

8

PASİFİK NOTLARI

Prof. Dr.
Şerif Ali Tekalan

PASİFİK NOTLARI

Prof. Dr. Şerif Ali TEKALAN

PASİFİK NOTLARI

Prof. Dr.
Şerif Ali Tekalan

PASİFİK NOTLARI

Editör
Şeref YILMAZ

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Cafer DERELİ

ISBN
9944-125-04-0

Yayın Numarası
187

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Aralık 2006

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.kaynakyayinlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Gerçek doğum sancısını başkaları tahmin etse de anneden başkası onu bilemez. Doğum sancısına sabretmenin mükâfatı, bir bebeğe sahip olmaktır. Doğum; geleceği şekillendirecek, değiştirecek nesillerin devamını sağlayacak insan yetiştirme serüveninin bir başlangıcıdır. O, ne güzel bir başlangıçtır, anne ne güzel bir başlatandır.

Yazı yazma da bir yönüyle doğuma benzetilebilir. Gazetelere, dergilere yazılan her bir yazının, hazırlanan her bir kitabın çoğu zaman bu işi hiç yapmayanlar tarafından hangi sancılarla, hangi beyin fırtınalarıyla hazırlandığı bilinemez, tahmin edilemez. Ama bu işin biraz içinde olanlar, doğum sancısını gerçekten yaşamasalar bile, bu çalışmalarını doğum sancısına benzetirler. Zira bu gayretlerinden sonra, ortaya bir fikir mahsülü çıkmıştır. Doğum sonrası annenin hissettiği mutluluğun benzerini, yazar da eserini bitirdikten sonra hisseder. Aslında, her iki doğum arasında ciddi bir benzerlik yanında, ciddi de bir ilişki vardır. Çünkü esas doğumla dünyaya gelen varlığın/insanın hayat serüveninde ikinci doğumla meydana getirilen fikirlere ihtiyacı vardır. Ve onlarla bir engelli yarış olan hayatta engelleri aşabilir. Ne var ki ikinci doğumda meydana getirilen bu fikirlerin bazıları, bu engelleri aşmada doğru kılavuzlar olabildiği gibi, bazıları da, değil engelleri aşmak için bir kılavuz, tam tersine, sorunu içinden çıkılmaz hale getirebilir.

Niyazi Mısrî'nin dediği gibi;

Her mürşide el verme ki yolunu sarpa uğratır,
Mürşid-i kâmil olanın gayet yolu asan imiş…

Yüce yaratıcının kendisine verdiği irade ve kabiliyetle insan, hangi kılavuzu seçeceğini kendisi tayin etmektedir.

Değişik vesilelerle dünyanın farklı yerlerine yaptığım gezilerden birisi de Pasifik ülkeleri tarafına olan geziydi. Bu gezi, uzun da bir zaman aldığı için, benim açımdan bir yandan öğretici, bir yandan düşündürücü, bir yandan da başkalarıyla paylaşmam gereken fikirlerin oluşmasına vesile olan gözlemlerle dolu idi.

Bu paylaşma, sözlü anlatımla olabilirdi. Ama bu çok sınırlı kalırdı. Bütün bu gözlemleri, tedaileri yazıya dökme ise bir kitap hazırlamakla mümkündü Doğrusu bundan gözüm korktu. Çünkü bu bir proje ile olmalıydı, düşünülüp taşınılarak yapılmalıydı. Hadiseleri muhataplara objektif olarak aktarmalıydı. Basit ve kuru bilgilerden oluşmuş bir çalışma olmamalıydı. Netice olarak, böyle bir kitap yazılacaksa harcanan zaman ve gayretlere değmeliydi. Ancak bir doğum sancısı karşılığında bunlar olabilirdi. Bu sancıları çekmeyi göze alabilmek gerekiyordu. İşte bütün bu düşüncelerden dolayı böyle bir işin altına girmekten ürktüm. Fakat kaçamadım. Bir yandan da görülen bu güzelliklerin, oluşan bu tedailerin bende kalıp gitmesine gönlüm razı olmadı. Diğer yandan, dostlarım zaten bana devamlı olarak bunları yazıya dökmem konusunda ısrar edip duruyorlardı.

Yukarıda söylenen hususlar çerçevesinde, bu işi hakkıyla ve yeterince yerine getirebileceğim konusunda asla iddialı değilim. Ama bu ve benzeri çalışmalar, kafası daha berrak, fikirleri billurlaşmış insanların daha iyi çalışmalarda bulunmasını kamçılama görevi yapabilirse maksat hâsıl oldu denebilir kanaatindeyim.

Gezi esnasında görülen kareler yazıyla resmedilirken, o anda bunlar dolayısıyla insanın aklına gelen düşünceler -ki bunlara "te-

dailer" diyoruz – de paylaşılmaya çalışıldı. Hiçbir zaman, ne bir ülkenin ne de o ülke insanlarının aşağılanması, hor görülmesi, gibi düşüncelere bağlı olmadan tespitler yapılmaya çalışıldı. Zira artık küreselleşen ve büyük bir köy haline gelmeye başlayan yerkürenin bir yerindeki insanın derdi, tüm insanlığın derdi olmaya başlamıştır. Yazı ve fotoğraflarla yapılan tespitlerin ortaya çıkardığı mevcut problemlerin oluşturduğu tablo, çözüm üretmek için paylaşılan bir tablodur.

Ziyaret edilen ülkelerde görülen manzaraların tasvirleri ve çekilen fotoğraflar, pek tabii olarak, bize göre normal ve alışılmış kabul edilen hayatların ve görüntülerin dışındaki manzaralardır. Zira bir ziyeretçinin doğal olarak bunlar dikkatini çeker. Kravatlı bir insanın, fotoğrafını çekmek, normal şartlarda çok anlam ifade etmez. Ama başında çok büyük bir hasır şapka ve farklı bir giysili insan, derhal dikkati çeker. Normal bir bina yine bu bağlamda hiç dikkati çekmezken, bambulardan yapılmış bir bağ evi, fotoğraf çekmek için güzel bir objedir. Dolayısıyla, o ülkenin fakir insanları ve kötü hayat şartları bu kareler içine bu düşüncelerle girer. Bizim ülkemizde de benzer kareler tabii ki vardır. Bunların hepsi, genel olarak insanlığın bir fotoğrafıdır.

Küreselleşen dünyada, farklı dil, din, kültür, renk, ırk ve benzeri özelliklere sahip insanlarla bir arada yaşamaya, birbirimize alışmaya başladık. İnsan olma, en önemli ortak payda... Bu gözle bakınca problemler daha kolay çözülebiliyor. Bütün bunlara rağmen, bu özelliklerinden ve içinde bulundukları şartlardan dolayı herhangi bir ülke insanını, farkına varmadan rencide etmişsek hem o insandan, hem de onun ülkesinden peşinen özür dilemek isteriz.

Gerek teknik ve teknoloji, gerekse ulaşım vasıtaları ile gerçekten küçülen dünyamızda, çok farklı kültüre sahip insanlarla birlikte yaşama ihtimali her geçen gün biraz daha artmaktadır. Bundan dolayı da, bu tip tecrübeleri paylaşmak, bir mecburiyet

arzettiği gibi, insanlara bu yönden bir sorumluluk da yüklemektedir.

Sadece kendi gözlem ve tedailerimi değil, bu ülkelerde yaşayan yerlilerin ve Türk insanının gözlemlerini de paylaşmaya çalıştım. Çünkü bunların da yok olmaması gerekiyordu. Belki de bunların paylaşımı, bazı problemleri çözmek için, bazılarını harekete geçirecekti. Zira bir felsefecinin gece yarısı uyuyan hanımını uyandırarak "Dünyada insanların bu kadar derdi varken sen nasıl uyursun?" dediği gibi, dünyada yapılacak çok iş olduğu, farklı gözlerle daha rahat görülebiliyor, bazıları göremese de…

Değişik ülkelerde çektiğim, sıkıntı içindeki insanların fotoğraflarını bir toplulukta gösterirken, bir arkadaşım "Bizim ülkemizde de benzer manzaralar var." demişti. Ben de "Tabii var, ama başka ülkelerde de var. O zaman bu problemlerin hepsini çözmek için demek ki daha çok işimiz var." demiştim. Dolayısıyla, bu kitapta yer alan fotoğraflara insanlığın ortak sorunları gözüyle bakmak gerekiyor.

Gezilerle ilgili bazı tesbit ve düşünceler, sadece Pasifik gezisine ait değildir, diğer gezilerden elde edilenler de vardır. Gerek gözlemlerde, gerek tespitlerde fazla detaya inmek, sıkıcı olacağından genel görünüm temel alındı. Bu tip geziler için yapılan hazırlık safhaları da okurla paylaşıldı.

Basit bir maceradan öte Türk insanının, dünyanın dört bir yanına, hiçbir karşılık beklemeden götürdüğü "yeni medeniyet anlayışı" ve "insanlara ulaşma projesi" gibi güzel adlarla anılan eğitim hizmetlerinin ne gibi işlere yaradığı genç öğretmenlerin fedakârlıkları, iş adamlarının cömertlikleri ve bunların somut neticelerinin dünyada oluşturmaya başladıkları sulh adacıkları, bu gezide görülüp de paylaşılmayı gerektiren en önemli karelerdendi. Farklı bakış açılarıyla, farklı güzelliklerin tespit ve paylaşımını bekleyen bu eğitim müesseleri, aynı zamanda farklı katkı ve

desteklere de açıktır. Bu çorbada herkesin tuzu bulunmaktadır, bulunması da arzu edilmektedir. İşte ancak o zaman "ortak paydada buluşma" denilen anlayış; kavgasız ve sulh ortamında, herkesin kendi konumunda kabullenilme prensibi içinde daha bir anlam kazanacaktır. Zaten bu müesseler de bu gayretin içindedirler.

Bu tip geziler dolayısıyla; renk, dil, din, ırk, kültür gibi her türlü farklılığın yanında insan olma ortak paydası her an açık seçik görülebiliyor. Her insan, gülebiliyor, ağlıyabiliyor, endişelenebiliyor, duygulanabiliyor, sevebiliyor. O zaman, bu bu ortak paydadan hareketle ve bu düşünceler istikametinde geleceğin dünyası; herkesin kendinden birşeyler bulduğu, ortak yaşayabilmenin mümkün olduğu bir dünya neden olmasın ki? Ben şahsen, bunun gerçekleşebileceğine inanıyorum.Geleceğin dünyasının, bazılarının dediği gibi, medeniyetler çatışması ve kültürler çatışması arenası olacağına inanmıyorum. Bu inancımı da kitapta görüleceği gibi, kuvvetli delillere dayandırıyorum.

İşte Pasifikte gördüklerim ve algıladıklarımla, böyle bir dünyanın olabileceğine kanıtlar bulacaksınız. Böylesi bir dünyanın oluşmaya başladığını görecek, bu yeni dünyanın doğum sancılarını dinleyecek, artık doğumların olmaya başladığına şahit olacaksınız…

GİRİŞ

Güneşli berrak ve hafif serin bir hava… Sanki baharın başlangıcı gibi, etraf yemyeşil, fakat burası İzmir olduğu için tabii ki diğer yerlerden daha farklı, zira aralık ayının onikisi... Ankara'da ve İstanbul'da kar var, hava çok soğuk...

Bu Pazar sabahının güzelliği yanında birkaç arkadaşımız ile birlikte deniz kenarındaki bir lokantaya gidiyoruz kahvaltı yapmak için... Günlerden Pazar… Sabah güzelliğinin tadına varmak için kahvaltımızı denizin kenarındaki lokantalardan birinde yapacağız. Fakat bizden çok önce gelen gençleri görüyoruz. Tertemiz ve düzenli, masalara oturmuşlar ve kahvaltılarını yapıyorlar. Arada bir yaşça onlardan daha büyük olanlar geliyor. Onlarla biraz daha yakından ilgilenen kişilerin öğretmen olduklarını tahmin ediyoruz. Sabahın erken saatinde karşılaştığımız bu temiz ve nezih hava, şahsen, beni çok duygulandırıyor. Kahvaltımızı yaptıktan sonra arkadaşlar ile birlikte bu gençlere selâm verip lokantadan ayrılıyoruz. Arkadaşlar beni Adnan Menderes havaalanına bırakıyorlar ve oradan da İstanbul'a hareket ediyorum. İstanbul'dan da aynı gün 15.30'da Malezya Havayolları'na ait bir uçakla Kuala Lumpur'a hareket ediyoruz.

Bu coğrafyalara ilk yolculuğum… Bu ülkelerdeki insanların günlük yaşantısı, gelenek ve görenekleri, kültürleri hakkındaki pek çok şeyi merak ediyorum.

Bu ülkeler, coğrafî olarak Türkiye'ye çok uzak olduğundan dolayı hem Türkiye'den buralara, hem buralardan Türkiye'ye gi-

diş geliş o kadar sık olamıyor. Bu yüzden Pasifik ülkeleri, Türkiye'de çok bilinmiyor. Pasifiğe komşu olduğundan dolayı bu ülkelere Pasifik ülkeleri veya Uzak Doğu ülkeleri de deniliyor. Kuzeydekiler Kuzey Asya, güneydekiler de Güney Asya ismiyle anılıyor. Değişik ülkelerdeki görüntüler takdim edilirken de görüleceği gibi, bu ülkelerin hemen hepsinde birçok benzer özellik var... Sadece iklim ve coğrafya yönüyle değil, insanların davranış biçimleri de birbirine çok benziyor.

Nedense Türk insanı bu taraflara çok fazla gelememiş, gelebilenlerin sayısı çok az… İrtibatlar maalesef çok zayıf kalmış ve yeni yeni geliştiriliyor.

Öncelikle Asya olmak üzere dünyanın dört bir tarafına açılan Türk okullarının buralarda da açıldığını daha önceden duymuştum. Ama nerelerde olduğunu, ne kadar olduğunu ve ne şekilde olduğunu bilmiyordum. Bu okullar vasıtası ile bu coğrafyalara ziyaretler artmış ve buralardan Türkiye'ye ziyaretler de yine bu okullar sayesinde daha sık olmaya başlamış.

Buralarda dört mevsim, 365 gün hava hemen hemen hep aynı olurmuş, sadece yağışlı mevsim ve bir de kuru mevsim olarak geçermiş. Mart'tan itibaren altı ay yağışlı, daha sonra kuru mevsim olurmuş. Kuru mevsimde de yine yağmur yağarmış, ama her gün hava çok sıcak ve nemli olurmuş. Dolayısıyla buralarda kalorifer ve ısıtma problemi yok, soğutma sistemlerine ihtiyaç daha fazla olduğu için evlerin ve taşıtların çoğunda klima bulunuyor.

Bu kitapta, ziyaret edilen onbeş ülkenin demografik özellikleri ve birbirine benzeyen nitelikleri yanında tespit edilebilen orijinal fotoğraflarına da yer verildi. Böylece okurun bu coğrafya ile daha da yakından tanışması sağlanmaya çalışıldı.

Bu ülkeler ve insanlarıyla ilgili bilgiler, gözlemlere ve kişilerin anlatımlarına dayalıdır. Dolayısıyla okuyucu, konuları değerlendirirken hadiselere bu gözle yaklaşmalıdır.

Temiz ve düzenli bir ülke
MALEZYA

Malezya ile Türkiye arasında altı saat saat farkı var ve ertesi gün öğleden sonra saat 14.30 da Kuala Lumpur'a iniyoruz. Uçağın içi nispeten soğuk, fakat uçaktan çıkar çıkmaz sanki saunaya girmiş gibi oluyoruz. Hava çok nemli ve çok sıcak… Havaalanında Türkler karşılıyorlar. İstanbul'dan çıkarken, her taraf kar kış, herkes kışlık giysiler içinde, burada ise herkes kısa kollu ve yazlık elbiseler ile dolaşıyor.

Gelmeden önce havanın durumuna ilişkin elde ettiğim bilgilerden dolayı palto ve kalın elbiseler almıyorum. Buna rağmen giydiğim kazak yine de beni terletiyor. Eşyalarımızı alıyoruz ve havaalanından Kuala Lumpur'a doğru hareket ediyoruz.

Malezya'ya gelmeden önce Endonezya ve Vietnam gibi diğer komşu ülkeleri de gezi programına koyduk. Türkiye'de iken bu ülkelerin vizelerini aldık. Çok arzu etmiş olmama rağmen ziyaret etmeyi düşündüğüm ülkeler ile ilgili çok fazla malumat edinemedim, kitaplar okuyamadım. Bir türlü fırsatım olmadı.

Malezya'ya ait ilk intibam, havaalanında başlıyor. Çok büyük, mükemmel bir havaalanı… Zaten insanı etkileyen kısmı da, bütün bu modernliğin yanında Müslüman bir ülkeye geldiğinizi anlamanız… Bayanların çoğu başörtülü ve her yerde bu halleriyle çalışabiliyorlar. Havaalanına indiğimiz terminalden ayrı bir terminale ikisi arasında devamlı gidip gelen küçük bir trenle varıyoruz. Her şey temiz, tertipli… Aynı düzen gümrükte de sürüyor. İnsanı rahatsız edecek herhangi bir şeye rastlanmıyor.

Havaalanından şehre kadar olan yollar kalite açısından Avrupa'da ve Amerika'da gördüklerimizden farklı değil… Şehre girildiğinde de bu düzen ve güzellikler devam ediyor. Arkadaşımızın evine çıkarken, büyük sitelerin altındaki otoparklar, kapılardaki bekçiler, kartlarla açılan otomatik kapılar, Kuala Lumpur'un modern yüzü… Hemen hemen pek çok yerde buna benzer aynı güzel manzaralarla karşılaşıyoruz.

Otelde diğer misafirlerle buluştuktan sonra burada açılmış olan Türk kolejini ziyaret ettik. Şehri gezdik, camileri ziyaret ettik, dünyanın en yüksek binalarından olan ikiz kuleleri gördük. Trafikte çoğunlukla kendi ürettikleri proton marka araba göze çarpıyor. Trafik düzenli, her şey düzenli… Şehri ilk gördüğümde çok şaşırdım. Bu kadar düzen, intizam ve temizliğin olacağını tahmin etmiyordum ve ziyaret ettiğim hiçbir İslâm ülkesinde bu havayı görmedim.

Malezya, nüfusu itibariyle aşağı yukarı 45 milyona yakın bir ülke… Yarısı Malaylar'dan yani Malezyalılardan, Müslüman olan insanlardan ibaret, diğer kalan yarısının büyük çoğunluğu Çinlilerden olmak üzere çok değişik ırklardan oluşuyor. Malaylar, özellikle Kuala Lumpur'un önemli merkezlerini kendilerine ayırmışlar ve diğer ırklara vermiyorlar. Ama yine de Çinlilerin piyasaya çok hâkim olduklarını öğreniyoruz. Özellikle ticarete çok hâkimler... Girişkenlikleriyle, sempatiklikleriyle kendilerini tanıtmışlar. Yabancılar, kimin Malay kimin Çinli olduğunu bu yönleriyle de ayırt edebiliyorlar ki bu bir bakıma Malaylar'ın bir eksikliği… Belki de öbürleri bir azınlık psikolojisi içinde böyle yapıyorlar, burası da ayrı bir konu…

Malezya'nın hemen her yerinde palmiye ağaçları dikkatinizi çekiyor. Uçaktan bakıldığında her tarafın palmiye ağaçlarıyla kaplı olduğu görülür. Bunlardan Malezya'nın en büyük ihraç maddelerinden biri olan palm yağı çıkarılıyor. Ayrıca sanayi de çok gelişmiş ve dışarıya ileri teknoloji ürünleri de ihraç ediyorlar.

İsrail'le ilişkileri hiç yok... Kuala Lumpur'da İsrail büyükelçiliği de yokmuş. Önceki başbakanlardan Mahattir, aynen Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın mantalitesine sahipmiş ve ülkesini dünyaya açmış. Özel teşebbüsü teşvik etmiş ve Malezya'nın gelişmesinde onun çok büyük payının olduğunu söylüyorlar.

Ertesi sabah okulu tekrar ziyaret ettik. Okul, müstakil ve küçük bir binadan oluşan sempatik bir mekân... Fakat belediye, yerleşim yerleri arasında olmasından dolayı okulun bir başka yere taşınmasını istiyor. Biz de Yerel Yönetimlerden sorumlu bakanı ziyaret ettik ve okula yardımcı olacağını söyledi.

Daha sonra Malezya devlet üniversitesinde çalışan Profesör Sabri beyle beraber değişik camileri gezdik. Camiler temiz, bakımlı ve çok özgün bir mimari ile yapılmış. Aynı akşam, Fatih Üniversitesi'nin Uluslararası I. Üniversite Eğitimi Kongresine gelen Profesör Azmi Ömer ve yine birlikte getirdiği bir fizikçi profesörle beraber, bir Malezya lokantasında yemek yedik. Onlarlarla üniversiteleri, Malezya'yı ve Türkiye'yi konuştuk.

Yemekten sonra China town diye bilinen bir açık alışveriş merkezini dolaştık. Burada da bütün Çin malları satılıyor ve her çeşit mal bulunabiliyor, fiyat olarak çok ucuz, tabii ki kalite de çok düşük…

Ertesi gün, büyükelçiyi ziyaret ettik. Okulun durumunu konuştuk. Malezya'dan sonraki ziyaretim Endonezya'ya idi. Türkiye'de yeşil pasaporta vize yok denmesine rağmen, burada tekrar Endonezya büyükelçiliğine sorduk. "Vize mecburiyeti var." denince büyükelçilikten pasaportu gönderdik, tekrar vize aldırdık. Malezya'nın dünyaca ünlü kulelerini ve şehri gezdik. Daha sonra da Putrejea denilen Kualalumpur'a 45 dakika uzaklıktaki yeni başkenti gördük. Yeni başkent, tamamen sıfırdan kurulmuş olan yeni bir şehir, binalar çok mükemmel, çok modern… Özellikle idari binalar göze çarpıyor, yapay bir göl var ve burası inşa edilir-

ken hiçbir masraftan kaçınılmamış…

Bir sonraki gün sabah 05: 00 de trenle havaalanına hareket ettik. Uçak biletlerinin "check-in" leri şehrin merkezinde yapılıyor ve bagajlar burada verildikten sonra trene biniliyor. Tren, hiçbir yerde durmadan yarım saatte havaalanına varıyor.

Sıcakkanlı insanların yaşadığı ülke

ENDONEZYA

Daha sonra Endonezya'nın başkenti Cakarta'ya hareket ettik. saat 10'da Salih Bey ve Ali Bey, bizi havaalanında karşıladılar. Yine hava çok sıcak, devamlı terleniyor. İyi ki arabaların hepsi klimalı… Buradan Salih beyin müstakil evine gittik. Hava devamlı çok sıcak olduğu için buralarda insanlar, birbirlerine misafirliğe gittiklerinde bile derhal duşa girip bir duş alırlarmış ve artık bu alışkanlık hâline gelmiş. Çünkü hava hem nemli hem sıcak olduğu için başka türlü durulamıyor. Buradan hemen büyükelçiliğe hareket ettik ve büyükelçiyi ziyaret ettik. Daha sonra devlet üniversitesi rektör ve yardımcılarını ziyaret ettik. Üniversitelerimiz arasında diyalog kurulması için gayret sarf edeceğimizi söyledik.

Öğleden sonra Muhammediye cemaatini ziyaret ettik. Bu cemaatin aşağı yukarı 300 tane eğitim müessesesi ve çok büyük hastaneleri var. Buranın lideri bir profesör... Chicago' da doktorasını yapmış, Alparslan beyi de çok iyi tanıyor. Akşam yemeğini de daha önce buradaki arkadaşlarımızın Türkiye'ye getirdiği Endonezyalı bir aile ile beraber, onların lokantasında yedik. Bunlar, bu eğitim faaliyetlerini çok sevmişler ve aile olarak bir okul yaptırıp Türkiyeli arkadaşlara vermeyi planlamışlar. Bu okulun nasıl olabileceğini, üniversite mi, lise mi, yoksa ilkokul mu olması gerektiği üzerinde görüş alışverişinde bulunduk. Eğitimin önemine inanmış bir aile… "Ne derseniz onu yapalım." diyorlar. Son derece samimiler…

Ertesi gün sabah saat 10.00 da Hakan ve Salih beylerle beraber Cakarta'yı gezdik. Dünyanın en büyük kapalı mekânlı camii burada… Fransız bir mimar tarafından yapılmış ve 250 bin kişiyi alabiliyor. Bu ülkedeki cami anlayışı, bizdekinden oldukça farklı… Caminin içi karanlık ve daha çok demirden yapıldığından dolayı yine içeride soğuk bir hava hâkim… Fakat etrafındaki avlular çok geniş, geleneksel olarak ezanla birlikte çaldıkları büyük bir davul avluda yer alıyor.

Malezya gibi Endonezya'da da sokaklarda küçük motosikletler çok yaygın ve insanlar devamlı bunları kullanıyorlar. Normalde ancak iki kişinin binebileceği bu motosikletlere 2-3-4 hatta 5 kişi binebiliyor. Özellikle Cakarta'da trafik çok sıkışık olduğundan dolayı ulaşımda insanlar bu vasıtaları tercih ediyorlar. İlk defa görenleri şaşırtan bir manzara, her taraf bunlarla dolu… Küçük çocukları ayakta olarak binicinin önüne yerleştiriyorlar. Onlar da bu işe alıştıkları için hatta yolda uyuyorlar bile. Bu yaştan itibaren alışınca da büyüdüklerinde bu işe maharet kesbediyorlar ve en dar yerlerden bile rahatlıkla geçebiliyorlar.

Zaten Pasifik denilen Uzakdoğu ülkelerinin hemen hepsinde bu motosikletleri görmek mümkün... Çinde de var fakat Çinde bisiklet daha yaygın…

Yollarda şehir içinde çok değişik tropikal meyve satanlar dikkatimizi çekiyor. Özellikle "düryan" diye bir meyve var ve bunun dışarılarda satılması veya ulaşım vasıtalarına konması yasakmış, çünkü çok farklı kokuyor ve yenildiğinde alışkanlık yapıyor ve buralara gelen herkese "Düryanın tadına baktınız mı?" diye soruyorlar. Bizim alışkın olmadığımız bir tadı var, yenilebilecek bir şey ama ilk bakışta çok cazip değil… İnsanlar, bunları manavlardan alıyor ve hemen orda kestirip yiyorlar.

Fotoğraf çekmeye karşı Endonezyalıların bir reaksiyonu olmuyor, hatta fotoğraf çekerken gülümseyerek poz veriyorlar. Bu

durum, bir fotoğraf çeken insan için çok önemli, yoksa kızarlarsa reaksiyon gösterirlerse siz fotoğraf çekemiyorsunuz. Zaten fotoğraf çekmedeki esaslardan birisi de karşıdakinin rızasının olması, eğer rızası olmadan çekmek istiyorsanız bir teleobjektifle çekmek zorundasınız, onu da her zaman yapamıyorsunuz.

Daha sonra Cuma namazını Tıp fakültesinin bahçesinde kıldık. Çok kalabalık cemaat vardı. Koridorlar ve bahçe tamamen dolu idi. Yerlere kâğıtlar serilmişti.

Sonra da öğle yemeğini Endonezya Devlet Üniversitesi rektör yardımcısı, Profesör Remzi Bey ve yanındaki bir profesör arkadaşla beraber yedik. Daha sonra bunlar Moskova'daki "Da" dergisinin toplantısına da geldiler, orada da tekrar bunlarla görüşmüş olduk. Biz, "Abant toplantısı"ndan ve toplantının muhtevasından söz edince, üniversite ve Dışişleri Bakanlığıyla beraber Cakarta'da da bunun yapılabileceğini söylediler.

Remzi bey, daha önce Türkiye'ye gelmiş. Diyalog faaliyetlerini anlatınca çok memnun oldu ve Endonezya'da yapılması için her türlü kolaylığı göstereceklerini söyledi. Nitekim bu isteklerini Moskova'ya geldiklerinde de bildirdiler.

Aynı akşam saat 19.00 da "Yokcakarta" diye ayrı bir şehre uçakla gittik. Burada bizi, üniversitede Türkçe bölüm başkanı olan Fatih bey karşıladı. İki Endonezyalı öğrenci de bize çiçek verdi. Bunlar, Fatih beyden Türkçe dersi alan öğrencilermiş.

Cumartesi günü sabah saat 07.00 de kaldığımız otele o şehirdeki üniversitelerin rektörlerini Fatih Beyler çağırmışlar ve onlarla birlikte kahvaltı yaptık. Bilgi alış verişinde bulunuldu, kartlar alındı verildi ve irtibatları devam ettirmeyi kararlaştırdık. Nitekim bunların bir kısmıyla da Moskova'da tekrar görüşmüş olduk. Bunlar da diyaloğa açık insanlar, yapılan faaliyetleri çok seviyorlar, Türkiyeli arkadaşlar da çok güzel irtibatlar kurmuşlar. Bu insanlarla tanışıldı ve üniversiteler arasında bağlantıların devam ettirilmesi gereği üzerinde duruldu.

Buradan ayrıldıktan sonra, çok eski yıllardan kalan bir Hint tapınağını ziyaret ettik. Tamamen taşlardan yapılmış… İçlerine ancak bir insan girebiliyor. Niçin yapıldığını anlamakta insan zorlanıyor.

Saat 14.00de Yorkcakarta devlet üniversitesinde rektör, yardımcıları, dekanlarla birlikte görüştük bilgi alışverişinde bulunuldu. Onlar üniversitelerini anlattı, biz de hem üniversitemizi, hem de diğer eğitim faaliyetlerini anlattık. Daha sonra üniversiteler arası ilişkilerin başlatılmasına karar verildi. Sonra kampüsü gezdik. Çok geniş bir kampüs, büyük bir üniversite. Rektör, Amerika'da doktorasını yapmış. Bu üniversiteyle irtibat kurulması için gerekli görüşmelerde bulunduk.

Saat 20.00 de bu üniversitenin 55. kuruluş yıl dönümü dolayısıyla akşam resepsiyonuna gittik. Rektörün hanımı ressammış. Milli Eğitim Bakanı da bu üniversiteden olduğu için o da resepsiyona gelmiş, orada tanıştık, birlikte yemek yendi. Endonezya'da ve hemen hemen bütün Pasifik ülkelerinde geçerli ve adet olan, batik diye bir gömlek var ve bu gömleğin desenleri ve renkleri diğer normal gömleklerden farklı. Bu giyildiği zaman sanki kravat takılmış ve ceket giyilmiş gibi resmi bir elbise oluyor ve insanlar resmi törenlerde bunu giyiyorlar. Diğer zamanlarda da giydikleri zaman resmi giyinmiş gibi oluyorlar ki bu adet herhalde buralardaki mevsimden kaynaklanan bir kolaylık. Zira hava zaten çok sıcak, bir de takım elbise giyilirse özellikle dışarıda yürümek mümkün değil. Biz de birer tane bu şekilde batik gömleklerden aldık ve bu resepsiyona bunlarla gidince bu davranışımız, Endonezyalıların çok hoşuna gitti

Saat 22.00'de Endonezyalı olup üniversitelerde okuyan öğrenci arkadaşların kaldığı ve Fatih beyin başlarında olduğu eve gittik. Burada Türkiye'den iki belletmen arkadaş mevcuttu. Burada üniversitede okuyorlar. 11 Endonezyalı öğrenci ile beraber bir evde kalıyorlar. Fatih Bey de bunlara yardımcı oluyor. Bunlarla tanıştık ve hepsi çok memnun, Fatih Beyi de çok sevmişler.

Bu gezide beni en çok etkileyen hadiselerden birisi de bu ziyaret oldu. Çünkü gençlerin hepsi de çok samimi… Türkiye'den gelen öğrencilerle çok iyi kaynaşmışlar ve gerçekten evde bir huzur olduğu hissediliyor, seziliyor. Fatih Beye karşı da çok büyük saygıları var. O da kendini bir amir konumunda değil onlardan biri olarak görüyor ve bundan dolayı da davranışları çok tabii…

Zaten yaşanan ve yaşayarak gösterilen bu temsil, işin özü ve her şeyi hallediyor, çözüyor. Aslında işin sırrı da burada… Beklentisiz olup başkaları için yaşama ve yaşatma duygusu denilen şey de bu olsa gerek. Hepsi de Türkçeyi rahat konuşuyorlar ve anlıyorlar. Bize tropikal meyvelerden oluşan zengin bir yer sofrası hazırladılar ve her bir meyvenin nasıl soyulacağını, nasıl yenileceğini gösterdiler. Meyveler çok güzeldi, çok lezzetliydi ama gençlerin tavır ve davranışları ve sergiledikleri tutum, hepsinden daha tatlıydı. Dolayısıyla, hem gözümüz, hem midemiz, ama en önemlisi de gönlümüz doymuş oldu.

Pazar günü sabah 05.00 de havaalanına hareket ettik ve buradan Subarta'ya vardık. Saat 07.00 de Malang üniversitesi rektör yardımcısı ile Yenal isimli kişi bizi havaalanında karşıladı. Yenal, Malang Üniversitesinde Türk dili dersi veriyor, yeni evlenmiş bir arkadaş. Eşini de getirmiş. İki saatlik bir yolculuktan sonra Malang'a vardık. Yolda pirinç tarlaları vardı ve her taraf yemyeşildi. Yenal'ın evinde kahvaltımızı yaptık.

Saat 12.00 de rektör, yardımcıları, dekanlar bizi çok iyi karşıladılar. Toplantı salonunda görüşmeler oldu. Bilgi alışverişlerinde bulunuldu. Daha sonra Yenal Bey'in Türkçe dil kursunu gezdik, öğrencilerle tanıştık, onlar Türkçe konuştular. Bu, hakikaten çok güzel bir hizmet… Bir taraftan Türkçe, bir taraftan Türk kültürü tanıtılıyor ve üniversitenin içinde bir bölüm açılıyor, sonra da arkadaşların çok gayretli samimi çalışmalarıyla bu iş devam ettiriliyor. Rektör ve diğer idareciler de bu işi çok ciddi bir şekilde destekliyorlar. Kampus çok geniş ve güzel tasarlanmış.

Endonez'yaya, Türkiye'den ilk defa üniversite okumaya gelip üniversiteyi burada bitiren ve şimdi burada iş adamı olan Hakan Bey, başından geçenleri, Aralık 2005'de Endonezya'da meydana gelen Tsunami hadisesinden hemen sonra oraya yardım için giderken havaalanından yazıp gönderdi. Şöyle anlatıyor;

Endonezya'ya gelmeden bir yıl önce bana rüyamda çok büyük uçsuz bucaksız arazi gösterdiler, etrafımda esmer çekik gözlü insanlar vardı. Bana dediler ki "bu araziyi beraber ekeceğiz".Ben o zaman kendi kendime, Orta Asya'ya gideceğim herhalde diye tabir etmiştim. 1 yıl sonra şansıma Endonezya çıkınca rüya gerçek oldu. Havaalanında tanıdıklarım beni yolcu ettikten sonra uçağa geçen koridorda ilerlerken ayaklarımın yerden kesildiğini hissettim, önce başım döndü sandım ama sonra dikkat edince yukarı doğru kaldırıldığımı hissettim... Anladım ki Rabbim bize fütuhat nasip edecek.

Endonezya'ya inince elimizde bir adres vardı. O da bir dostumuzun tanıdığının kayın biraderi… Doğrudan evine gittik. Biz gelmeden bir hafta önce bu şahsın hanımı vefat etmiş. Durumumuzu anlattık, bizi içeri aldı, misafir etti. Kızıl haçın bölge müdürüymüş kendisi. Evini bize teslim edip hanımının köyüne gitti. 10 gün evinde kaldık, geldiğinde de bizi kızıl haça götürdü. Bir oda verdi, yerde bir hasır var sadece o kadar... İki ay orada kaldık. Çünkü vize almak bu ülkede oldukça zordu. Prosedür 4 ay sürdü.

Akşam olunca arkadaşların zorluktan ve gariplikten dolayı ağladıklarını hissettim, o gece Bilali Habeşiyi gördüm yakaza hâlinde iken… Bize gülümsedi… Arkadaşlara büyük şevk olmuştu bu, sonra kaldığımız evi tutup yerleştikten sonra o kadar çok rüya gördüm ki bu işin önceden planlanıp önümüze konulduğuna şüphem kalmadı. Devam edecektim, ama deprem bölgesine gideceğiz. Uçak kalkacak. Kusura bakmayın, havaalanından yazdım...

Tek şehriyle Tek Ülke

SİNGAPUR

Saat 05.00'de Kuala Lumpur'dan Singapur'a hareket ettik. Saat 07.00'de havaalanında Gökhan karşıladı, ODTÜ elektrik elektronik mezunu, çok sempatik bir arkadaş... İstanbul'dan gelen iş adamı, İsmail Bey'in açtığı Anatolian Restaurantta kahvaltı yaptık. Daha sonra Singapur Devlet Üniversitesi sosyoloji bölümünde doçent Ferit Bey'i ziyaret ettik, Ferit Bey'in büyükannesi Türkiye'den Yemen'e gelen bir Çerkezmiş. Bu nedenle Ferit Beyler kendilerini aynı zamanda Türk addediyorlar. Arkadaşlar daha önce Ferit Bey ile tanışmışlar, kitaplar vermişler, eğitim hizmetlerini anlatmışlar. Biz de uzun uzun diyalog toplantılarından, eğitimden, okullardan bahsettik. Alparslan Beyle tanışmışlar, eğitim faaliyetlerini ve bu hizmetleri iyi biliyor ve takdir ediyor.

Kendisi yüksek öğrenimini, mastır ve doktorasının Amerikada yapmış. Babası Kuala Lumpur'da devlet üniversitesi rektörlüğünde bulunmuş. Diyalog ile ilgili kendisinin kitapları var, onları bize verdi. Daha sonra da bu çalışmaların çok önemli olduğunu, kendisinin bu faaliyetleri her yönden tasdik ettiğini, her türlü faaliyete gelmek ve katılmak istediğini belirtti.

Seyit Bey'in akrabası olan, camide görevli imamı ziyaret ettik, birlikte yemek yedik. Çok zeki, çalışkan, sempatik, misafirperver birisi. O esnada Endonezya'dan gelen ziyaretçiler ile tanıştık. Adresler alınıp verildi, oradan büyükelçiliğe, Singapur'lu Müslüman bir arkadaş bizi götürdü, büyükelçiyi ziyaret ettik.

Singapurda kişi başına düşen gelir 22.000 dolar, yıllık ihracatı 80 milyar dolar.

Daha sonra Singapur'da kısa bir gezinti yaptık. Elektronik eşya satan mağazaları gördük, bir camide namaz kıldık, İsviçreli biri ile tanıştık, ona da camiyi gezdirdik.

Singapur'un yanındaki küçük bir adaya teleferikle geçtik, lazerle su gösterilerini izledik.

Gece 21.00'de arkadaşların kaldığı eve geldik. Onlarla tanıştık, sohbet ettik. Üniversitede okuyan ve orada iş yapan arkadaşlar vardı.

Güller ve çiçekler ülkesi

TAYLAND

Saat 11.00'de Bankok'a hareket ettik. Saat 12.00'de bizi okul müdürü ve birkaç arkadaşı karşıladı. Bu arkadaşlar, Tayland'a ilk geldiklerinde küçük bir şehre gitmişler. Orada okumaya başlayınca, İsmail Bey gelmiş ve bunlara Bankok'a gitmelerini, burasının küçük bir şehir olduğunu söylemiş.

Sonra Bankok'a gelince bir ev tutmuşlar ve komşu çocuklarından birisi gelip gitmeye başlamış, sonra da babasını getirip tanıştırmış. Babası da Ürdün asıllı, Hindistan'da üniversiteyi bitirmiş ve Hindistan'da Tayland'lı bir kız ile evlenmiş, Tayland'a gelmiş, iş yapmaya başlamış. Essam Bey daha sonra Türkiye'ye getirilerek gezdirilmiş, eğitim faaliyetleri çok hoşuna gitmiş, dönünce de arkadaşların her türlü yardımına koşmuş. Okulların tutulmasında yardımcı olmuş. Halen de yardımına devam ediyor. Kendisi de buraları örnek alarak okul açmış. Şu anda da diyalogları aynen devam ediyor.

Okulu gezip gördük. Okul, geniş bir bahçe içinde, tek katlı binalardan müteşekkil… Hava sürekli sıcak olduğu için pencereler daima açık... Hem Türkiye'den gelen hem de yerli öğretmenler mevcut… Buralarda adet olduğu için çocuklar, sınıflara ayakkabılarını dışarıda çıkararak sınıfa giriyor.

Büyükelçi Mümin Bey'i ve Müsteşar Kenan Bey'i ziyaret ettik. Mümin Bey Tekirdağlı, Kenan Bey'de Malatya'lı…

Sonra Bankok'u kısaca dolaştık. Dünyanın her yerindeki başkent ve metropoller gibi Bankok da çok kalabalık, trafik çok sıkıcı, her taraf büyük binalarla çevrili…

Akşam Cengiz'in evinde yemek yedik. Cengiz de buralara ilk defa gelen işadamlarından… Her türlü işi denemiş, pazarlarda sebze satmış, sonra da şimdi gümüş işlemeciliği ticareti yapıyor. O günlerde babası da kendisini ziyarete gelmişti. O derecede sıcağın altında ceket ve yelekle duruyordu. Niye böyle kalın giyindiğini sorduğumuzda da kendisinin hiç rahatsız olmadığını ve buna alışkın olduğunu söyledi.

Birlikte arkadaşların kaldığı eve gittik. Bankok'da bulunan arkadaşlar ile beraber sohbet ettik. Yılmaz, Neşet, Uğur, Çin'de üniversiteyi bitiren bir arkadaşımız (Çinli bir bayanla evli) ve Laos'a bu eğitim işleri için gidecek Engin ve bir arkadaş da buradalardı.

Arkadaşlar, buralarda başlarından geçen hadiseleri anlattılar;

Yıl 1993, gönül erlerinin Tayland'a ilk geldiği yıl… Bir sene kadar güneydeki Songkla ilinde kaldıktan sonra, çok sevdikleri ve saydıkları İsmail Beyin "Başkente taşının" tavsiyesini emir telakki ederek Bangkok'a taşınırlar. Bir süre Bangkok İslam Koleji'nde misafir kaldıktan sonra kayıt yaptırdıkları üniversiteye yakın bir ev tutup taşınırlar. Taşınma işinin bitmesi, akşamı bulur. Nüfusun %95 inin Budist olduğu bu ülkede akşam ezanını duyan bu gönül erleri hemen ezan sesine doğru koşarlar ve sorarak camiyi bulurlar.

Namazdan sonra 9–10 yaşlarında bir çocukla tanışırlar. Çocuğun babası Ürdün'lü, annesi Taylandlıdır. Hemen birbirlerine ısınırlar. Çocuk evine döner dönmez babasına "Baba Türkler geldi. Kalk evlerine gidiyoruz" diye ısrara başlar. Babası her ne kadar "Önce yemek yiyelim sonra gideriz oğlum, nasıl olsa artık buradalar." dese de dinletemez ve giderler.

Tanışma faslından sonra Ürdünlü misafir, Tayland'a niçin geldiklerini sorar. Gönül erleri ise "Hal dili daha etkili olur." düşüncesiyle bir İslâm âliminin vcd'sini dinletirler. Misafir önce "Bu hocanın sakalı yok. Biz sıradan insanlarız. Biz sakalsız da oluruz ama büyüklerimiz sakalsız olmamalı." türünden eleştirilerde bulunsa da, ayetlerin okunuşundan ve hissedilişinden çok etkilenir. Bir kelime Türkçe bilmemesine rağmen, yavaş yavaş önce konuyu, sonra anlatanı anlar ve sadece vaaza odaklanıp dikkatle dinlemeye başlar.

Vaazın bitiminde "Hocanız hocam, davanız davamdır." deyiverir. Sohbet artık daha bir canlanmış, arada hiç bir endişe kalmamıştır. Artık iyice dostane bir havaya bürünen sohbete yeni bir soruyla yeni bir heyecan katar:

– Anlatın bakalım, burada ne yapmak istiyorsunuz?

– Okul açıp eğitim faaliyetlerinde bulunmak istiyoruz.

– Chiang Mai'da (Tayland'in kuzeyinde, ülkenin ikinci büyük kenti) bir okulumuz var. Şu anda kapalı duruyor. İşletmek ister misiniz?

Bu ani gelişme ve teklife ve bu kadar hızlı yol alınmasına şaşıran ve yolu kimin aldırdığını bir kez daha anlayan gönül erleri, gerekli girişimlerde bulunurlar.

Okulun açılma çalışmaları sırasında da bir dakika boş durmayan bu gönül erleri, devlet üniversitesindeki bir profesörle tanışırlar ve maksatlarını anlatırlar. Yıllardır düşündüğü şeylerin hayata geçirildiğini ve başarıyla uygulandığını gören bu profesör, gönül erlerine çölde su bulmuş gibi yönelir ve onları tanıdığı insanlarla tanıştırmaya başlar.

Ne profesör, ne gönül erleri, ne de Ürdünlü esnafın bilmediği çok güzel bir sürpriz vardır ki, çok kısa bir süre sonra ortaya çıkar:

Profesör, bir gün bu evlerinde gençleri ziyarete geldiğinde " haydi" der. "Hazırlanın. Sizi bu yakınlarda oturan bacanağımla tanıştıracağım. Adım gibi eminim ki, o sizi benden çok sevecektir."

Gidilen ev gösterir ki, profesörle Ürdünlü esnaf bacanaktır. Böylesine güzel bir tevafuk, okul işlerini hızlandırır ve çok kısa bir süre sonra bahsi edilen okul 19 öğrencisiyle "Chiang Mai Fatih Koleji" adıyla hizmet vermeye başlar. Okulun açılmasının üzerinden 8 yıl geçince, okul tam bir eğitim kompleksi hâline gelir ve Chiang Mai'in en güzide 650 öğrencisini eğitmeye devam eder.

Okul çalışmaları devam ederken ailenin diğer fertleriyle de tanışılır. Yaşlıca bir teyzemizin üçü kız 5 çocuğu vardır ve damatlarından biri Mısırlı, biri Ürdünlü, üçüncüsü de profesördür. Eğitime gönül vermiş bu insanlar, ailecek küçük bir vakıf kurmuş ve bu vakıf vasıtasıyla adı geçen küçük okulu açmışlardır. Fakat zamanın yıpratıcılığı, gerekli kadronun oluşturulamaması ve maddi imkânsızlıklar sebebiyle düşündüklerini yapamamışlar ve okulu kapatmak zorunda kalmışlardır. Gönül erlerini ve Türkiye'yi gören bu insanlar, bu işi hakkıyla eda edeceklerini anlayarak okulu gönül erlerine teslim ederler.

Gönül erlerini en çok seven de, yaşlı teyzemiz olur. Eğitim hizmetleri için onlara uygun ortamı sağlamak maksadıyla elinden gelen her türlü yardımı yapar.

Arada sırada, metodsuzluktan kaynaklanan bazı itirazlar ve müdahaleler de olmaz değil… Vakfın yetkilileri okulda dinî bir eğitim verilmesi yönündeki taleplerini her fırsatta okul yöneticilerine iletirler. Onlar da, her seferinde eğitim, hoşgörü ve toleransla ilgili görüşlerini açıklarlar. Chiang Mai'daki Okulun başarılarını ve metodunu gören bu itiraz sahibi insanlar, yavaş yavaş doğruyu anlarlar ve yıllar sonra onlar da Bangkok'ta bir okul açarlar.

Bu anımızın kahramanı, İstanbul'da elektronik tamirciliği yaparak geçimini temin eden, evli ve iki çocuk babası bir gönül eridir. Hicreti ve önemini iyi bilen bu insan, yurt dışına çıkmak için fırsat kollamakta ama aradığı fırsat bir türlü eline geçmemektedir. Türkçeden başka dil bilmeyen bu kişiye sevdiği ve saydığı arkadaşları Tayland'da bir imkân gösterirler. Bu kişi de ailesini bir süreliğine Türkiye'de bırakıp hemen gider ve gösterilen şirkette göreve başlar.

Ne var ki, gelişen şartlar onun o şirkette çalışmasına izin vermez ve çalıştığı şirketten ayrılır. Hicret aşkıyla yanan bu gönül eri, "Ben bu ülkeye gezmeye veya misafirliğe gelmedim." diyerek başka imkânlar araştırmaya başlar. Geldiğinden beri ilerletmeye çalıştığı İngilizcesi ve günlük hayatta kaptığı Taycası da aldığı kurslar ve kendi çalışması neticesinde belli bir yere gelmeye başlamıştır.

Ailesinin de hicret etmesiyle, ayrı bir şevk alan ve ayrı bir sorumluluk yüklenen kahramanımız, önce gümüş ticareti yapmaya karar verir ve yeterli bilgi ve sermayesi olmamasına rağmen bu işe atılır.

Bir süre sonra, Türkiye'den gelen başka bir muhacir kardeşinin de gümüş ticareti yapma niyetinde olduğunu duyar duymaz "İkimizin de ihlâsına zarar gelmesin. Aramıza maddî rekabet girmesin." düşüncesiyle bu işten elini eteğini çeker. Nasıl bir iş yapayım ki hem gelir elde edeyim, hem de az çok Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunayım diye düşünürken, aklına gıda gelir. Evinden eksik etmediği misafirlerinin, Türk çayının yanında çok beğendikleri kek, yeni düşüncesi olur. Eşiyle konuşur ve birkaç çeşit kek yaptırır. Bu kekleri işyerinin önünden geçenlere tattırır ve aldığı sinyal çok olumlu olur. Bunun üzerine gerekli ekipmanları, sınırlı sermayesiyle satın alır ve kek üretimine başlar.

İste asıl sorunlar da bu sırada baş gösterir. Kekler çok lezzetlidir ve yiyenler çok beğenmektedir. Fiyatı da piyasadaki diğer

keklerin neredeyse yarısıdır. Fakat böyle düşük fiyatlar beraberinde düşük gelir getirmektedir. Üstelik bir dağıtım firması olmadığı için, keklerin dağıtımı da çok zor olmaktadır. Sonunda eski bir motosiklet alır ve dağıtımı hızlandırmaya çalışır. Fakat bayi sayısının az olması, keklerin yeterince tanınmaması gibi sebeplere Bangkok'un sıcak ve nemli havası da eklenince, keklerin raf ömrü 2–3 güne düşer. Bu süre içinde satılmayan kekler küflenip bozulmaya başlar. 38 derece sıcakta, İstanbul'dan çok daha kötü trafik koşullarında 6–7 saat motosiklet kullanma, sabah saat 4'te başlayıp gece 11'de biten mesai, bozulan kekler ve B tipi sarılık hastası olması, zaten zayıf olan vücudunun günden güne erimesi, hepsi üst üste gelse de, kahramanımız Türkiye'ye geri dönmeyi bir gün dahi düşünmez. Ama bu işin böyle gitmeyeceği de bellidir.

Başka bir ülkede kebapçılık yapan bir arkadaşı, ziyarete geldiğinde ona kebap dükkânı açmasını tavsiye eder ve bu işte başarılı olmak için yapması gerekenleri anlatır.

Kahramanımız da, hem üniversitede okuyan kardeşlerine yakın olmak, hem de onların Türk kültürü adına bir şeyler anlatmaya çalıştığı arkadaşlarına Türk kültüründen lezzetler tattırabilmek için taşınarak üniversiteye yakın bir dükkân tutar ve kebapçılık yapmaya baslar. İlk başlarda deneme isteği ve merakıyla işler iyi gitse de, dükkânın öğle yemeği için biraz sapa kalması sebebiyle üniversitenin hemen dibinde küçücük bir yer daha açar. Gündüzleri burada, akşamları da büyük dükkânda cefakâr eşi ve artık ilkokul cağına gelen iki çocuğuyla beraber çalışmaya devam etse de, ailesini geçindirmekte zorlanmaktadır. Bu sebeple yabancıların yoğunlukta olduğu bir bölgede bir üçüncü tezgâh açar. Gündüzleri kendisi bu yeni tezgâhta, eşi de okul yakınında satış yapmaya devam eder. Bu üçüncü yer de kendi düşündüklerini gerçekleştiremez ve yeni çıkış yolları aramaya başlar.

Bu arada, şehrin hem ticaret hem de turizm merkezi olan bir bölgesinde deniz ürünleri satan lüks bir restoran sahibiyle tanışır.

Restoran sahibiyle, kebap yapım ve satımı konusunda her şartta anlaşırlar ve her üç yeri de kapatarak burada satışa başlar.

Burada çok sayıda kişiyle tanışır. İşleri diğer yere nazaran daha iyi olsa da, henüz geçinmek için yeterli değildir. Burada tanıştığı insanlar sayesinde birkaç iş dalında bilgi sahibi olur.

Daha önce gümüş işinden ihlâs sebebiyle vazgeçen kahramanımız, o işi düşünen kardeşinin de piyasadan çekilip yeni iş imkânları araması sebebiyle tekrar bu alana dönmeye karar verir. Bu hususta gerekli hazırlıklarını yapar, ama bir türlü yeterli ticaret hacmine ulaşamaz.

Tüm bu başından geçenlerin birer imtihan olduğunu bilen ve maneviyat zırhını bir an olsun üzerinden çıkarmayan kahramanımız, sebeplere tam riayet etmesine rağmen istediği neticeyi elde edememesinin de bir imtihan olduğunun farkındadır. Desteğini bir saniye bile çekmeyen eşiyle ve iki sevimli çocuğuyla sebatını sürdüren bu kahramanımız, bir gün rüyasında bir arabayı ittirerek bir taşın üzerinden atlatmaya çalıştığını, çok zorlandığını, başaramadığını, ama uğraşmayı bırakmadığını görür. Rüyanın tabirine ihtiyaç duymaz, açıktır.

Bir kaç gün daha islerine devam eden kahramanımız, o rüyanın ikinci kısmını da görür: başında çok uğraştığı, tekerleğini bir türlü tümseğin üzerinden aşıramadığı o araba, sonunda tümseği aşar. Bu rüyanın da tabire ihtiyacı yoktur. Uyanır ve şükreder. Ertesi sabahtan itibaren işleri açılır.

Başka bir anımız da, üniversite eğitimini Tayland'da tamamlayan bir arkadaşın başından geçen bir olay…

Gencimiz üniversite eğitimi boyunca başarılı bir grafik çizmiş, aldığı iyi notların yanında arkadaşlarının derslerine yardımcı olmasıyla, sıcak ve samimi tavırlarıyla, bölümü İngilizce olmasına rağmen Tayca'yı öğrenmeye çalışmasıyla çevresindekilerin kalbini kazanmayı bilmiş, üniversitenin son yılında da büyüklerinin tavsiyesiyle Tayland'da bir işte çalışmaya başlamış.

Mevsimi gelince de evlilik düşüncesini büyüklerine açmış ve uygun görülmüş. Bu gencimiz bu sefer de evlilik hususunda nasıl bir tercih yapması gerektiğine karar verememiş.

Her zaman yemek yediği lokantada bir gün otururken, aklından seçenekleri geçirmiş: Birinci ihtimal, Türkiye'den evlenmek… Onu da gencimiz hiç istemiyor, çünkü Türkiye'den evlenirse eninde sonunda Turkiye'ye dönmek zorunda kalacağını düşünüyor. İkinci ihtimal ise ailesi Müslüman olan birisiyle izdivaç yapmak... Bunu da kendisine çok uygun bulmuyor, çünkü Tayland'da Müslümanlar daha farklı bir yapıya sahipler. Bu da gencimizin kafasındaki hizmet tarzıyla, sevgi ve hoşgörüyle çok uyuşmuyor. Bir de, gencimiz müstakbel eşinin üniversite eğitimini bitirmemiş olsa da en azından bir sene üniversite eğitim ve kültürü almış olmasını istiyor ki, kendi anlattığına göre Müslüman aileler kızlarını üniversiteye zaten nadiren gönderiyorlar. Üçüncüsü ise, Budist asıllı birisinin hidayetine vesile olmak suretiyle izdivaç…

Önceleri izdivacın da tebliğin bir yolu olduğu düşüncesiyle buna sıcak yaklaşan gencimiz, sonradan duyduğu ve gördüğü bazı olaylar ve örnekler sebebiyle bu fikirden de soğuyor. Sonunda içinden "Galiba bana en uygunu ailesi de Müslüman, üniversite 1'de okuyan birisi" diyor ve gülümseyerek: Öyle birisini bulmak o kadar zor ki!" diyor. "Allah'ım, en iyisini sen bilirsin. En hayırlısını ver" diye dua ediyor.

Bu arada 3–4 yıldır neredeyse her gün yemek yediği dükkânda sadece 1 haftadır gördüğü garson kız da yemeğini getirir. Gencimiz yemeğini yer ve gider.

Ertesi gün üniversitede dersten çıkar ve işe gitmeden önce mescide uğrayıp namazını kılmak ister. Namazdan çıkışta bir genç kız "Ben seni tanıyorum." diye gencimizi durdurur.

– Sen bir haftadır bizim lokantada yemek yiyen genç değil misin? Sen Müslüman mıydın? Avrupalı gibi göründüğünden senin Müslüman olduğunu hiç düşünmemiştim.

– Orası sizin iş yeriniz mi? Sen orada garson değil misin? Sen de mi Müslümansın? Ben de bunu hiç düşünmemiştim.

– Aslında bizim değil… Sahibi yakın bir akrabam... Dersten artan zamanlarımda boş boş oturmaktansa gidip yardım edeyim diye düşündüm. Hepsi bu... Tembel tembel oturmaktan daha iyi değil mi?

– Haklısın. Şimdi benim işe gitmem gerekiyor. Gelecek sefer yemeğe geldiğimde görüşürüz.

Bir gün önce aklından geçirdiklerini unutan gencimiz işine gider. Gel zaman git zaman, bu iki genç, kaderin bir cilvesi olarak birbirleriyle evlenirler. Evlendikten bir süre sonra gencimizin eşi bir gün bir konuyu açar: "Biliyor musun, evlenmeden önce müstakbel eşimin hem dini bilgisi ve yasayışı, hem de dünyevi bilgisi ve çalışmaları üst düzeyde olsun isterdim. Ama biliyorsun Tayland'da dini bilgisi üstün gençlerin hepsi ya Mısır'da ya da S.Arabistan'da din eğitimi görmüş kişiler ve bunların dünyayla hiç ilişkileri yok. Babalarının servetiyle yaşıyorlar. Diğerleri de tam tersi… Hiç dinle alakaları yok. Kendilerini sadece servete adamışlar. Seni tanıyıncaya kadar bu şekilde bir eğitim sisteminin yanlış olduğunu düşünürdüm ama ne yapmam gerektiğini de bilemezdim. Bunun için de çok dua ederdim. Şimdilerde anlıyorum ki o dualarımın semeresini almışım. Onun için de Allah'a devamlı şükrediyorum.

Bunları duyan gencin aklına aniden, aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen o gün yemek masasında aklından geçirdikleri gelir. O da eşine o günkü düşündüklerini ve onun o olduğunu açıklar ve her ikisi de şükürlerini bir kat daha arttırırlar.

Bu hadiseleri duyunca, hadiselerin kahramanlarını görünce yeniden çok heyecanlandım, umutlandım ve duygulandım. Bir yandan lise mezunu gençler ta o senelerde muhatap kabul edilmiş ve kendilerine sorumluluk verilmiş, güvenilmiş… Hele o yıllarda Türkiye'de böyle bir düşünceyi, değil dile getirmek hayal etmek bile büyük bir cesaret işiydi ki bunu pratiğe geçirmek gerçekten her babayiğidin harcı değildi.

Aslında hadisenin bu yönü belki de gelecekte sosyal tarihçileri çok ilgilendirecek ve işin bu yanıyla ilgili makaleler, kitaplar yazacaklar. Bu hadisenin dinamiklerini, insanlara güvenmenin, hele hele çok genç yaştaki insanlara güvenmenin ne kadar önemli olduğunu belirtecekler. Tabii ki her işte bir risk vardır ve risk alınmadan da hiçbirşey yapılamaz. Ama iyi yetiştirilmiş gençlerle ve samimi duygularla bu riskler asgariye indirilebiliyor. Nitekim bu yaşlarda oralarda üniversiteyi bitirerek buralarda hizmet eden bu genç öğretmen arkadaşlar için, hem oraların yetkilileri hem de Türkiyeden oralara giden bizim insanlarımızdan bazıları, "Bu çoluk çocukla bu işleri nasıl yapacaksınız, merak ediyoruz?" diyorlarmış.

Aradan kısa bir zaman geçtikten sonra da herkesin huzurunda, yetkililerin bile bu düşüncelerinden dolayı özür dilediklerine defalarca şahit oldum.

Halen kendi ülkemizde de en büyük problemin güven bunalımı ve itibar kaybı olduğu aşikârdır. İnsanlar birbirlerine, devlet vatandaşına, vatandaş devletine güvenememektedir. Zira karşılıklı olarak, itibarı sarsacak dünya kadar davranışlar olmuştur. Böyle bir ortamda huzur ve sükûnun olması da beklenemez. Bu durumun bir an önce düzeltilmesi gerekmektedir. Bu ve benzeri durumların iyileştirilmesi açısından da sivil toplum faaliyetleri teşvik edilmeli, en azından onlara kamu zararına olmadıkları sürece engel olunmamalıdır.

Bizim geçmişimizde de bu tip faaliyetlerin önü daima açılmış ve bu tür faaliyetler teşvik görmüştür. Ülkelerin gelişmişlik endekslerinden sayılan bu tip çalışmalar, artık ülkemizde de süratlendirilmelidir ki yukarıda örnekleri görülen genç yaştaki insanımız sadece yurt dışında değil, kendi yurdumuzda da kabiliyetlerini sergileyebilsinler ve bunların katma değerini birlikte değerlendirebilmiş olalım.

Yurt dışındaki bu genç arkadaşlar da kendilerine bir kredi olarak verilen bu güveni sarsmamışlar, itibarı kırıcı hareketlerde bulunmamışlar, her türlü sıkıntıya katlanıp üniversitelerini bitirmişler. Demek ki ülkemizde de şimdiye kadar, şu anda ve bundan sonra, bu yaştaki gençlere güvenilse, sorumluluklar verilse, önleri açılsa, genç nüfusumuzun müsbet anlamdaki fazlalığı ve artışı da dikkate alındığında, problemlerimizin çoğunu çözmüş olurduk, çözerdik, gelecekten de daha çok umutlu olurduk.

Yanlışın neresinden dönülürse kardır. Mademki bu güzel örnekler ortada, niye kendi ülkemizde de bu yaştaki kabiliyetlere imkân sağlamayalım? Bu gerçek de görülmeye ve değerlendirilmeye başlanılmıştır. Bu bile, edinilmiş güzel tecrübeler yönüyle, ülkemiz açısından, insanlığın gelecekte örnek alması bakımından büyük bir kazançtır.

Neşet, Yılmaz, Uğur Tayland'lı kızlar ile evlenmişler, bir kısmı işadamı, bazıları da bu okullarda idareci olmuş. Hepsi de bu hizmetin devamı için ellerinden geleni yapmaya gayret ediyorlar. Geçen acı tatlı günlerini gülümseyerek hatırlıyorlar ve geleceğe umutla bakıyorlar.

Aynen Endonezya'daki arkadaşlar gibi bu kültürü ve buranın insanlarını çok sevmişler, hiç şikâyetleri yok. Kültürler arası alışverişler çoktan başlamış bile. İki taraf da birbirlerinden gördükleri güzel şeyleri kendilerine alıyorlar. Keşke daha çok insan buralara gelse, üniversiteleri buralarda bitirebilse diye dertleni-

yorlar. Maalesef Türkiye'den dışarıya gidiş çok az diyorlar. Buraların yemeklerine de, adetlerine de alışmışlar.

Zaten bu şekilde yurt dışına giden arkadaşların adaptasyon özellikleri, dünyanın her yerinde aynen görülüyor. Arkadaşlar, o ülkeyi gerçekten benimsiyorlar, seviyorlar, adeta o insanlardan bir insan oluyorlar. Onların sevdiklerini seviyorlar, kızdıklarına kızıyorlar. Böylece, kaynaşma, diyalog daha kolay oluyor.

Bunları yaparken de asla yapmacık değil, çok samimi bir şekilde yapıyorlar. O insanlar da, bu arkadaşları bu özelliklerinden dolayı çok seviyorlar. Böyle olunca, yerli insanlar da arkadaşların adetlerini, kültürlerini benimsiyorlar, Türkçeyi öğreniyorlar. Bir bakıma fizikteki bileşik kaplar kanunu, bu sosyal hadiselerde de görülüyor. Yani kültürler ve medeniyetler arası ölçülü ve dengeli geçişler sağlanmış oluyor. Eskiden, medeniyetler sınır tanımaz, kültürler sınır tanır denirdi. Belki o zamanların şartlarına, özellik ve anlayışlarına göre bu durum doğru ve normaldi.

Fakat küreselleşen bir dünyada artık değişik kültürlerin iç içe yaşadığı günümüzde, bu geçişler bir mecburiyet arzetmektedir ve ister istemez olmaktadır da. İşte bu tip faaliyet ve diyaloglarla, bu geçişler, her iki tarafça da kabul edilebilir ölçüde oluyor ve kalıcı bir özellik gösteriyor. Neticede de iki kültür arasında kapılar açılıyor, köprüler kuruluyor.

Bu gençlerin bu ülkelere ilk geldiklerinde başlarından geçen hadiseler ve yaşadıkları, romanlara ve filmlere konu olacak kadar zengin ve enteresan… Kaldı ki bu yaşanılanlar, gelecekte mutlaka bu yönleriyle ele alınarak yeniden değerlendirilecek, üzerlerinde tezler hazırlanacak, makaleler çıkacak, romanlar yazılacak, filmler yapılacak. Çünkü böylesine büyük bir serüven, sadece ve sadece samimi, iyinetlerle başlamış ve fadakarlıklarla götürülmüş ve halen de böyle sürdürülüyor.

İlk defa buralara üniversitede okumak için gelen arkadaşların önemli bir kısmı kendi kentlerini bile görmeden uluslarası yolculuk yapmış. Asansöre bile ilk defa burada binen bir arkadaş, 8.katın düğmesine basar, kapı açılınca valizinin birini dışarı çıkarır, tekrar asansöre binince asansör kapısı kapanır ve bu sefer asansör 1.kata iner. Tekrar kapı açılınca bakar ki valizi yok, çok üzülür, eyvah valizimi çaldılar diyerek tekrar 8.kata gidip, valizini dışarıda görünce sevindiğini arkadaşlar şimdi gülerek birbirlerine anlatıyorlar.

Bu arkadaşlar, artık tanıştıkları Tayland'lı insanları Türkiye'ye kendi şehirlerine gezmeye götürürler. Ordu'lu bir arkadaşımız da onları Ordu'ya götürür. Sonra, bir iş adamını ziyarete giderler. İş adamına arkadaşımız "bu misafirler Tayland'dan" deyince, iş adamı bu sefer 'Tayland Ordu'nun neresinde' der. Hatta yaşlı bir akrabalarının "bu kim" diye sorduğunda "Tayland'lı" deyince, peki kimlerdenmiş diye sorduğunu ve buna benzer enteresan hadiseleri anlatıyorlar.

Sabah, Yılmaz'ın müdür olduğu yeni okulu ziyaret ettik. Tayland geleneğine göre okullarda çocuklar sınıflara ayakkabılarını çıkararak giriyorlar, öğretmenlerine karşı çok saygılılar. Her sabah tören yapılıyor ve törende Tayland geleneğine göre Budist düşüncesinin ağırlıkta olduğu ahlaki konuşmalar yapılıyor. Bir tören için hazırlıkları ve yürüyüşleri izledik. Sınıfları gezdik, okul çok büyük, buralardaki eğitim sisteminde, ana okul, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite müşterek oluyor. Ve bir çocuk başladığı yerden üniversiteyi bitirebiliyor.

Okuldaki öğretmen iki arkadaşımızın eşleri Tayland'lı, onlar Tay diyor. Bir arkadaşımızın eşi de Çinli. Arkadaşlar Taycayı ve çinceyi çok mükemmel konuşuyorlar. Hatta oralılar, arkadaşların mükemmel tayca konuşmalarından dolayı, bunların yabancı olduklarına zor inanıyorlar.

Dünyanın her yerindeki bu arkadaşlar, bulundukları yerin yerel dilini çok iyi bildiklerinden, ülkeler arasında gelip giden insanlara bu yönleriyle de yardımcı oluyorlar. Büyükelçiliklerle çok iyi diyalogları var. Onların her türlü faaliyetlerine katılıyorlar. Onlara her konuda yardımcı oluyorlar. Onlar da her konuda çekinmeden bu arkadaşları arıyorlar. İlk senelerde, büyükelçilikler tarafından tereddütle gözlenen bu arkadaşlar, yaptıklarını anlattıkça güven kazanmış ve ilişkiler daha da geliştirilmiş.

Yurt dışında açılan bu okulları ziyaret sebebi ile gidilen ülkeler, artık ziyarete gelen herkesin gündemine girmiş oluyor. O ülkelerle ilgili gerek gazetelerde gerek televizyonlarda her türlü konu dikkatlerini çekiyor onları ilgilendiriyor. Yapmaları gereken bir şey varsa yapmaya çalışıyorlar.

Mesela Pakistan'a birlikte gitmiş olduğumuz bir arkadaşımız deprem dolayısıyla kendi imkânları içinde oralara verilmek üzere belli katkılarda bulunmuştu. Bu da Pakistan'ı gidip görüp bildiği için olmuştu. İşte esas küreselleşme herhalde bu şekilde olmalı, yani müsbet anlamda güzelliklerin ve problemlerin paylaşıldığı, kültürler arası diyaloğun geliştirildiği bir küreselleşme.

Ayrıca e-mailler şu anda çok geliştiği için yurtdışında tanışılan veya yurt dışından gelen insanlarla tanışıldığında maillerle çok daha rahat ilişkiler kurulup ve geliştirilebiliyor.

Tanışılan bu insanlarla insanlık gereği bir ömür boyu diyalogları devam ettirmek gerekiyor, hatta bizden sonraki nesillere bu diyalog köprülerini miras bırakarak onların da devam ettirmelerini sağlamak gerekiyor ki herhalde en büyük miraslardan birisi de bu olsa gerek.

Daha sonra Neşet'in işyerini ziyaret ettik. Neşet, esprili bir arkadaş… Bir gümüş işleme merkezi açmış. Yanında işçiler çalışıyor. Türkiye'yle ticaret yapıyor. Zamanının çoğunu da bu eğitim hizmetlerinde geçiriyor.

Bu öğretmen arkadaşlar ve diğerleri de Türkiye'ye geldiklerinde bizleri ve kendilerini ziyaret eden diğer insanları ziyaret ediyorlar, bu şekilde de bunlarla geziye gelenler arasında organik bir bağ kurulmuş oluyor. Bu öğretmen arkadaşlar, başka ülkelere gittiklerinde oralarda da bunlarla karşılaşılıyor ve dostluklar tazeleniyor, iyi ilişkiler devam ettiriliyor. Bankok, çok hareketli bir şehir, trafik çok kalabalık. Havaalanına gitmek saatlar alıyor. Zaten, Pasifikteki bütün başkentler hemen hemen bu şekilde… Yani trafik çok yoğun, şehirler çok kalabalık. Saat 12.20'de Şevket ile beraber uçakla Çenmay'a hareket ettik. Saat 14.00'de Çenmay'a geldik. Havaalanında bizi, Çenmay'daki okulda biyoloji öğretmeni olan Kayserili Ömer karşıladı.

Ömer'le ilgili yaşadığım bir hadise çok enteresandı.

Bir önceki sene Avustralya'dan gelirken Bankok üzerinden Türkiye'ye ulaşmıştım. İstanbul'a geldiğimde havaalanında valizimi alabilmek için epey bekledim fakat valizim gelmedi. Herkes valizini almıştı. Sonra baktım yanımda yaşlı bir teyze, onun da valizi gelmemişti. Nereli olduğunu sordum, Kayserili olduğunu söyledi. Bankok'tan geldiğini söyleyince " Senin oğlun öğretmen mi?" diye sordum. "Evet, öğretmen." dedi. "Nerede öğretmen?" deyince, "Fethullah Hoca'nın okullarında…" dedi. "Peki, buradan nasıl Kayseri'ye gideceksin?"diye sorduğumda, dışarıda bir akrabasının beklediğini ve kendisini otogara götürüp, oradan Kayseri için otobüse bindireceğini söyledi.

Tabii ikimiz de valizlerimizi çok bekledik, daha sonra kayıp bürosuna gittik, valizlerin karıştığını ve biraz sonra geleceğini söylediler. Bir iki saat beklediğimiz için ben, teyzeye akrabasının gitmiş olabileceğini ve benim kendisini otogara götürebileceğimi söyledim.

Valizler gelince, dışarıda beni bekleyen arabaya bindik, oğlunun telefon numarasını aldım, Tayland'a telefon ettim. Tele-

fona gelini çıktı. Merak etmemelerini, teyzeyi otogara götürdüğümüzü, tanımadığım Ömer'e de selam söylemelerini istedim. Telefonu teyzeye verdim, o da konuştu. Daha sonra teyze yolda, kocasının öldüğünü, bir erkek evlâda sahip olduğunu, onun da Tayland'da öğretmenlik yaptığını, gelininin doğum yaptığı için oraya gittiğini, üç ay orada kaldığını, evinde her akşam yabancı misafirlerin yemek yediğini ve kendisinin de onlara yardım ettiğini söyledi. Ben de teyzeyi Esenler'deki terminale götürdüm.

Kayseri'ye giden otobüse bindirdim, Kayseri'deki kızına da telefon ederek karşılamalarını bildirdim. Daha sonra teyzenin damadı, (uzun yıllar Kayseri'de kaldığım için) Kayseri'deki tanıdığım arkadaşlara bu durumu anlatmış ve çok memnun olduğunu söylemiş.

İşte aradan geçen bunca zamandan sonra beni bu kez, Çenmay havaalanında bu teyzenin oğlu Ömer karşılıyordu ve ilk defa burada tanışıyorduk. Ömer çok aklı başında, sessiz, sakin, çalışkan bir arkadaş… Havaalanından hemen Çenmay Devlet Üniversitesi rektörünü ziyarete gittik. Yanımızda, Çenmay'daki Türk kolejinde öğretmen olarak çalışan Tay bir bayan da vardı. Karşılıklı görüşmeler oldu, kartlar alındı verildi, fotoğraflar çekildi.

Daha sonra, Müslüman bir çocuk kardiyoloji profesörünü özel hastanede, yerinde ziyaret ettik. Eşi de dâhiliye profesörüymüş, oğlu ve gelini de Amerika'da yine tıp profesörü imişler. Çenmay'ı çok seviyor. "Kalabalık değil, sakin, temiz ve havası da biraz serin, aynı zamanda da her türlü ulaşım vasıtaları mevcut olduğu için yaşanacak bir şehir…" diyor. Hakikaten de öyle. Çok turist alan bir şehir... Hatta batı ülkelerinden emekli insanlar, gelip burada 6 ay kalıp gidiyorlarmış. Hem bu bölgelerin en karakteristik özelliklerini taşıyor hem de sakin bir köşe… Profesör, Türk okulundaki öğrencileri ücretsiz muayene ediyormuş. Türkiye'ye davet ettik, kabul etti.

Daha sonra okulu ziyaret ettik. Okul, büyük bir kampüsü ve büyük bir binası olan güzel bir eğitim müessesesi... Dersler bitmiş ve avluda akşam ders sonu seremonisi vardı. Öğrenciler, avluda ayakkabılarını çıkarıp yere oturmuşlar ve Tay rehber bir öğretmenin konuşmalarını dikkatlice dinliyordu. Bu törenler, Tayland'da adetmiş. Çocuklara, terbiyeli ve ahlâklı olmaları ile ilgili sabah ve akşam, dersler başlamadan ve dersler bittikten sonra nasihatler yapılırmış.

Çenmay şehrini gezdik. Her taraf Budist tapınakları ile dolu… Yollarda genç ve yaşlı Budist rahipler sıkça görülüyor. Budist rahipler, güneş doğmadan önce yalınayak sokaklara çıkarak para ve yiyecek yardımı topluyorlar, verenlere dua ediyorlar. Tapınakların içine girildiğinde de her taraf kendi yaptıkları heykel ve heykelciklerle dolu… İnsanlar bunların önünde ibadet edip, secde ediyorlar. Onlara yemek bırakıyorlar, akşamları da bu yemekleri kendileri götürüp yiyorlar.

Çenmay şehri çok şirin ve serin… Çünkü Tayland'ın biraz kuzeyinde… Bizim Anadolu şehirlerinin şirinliğine benziyor… Yabancı turistlerin ilgi odağı… Çünkü onlara göre hem ucuz hem de klâsik Tayland gelenek ve görenekleri görülebiliyor. Şehrin ortasından nehir geçiyor. Dağın tepesinde çok orijinal bir yapı daha varmış, biz vakit olmadığı için gidemedik. Sonra turistler için açılan ve gece on ikiye kadar açık olan hediyelik eşya pazarları var.

Rahmetli Barış Manço, gezilerinden birinde Çenmay'a gelir ve bir yanlış anlaşılmadan dolayı polis tarafından gözaltına alınır. Türk öğretmenler, bunu duyunca hemen karakola gelirler ve onu serbest bıraktırırlar. Barış Manço, onları karşısında Türkçe konuşurken görünce şaşırır ve "Siz kimsiniz? Burada ne işiniz var?" diye sorar. Onlar da oradaki kolejin öğretmenleri olduklarını söyleyince hepten şaşırır ve "Acaba ben rüyada mıyım?" diye sorar. Türkiye'ye döndüğünde bir televizyon programında başından geçen bu hadiseyi gururlanarak anlatır ve "Türkiye'de

Artvin ne ise Tayland'da da Çenmay odur. Ta buralara kadar bu arkadaşlar nasıl gelmişler? Hayret doğrusu, tebrik etmekten başka diyeceğim bir şey yok."der.

Akşam, Ömer'in evinde yemek yedik, annesi Gülşen teyze de yine oraya gelmiş, ikinci çocukları doğmuş. Beni görünce çok sevindi.

Sonra öğrenci arkadaşların kaldığı eve gittik. Gerek öğretmen gerekse üniversitede okuyan öğrenci arkadaşlar ile beraber sohbet ettik.

Çenmay'da bir şehir turu yaptık, fotoğraf çektik. Bugün aynı zamanda "Noel" günü olduğu için bu coğrafyaların hemen hepsinde yaygın olan noel kutlamaları vardı. Bir okulun bahçesinde öğrenciler yere oturmuşlar, çok güzel elbiseler içinde sahnedeki çocukların gösterilerini izliyorlardı. Fotoğraflar çektik, hareketli film çekemediğime üzüldüm. Çünkü "Bunu başkalarına gösterebilirdim." diye hayıflandım. Hava da güzel olduğu için, manzara görülmeye değerdi. Sadece bazı yaşlılar ve rahibeler sandalyelere oturmuşlardı. Çocukların hepsi, yere oturmuş, sergilerin üzerinde sessiz ve çok dikkatli bir şekilde olan biteni seyrediyorlardı. Sahnede de yine çocukların sergilediği birbirinden güzel gösteriler vardı.

Okul müdürü Zafer Beyin evinde kayınpederi ile kahvaltı yaptık. Bu ülkelere, arkadaşların kayınvalideleri, kayınpederleri, anneleri, babaları da çocuklarını görmeye geliyorlar ve onların güvende olduklarına ve güzel işler yaptıklarına şahit oluyorlar, onlarla gurur duyuyorlar. Onların ihtiyaçlarına yardımcı oluyorlar.

Geleceğine güvenle bakan ülke
KAMBOÇYA

Saat 13.00'de Bankok'a hareket ettik, Zafer Bey ile havaalanında görüştük.

Saat 14.00'de de Kamboçya'nın başşehri olan Phnom Pen'e hareket ettik.

Saat 15.00'de havaalanında okul müdürü Ali Bey ve yardımcısı Osman Bey bizi karşıladılar.

Şehir çok dökük… Şehrin içinden çok büyük bir nehir geçiyor ve burada balıkçılık yapıyorlar. Nehrin üzeri balık avlayan kayık, tekne ve motorlarla dolu… Nehir kenarlarında, balıklar satılıyor. Burada bu iş önemli bir geçim kaynağı…

Şehirde bir hareketlilik var. Bisikletler, motosikletler, traktörler göze çarpıyor. Nehir kenarlarında kahvehane ve lokantalar da mevcut… Kahvehanelere hamak da konmuş… İnsanlar evlerinden getirdikleri yiyecekleri burada ailece yiyorlar.

Şehir gittikçe modernleşiyor. Şehri dolaştıktan sonra Osman Bey'in evine geldik. Osman Bey Türkçe öğretmeni, uzun yıllar (7–8 yıl) Hindistan'da kalmış ve Hindistan'dan evlenmiş… Evlerine girerken, dışardan ve içerden olmak üzere iki kilitli kapıdan geçtik. Kapının arkasına da kilit koymuşlar. Kapının ortasında iki küçük delik var, ancak tek elin sığabileceği bu deliklerden eller sokuluyor, ancak o şekilde kilit açılabiliyor. Yoksa öbür türlü hırsızlar testereyle kilidi bile kesip eve giriyorlarmış. Bütün evler bu

şekilde korumalı… Evdeki yemekten sonra okulda arkadaşlar ile birlikte sohbet ettik.

Öğretmen arkadaşlar, teker teker başlarından geçen hadiseleri şöyle anlattılar:

"Şimdi 9.sınıf öğrencisi olan ve gecen yıl sınıf öğretmenliğini yaptığım bir öğrencinin velisini ilk defa ziyarete gitmiştim. Tabii ki giderken, sanırım meyve türü bir şeyler götürdüm. Babası beni kapıda karşıladı. İsmimi söyleyip 'Hoş geldiniz.' dedi. Kendisi çok zengin ve çocuğun dedesi de devlet yetkililerinden birisiymiş. Bana bir şeyler ikram edip, 'Hocam şu an evimizde isminizin anılmadığı akşam yok. Çocuk eve her gelişinde akşam, okulda olanları anlatıyor. İsminizle yatıp isminizle kalkıyoruz.' dedi. Ben 32 yaşına girdim sizin gibi bir insan görmedim. Nihayet çocuğumu emanet edebileceğim insanlar buldum.' dedi."

Okulumuzu çok sevdiklerini ve çocuğun küçük kız kardeşinin her zaman 'Ben de orada okuyacağım.' diye ısrar ettiğini söyledi."

"Bu yıl okulumuzda 8. sınıfta okuyan bir çocuğumuz var. Babası devlette görevli birisi… Aynı zamanda bir hastanede de genel danışmanlık yapıyor. Okulumuz başlayalı henüz 2 ay kadar olmuştu ki çocuk hastalandı. Hastaneye yatırmışlar. Hemen büyük sınıflardan bir çocuk alıp ziyaretine gittim. Giderken de hediyelik bir şeyler aldım. Çocuğun babası çok memnun oldu ve bana 'Hocam, bu çocuğu hangi okula göndereceğiz diye hanımla çok düşündük, çok yer araştırdık, uygun bir yer bulamadık. Daha sonra sizin okulu, Türklerin okulunu bulduktan sonra çocuğumuz hakkında hiç endişelenmeye gerek olmadığını anladık. Şu anda o kadar mutluyuz ki ben bu zamana kadar sizin gibi insanlar görmedim.' dedi. Adam bu sözleri söylerken o kadar samimiydi ki samimiyeti yüzünden okunuyordu. Bu velimizle her zaman görüşmelerimizi devam ettiriyoruz."

Yıl 1997'nin Eylül ayı… Okulumuzun ilk öğrencisini aldık. Bir hafta sonra bir öğrenci daha kayıt oldu fakat tekrar bıraktı. Okulumuzda bulunan üç öğretmen sadece bir çocuğa ders veriyordu. İlk veli görüşmesi için çocuğun evini diğer bir öğretmen arkadaşla ziyaret ettik. Öğretmen arkadaşımız ve ben bir hayli tedirgindik. Çünkü üç ay geçmiş fakat hâlâ bir öğrencimiz vardı. Babası ile aramızdaki görüşmenin bir kısmı şöyle geçti:

Öğrencinin babası:

– Neden evime geldiniz? Evimi öğretmen olarak ziyaret eden ilk insanlarsınız. Şu ana kadar kimse gelmedi. Evime gelmenizi uygun bulmuyorum.

Biz:

– Evinize gelmemizin amacı, sizin hâl ve hatırınızı sormak ayrıca öğrencimizin ailesini daha iyi tanımaktır. Aile ve öğretmen arasındaki ilişkiler ne kadar iyi olursa, çocuğunuzun başarısı da o derece artar. Aynı zamanda size oğlunuzun durumu hakkında bilgi vermek istiyoruz.

Öğrencinin babası:

– Bu gibi şeyleri telefonla da yapabilirsiniz. Okulunuz da sadece benim oğlum okuyor. Neden okulunuza başka öğrenciler gelmiyor? Okulunuzun diploması iyi olduğu için oğlumu yolluyorum yoksa ben de oğlumu okulunuza yollamam.

Biz:

– Çocuğunuzun eğitimi için aile ve öğretmen arasındaki ilişkiler çok önemli… Size olan saygımızdan dolayı telefon etme yerine sizinle yüz yüze görüşmek istedik. Sadece bir öğrencimiz var çünkü okulumuz henüz yeni… Kamboçya'da henuz tanınmadık.

Daha sonraki veli görüşmelerinde ise babasının yaklaşımı daha olumlu bir noktaya geldi. 1999 yılında 41 öğrencimiz olmuştu. Bu çocuğun babası, okula gelerek çocuğunun kaydını almak istediğini ve Amerika'ya yollayacağını söyledi. Nihayet ço-

cuk Amerika'ya gitti. Çocukla sürekli olarak her hafta yazışıyorduk. Fakat ne acı ki bir hafta çocuktan e-mail alamadım. Çocuk Amerika'daki okulun havuzunda boğulmuş ve ölmüştü. Çocuk son e-mailinde "Okulumuzu çok özlediğini ve Kamboçya'ya geldiğinde ilk olarak bizleri göreceğini yazmıştı." Babası çok üzülmüş ve ağlamıştı. Okulumuzun ilk talebesini kaybettiğimiz için biz de çok üzüldük.

Aradan 5 sene geçti ve çocuğun bulunduğu sınıfın mezuniyet törenine, ölen ilk talebemizin babasını ve annesini ilk konuşmayı yapmaları için davet ettik. Babasının ve annesinin yaşlı gözlerle bütün velileri ve misafirleri ağlatan konuşması şöyleydi:

Bugün çocuğum bu arkadaşlarının arasında yok... Olsaydı ben de diplomasına bakıp gözlerinden öpecektim. Fakat üzülmüyorum artık. Çünkü bu mezun olan çocuğumun arkadaşları da benim çocuklarım gibi... Çünkü bunlar halen değerini bilmediğimiz bu güzel ve kaliteli okulun mezun ettiği çocuklar… Ağlıyorum, bağışlayın çünkü bundan beş sene evvel benim ölen evlâdım bu okulun ilk talebesi idi. Ben de beş sene önce evimize ziyarete gelen iki öğretmene soğuk davrandım. Öğrencileri yok diye onlarla alay etmiştim. Onları çok üzdüm. Şimdi onlardan beni bağışlamalarını diliyorum. Keşke boyunlarına sarılsaydım ve deseydim ki 50 oğlum olsaydı da hepsini sizin okulunuza verseydim. O zaman onlara bir su dahi ikram etmeyi çok görmüştüm. Fakat çok pişmanım… Şimdi ise karşımda üç yüz talebenin velisi duruyor ve Kamboçya'da birinci olan bir okulun mezuniyet töreninde bulunuyoruz. Oğlumun en büyük isteği bu okula tekrar dönmekti. Fakat nasip olmadı. Şunu biliyorum ki bu okula verdiğiniz çocuklara onlar, kendi çocuklarından daha iyi bakıyorlar. Ölen çocuğuma da diploma verildiği için okula çok teşekkür ediyorum ve bu diplomayı ömür boyu saklayacağım. Çünkü bu diploma çocuğumu ve bu güzel okulu hatırlattığı için yüksek bir değer taşıyor.

1970'li yıllarda Fransa'da eğitim görmüş Pol pot adındaki bir diktatör, Kamboçya'da binlerce insanı yok yere öldürmüş, iç savaş yıllarca devam etmiş. İşkencenin her çeşidi yapılmış. Özellikle entelektüel sınıf ilerde problem olur diye neredeyse tamamen yok edilmiş.

Pol Pot, İngilizce Political Potential'nın (potansiyel politika) kısaltması. Pol Pot'un asıl adı, Saloth Sar.1928'de Kamboçya'da doğdu.1934–35 yıllarında Phnom Penh'de kardeşiyle yaşadı.

Gençliğinde çiftçi olarak çalıştı ve budist öğretileriyle yetişti.

1946'da 2.dünya savaşında, Hoşimini'nin Fransızlara karşı olan hareketine katıldı. Hint-Çin kominist partisinin yeraltı üyesi oldu.

1949'da Paris'te radyo-elekronik üzerine çalışma yaptı. Bu arada Fransız Kominist Partisine kaydoldu.

1953'deKamboçya'ya döndü. Kamboçya Devrim partisine kaydoldu. Bir özel okulda tarih ve coğrafya dersleri verdi. Sol bir gazetede yazılar yazdı.

1954'deFransızlar,İndo-Çin'i terk ettiler.

1960'da Pol Pot, Kamboçya Kominist Partisini kurdu. Krala karşı gerilla savaşları başlatıldı.

1975'de Phnom Penh, Kızıl Kmerlerin eline geçti. Önce halk, bayram etti. Fakat birden ve hala sebebleri çok açık olarak bilinmeyen bir şekilde, kendi halklarına karşı akıl almayacak şekilde davranmaya başladılar ve 3 yıl 8b ay 20n günde, halkın % 30-45'i toplu katliam, işkence, açlık e hastalıktan öldü. Ölüm tarlaları denilen yerlerdeki vahşetlerini hayal etmek bile çok zor. Bir aileden eğer bir kişiyi öldürdülerse, daha sonra öç alırlar diye ailenin tüm fertlerini bulup öldürmeye çalışmışlar.

1979'da Vietnam birlikleri, Kamboçya'ya girdiğinde,7 milyon nüfus,4 milyona inmişti.

Kamboçya,1980'den sonra normalleşmeye başladı. Pol Pot, ormanlarda gizlendi, sonra öldü.

Şimdi ise Kamboçya, bu izleri silip, medeni dünyadaki yerini almaya çalışıyor.

Bu zulümlerin sergilendiği, dehşet verici müzeyi gezdik. Artık, resmi makamlar, Kamboçya'nın böyle anılmasının unutulmasını istiyorlar.

Meşhur yeraltı tapınaklarının olduğu şehre gidemedik.

Ali Bey'in evinde kahvaltı yaptık, bütün kilit ve tedbirlere rağmen o gün, Ali Bey'in ayakkabılarını çalmışlar.

Daha sonra havaalanına hareket ettik.

Az bilinen fakat bilinmesi gereken bir ülke

VİETNAM

14.15'te Vietnam Hoşimini (Saygon) şehrine geldik.

Havaalanında Ali, Dursun ve Ahmet Beyler karşıladılar. Ali ile Dursun, Başkurdistandan gelmişler.

Havaalanından, arkadaşların kurup işlettiği şehir merkezindeki İngilizce Dil Kursu'na geldik. Kursu gezdik, kurs çok güzel, modern dizayn edilmiş, temiz… Daha sonra yeni tutulan okulu gezdik. Eylül ayı içinde okulun açılışı yapılacak.

Ali Bey'in dört katlı, her katta birer oda bulunan evine geldik. Annesi de onları ziyarete gelmiş, daha önce kayınvalidesi ve kayınpederi de gelmiş. Ali Bey'in eşi de tarih öğretmeni…

Daha sonra hep birlikte bir otele, bu şehrin Milli eğitim müdürü ve eşi ile birlikte yemek yemek için hareket ettik. Müdürle tanıştık, Türkiye'ye davet ettik. Müdür, Ali'yi çok sevmiş ve onun için "Benim en iyi arkadaşım." diyor. Türkiye'den gelen bu gençler, bu şekilde her yerde çok güzel ve kalıcı dostluklar edinmişler. Arkasında bir menfaat ilişkisi de olmadığından, arkadaşlar o ülkelerden ayrılsalar bile bu ilişkiler devam ediyor. Birbirlerini arıyorlar. Hatta Orta Asya'da bir ülkede, Rus bir yetkili, hanımına ve çocuklarına vasiyet etmiş. Eğer demiş bana bir şey olursa, önce müdür beyi arayın, sonra da onlara güvenin. Bu, ne büyük bir güven duygusu!

Aynı şekilde bu ülkelerden birinde, babası vefat eden bir Hristiyan öğrencinin babasının cenazesi için kiliseye bu öğret-

men arkadaşlar da giderler. Ertesi gün, öğrencinin annesi, teşekkür etmek için öğretmenlerin evine gelir, çok duygulandıklarını ve memnun olduklarını söyler. Sonra da çocuğunu bu kişilere emanet ederler.

Yemekten sonra kısa bir şehir gezisi yaptık, noelden dolayı herkes sokaktaydı, herkes motosikletliydi, her yer ışıklandırılmış… Pasifikte motosikletin en çok olduğu ülke Vietnam imiş. Caddelerde karşıdan karşıya geçmek bunlardan dolayı neredeyse imkânsız gibi. Meğer bunun bir kuralı varmış. Sağa sola hiç bakmadan, telâşsız adımlarla yürümek gerekiyormuş. Böyle yapınca, motosikletler, kendilerine yol buluyorlar, siz de rahatlıkla karşıya geçiyorsunuz.

Akşam Ali Bey'in evinde Vietnem'da bulunan arkadaşlarla beraber sohbet ettik.

Burada bulunan arkadaşlardan birisi Vietnam'a gelirken ailesine "belki izin vermezler" veya "korkarlar" diye Vietnam diyememiş, Tayland demiş. Tayland'da deprem olunca ailesini aramış, merak etmeyin demiş. Ev telefonu aynı olduğu için Vietnam'da olduğunu da söyleyememiş. "Ne yapmaları gerektiği" konusunda epeyce düşünmüşler.

Sabah Durmuş Bey'in evinde kahvaltı yaptık, daha sonra meşhur Cu Chi tünellerini gezdik. Toplam 250 km.ye yaklaşan ve Amerikalılarla savaş esnasında on bin Vietnamlı'nın gizlendiği tünellerdi bunlar. Çok değişik yerlerde ve değişik şekillerde tuzaklar da kurmuşlar. İnsan, tünellere zor sığıyor ve nefes alamayacak gibi oluyor. Ormanın içinde, giriş ve çıkış yerleri kapaklarla kapalı, onların üstüne de toprak ve kuru yapraklar koyarak kamufle ediyorlarmış. Tüneller kat kat, komutanların olduğu yerler, revirler, mutfaklar mevcut. Mutfakta pişirilen yemeğin dumanını küçük küçük odacıklarda bekleterek çok çok uzaklardan bir yerden, yine kamufleli bir şekilde kokusuz bir duman çıkacak

şekilde dizayn etmişler ki fark edilmesi çok zor. Vur kaç yapıp tekrar buralara gelip gizleniyorlarmış.

O zamanki cesaretlerini, kararlılıklarını ve motivasyonlarını takdir etmemek mümkün değil. Böylece Amerikalıları püskürtmüşler.

Cu Chi Tünelleri

Saygon'a 75 km. uzaklıkta bulunan Cu Chi tünelleri Vietnam savasının en canlı sabiti olarak bizleri karşılayan, milletini kurtarma adına halkın ortaya koyduğu gayretin en güzel örneği.

Tünellerin toplam uzunluğu 250 km.nin üzerinde… Tarihine baktığımız zaman, tüneller aslında Amerika'ya karşı değil, başka bir milletin esaretinden kurtulmak için yapılmaya başlanmış. "Hangi millet?" diye sorarsanız Indochine (Kamboçya, Laos ve Vietnam) adını verdiğimiz üçlü sömürge ülkelerini yıllarca esaret altında tutan Fransa.

1940 yılların başında yapımına başlanmış ve toplam 25 yılda tünellerin inşası tamamlanmış. Özellikle 1970'li yıllarda savaş sırasında aldığı tahriplerden dolayı tünelin inşası süreklilik kazanmış. Tünellerin yapımı geceleri bilek gücüyle gerçekleşmiş. Küçük sepetlerle topraklar geceleri nehire dökülmüş ve bu sabırlı işin neticesinde muhteşem bir eser ortaya çıkmış. Ayrıca mimarisinde bağlantı olarak kara çıkışlarının yanında bir de acil durumlar için nehir çıkışı verilmiş. Özellikle ciddi bombardımanlarda halk 6. bölge adı verilen acil durum çıkışını kullanmak üzere tünelin en alt kısmına yöneltilmiş. Bu arada tünellerin derinliği 6 metre civarındadır.

Bu tüneller tamamen bir kasaba görüntüsünü andırır. Ortalama 10.000 insan savaş sırasında bu tüneller içinde yaşamış. Gündüzleri burada saklanmış geceleri ise pirinç yetiştirmek üzere tarlalarda isçi olarak çalışmış. Tünellerin içerisinde mutfaktan

hastaneye, cephanelikten toplantı odalarına kadar her türlü mekân mevcut… Savaşın bitimine yakın Kuzey Vietnam'ın en güçlü kozları bu tünellerde planlanmış. Birçok tarihî karar burada alınmış ve uygulamaya konulmuş.

Günümüzde tünellerin boyutları turistlerin gezmesi için genişletilmiş. Orijinal tünellere girebilmek hemen hemen imkânsız… 20 metre kadar yol alıp sonra geri dönmek zorunda kalabilirsiniz. Bunun sebebi bağlantı bölgelerinin ancak Vietnam standardındaki insanların geçebileceği kadar küçük yapılmış olması ki Amerikan askerleri daha ileri gidemesin.

Amerikan kuvvetleri, içine giremedikleri bu tünelleri özellikle B–52 bombardıman uçakları ile imha etmeye çalışmış, birçok bölgeye isabet etse de tünelleri tamamen ortadan kaldıramamıştır. Tünellerin üst bölgesi ormanlık olduğu için özellikle havalandırma deliklerine konulan Amerikan sabunları ile köpeklerin tünelleri keşfetmesi de tamamen engellenmiştir.

Cum ahiye geldiğiniz zaman o günleri yaşamış birçok insanla tanışma fırsatı bulabilirsiniz. Özellikle o bölgede rehberlik yapan kişilerin çoğunluğu bu tünellerde yaşamış ve hatta bu tünellerde doğmuş insanlardır. Anlattıkları veya yaşadıkları tüm acıları yüzlerinde görmeniz kolaylıkla mümkün… Çoğu yakın ailesinin tamamını kaybetmiş insanlar... Acıyı tekrar yaşamak sizi yıpratmıyor mu sorusuna "Bu topraklar bizim vatanımız. Gidebileceğimiz ya da yaşayacağımız başka yer yok." diyorlar.

Vietnam ile ilgili kısa tarihî bilgi şu şekildedir;

M.Ö. 3. yüzyılda Viet kabileleri, Çin'in Kanton şehrinden Orta Vietnam'a kadar uzanan Nam Viet Devletini kurdular. M.Ö. 111'de Nam Viet Devleti yıkılınca, Vietler Çin hakimiyeti altına girdiler. Uzun bir savaştan sonra Çinlileri Kızıl Nehir Vadisinden çıkaran Vietnamlılar M.S. 939'da bağımsızlıklarını kazandılar. Vietnam 15. asır başlarında Çin tarafından tekrar alındı

ise de, kısa bir süre sonra 1427'de tekrar bağımsızlığına kavuştu. 1887'de Tonkin ve Annam'la birlikte Kamboçya ve Laos, Çin-hindi Birliği içinde teşkilâtlandı. Yönetim bir Fransız Genel Valisine verildi.

Fransa'nın ülkeyi ekonomik yönden sömürmesi ve siyasî baskısı, Fransız yönetimine karşı kuvvetli bir millî direniş hareketine sebep oldu. 1930 ve 1945 yılları arasında Fransa'ya karşı hareketlerde komünistler en kuvvetli grup olarak ortaya çıktılar. Bunlar 1941'de Vietnam Bağımsızlık Cemiyetini (Vietminh) kurarak komünist olmayan birçok grupları da kendilerine çektiler.

İkinci Dünya Savaşında Vietnam'ı işgal eden Japonya 1945'te teslim olunca, Vietminh birlikleri Hanoi'de iktidarı ele geçirdiler. Liderleri Ho Chi Minh Vietnam'ın bağımsızlığını ilân etti. Fransa güneyde millî ihtilâli bastırmayı başardı. Fakat kuzeyde sömürge rejimini yeniden kurmak istemesi, Çin-hindi Savaşlarının patlak vermesine sebep oldu. 1946'dan 1954'e kadar devam eden savaş, Fransa Dienbienphu Muharebesinde bozguna uğrayınca son buldu.

21 Temmuz 1954'te Cenevre Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma kararlarına göre geçici olarak ülke, kuzeyde komünist kontrolündeki Demokratik Vietnam Cumhuriyeti, güneyde Vietnam Cumhuriyeti olmak üzere iki ayrı devlete bölündü. Bölünme hattı 17. paraleldi. Bu bölünme hattı 1956'da yapılacak olan genel seçimlerle kaldırılacaktı. Fakat genel seçimler yapılmadı. Bunun üzerine Kuzey Vietnam, Güney Vietnam hükümet başkanı Diem'i düşürmeyi hedef alan bir terör kampanyası başlattı. 1960'ta Diem ve Vietcong olarak bilinen komünist gerillalar arasındaki mücadele şiddetli bir iç savaşa dönüştü. Güney Vietnam ABD tarafından, Vietcong ise Kuzey Vietnam tarafından destekleniyordu. Diem komünistlerle baş edemeyince, 1963'te subaylar bir darbe yaparak hükümeti devirdi. Diem'in düşüşü birbirini takip

eden birçok askerî darbeleri peşinden getirdi. Siyasî bir istikrarsızlık dönemi başladı.

Vietcong ve Kuzey Vietnam birlikleri baskısı altındaki Güney Vietnam'ın çöküşünü ancak ABD müdahalesi engelledi. Amerikan yardımıyla Güney Vietnam ordusunun kuvveti üç kat arttı. 1964'te ABD, komünist kuvvetlerin artan taarruzlarına cevap olarak Kuzey Vietnam'ı bombalamaya başladı. Nisan 1969'da 543.000'e ulaşan Vietnam'daki Amerikan kuvvetleri Başkan Nixon'un emriyle Temmuz 1969'dan itibaren yavaş yavaş çekilerek azaltılmaya başlandı. 27 Ocak 1973'te Paris'te ABD, Kuzey ve Güney Vietnam ve Vietcong arasında bir ateşkes antlaşması imzalandı. Fakat bu anlaşma kararlarına hiç uyulmadı.

1974'te Güney Vietnam'a Amerikan yardımı, ABD kongresi tarafından durduruldu. Çinhindi'nin her tarafında iki yıl boyunca çetin muharebeler devam etti. Kuzey Vietnam 1975'in ilk aylarında merkezi Vietnam'da kalan son Güney Vietnam kuvvetlerine taarruza başladı. Güney Vietnam'ın geri çekilme harekâtı bozguna dönüştü. Saygon rejimi 30 Nisan'da teslim oldu. Geçici bir ihtilal hükümeti, kontrolü ele geçirdi ve komünizmi yerleştirmek için adımlar atıldı. Bütün işyerleri ve çiftlikler devletleştirildi. 165.000'i ABD'ye olmak üzere binlerce Vietnamlı diğer ülkelere iltica etti. Ülkenin iki tarafının Millet Meclisleri toplanarak 2 Temmuz 1976'da Vietnam tekrar birleştirildi. Kuzey Vietnam'ın başşehri, bayrağı, marşı, amblemi ve parası ülkede geçerli oldu. Hemen hemen yüksek hükümet kademelerinin hepsine eski Kuzey Vietnam hükümetinin görevlileri getirildi. Vietnam İç Savaşı bütün Vietnam'ın Rus peyki olmasıyla neticelendi. Güney Vietnam'daki ABD üsleri Rus üsleri oldu.

Sivillere karşı saldırı ve zulüm devam ederken 1977-1980'de Kamboçya ile şiddetli bir savaş patlak verdi. Vietnamlı azınlıkların deniz yolu ile veya karadan Kamboçya üzerinden artan kaçış

hareketleri üzerine, 1983'te Vietnam, Kamboçya'daki mülteci kamplarına taarruzda bulundu. 140.000 Çin asıllı Vietnam'ı terk edince Çin ile münasebetler bozuldu ve Çin ekonomik yardımı kesti. Çin, Vietnam'ın dört sınır eyaletine taarruz etti. Birçok ekonomik hedefleri tahrip etti. Vietnam, Çin saldırılarını püskürtmekle birlikte büyük ekonomik kayıplara uğradı. Parti genel sekreteri olan ve ülke yönetiminde ağırlığını koruyan Le Duan'ın ölümü üzerine, Vietnam'ın siyasetinde değişiklikler oldu. 1989 sonlarında Vietnam birlikleri Kamboçya'dan çekilmeye başladı. Buna bağlı olarak ABD ile ilişkilerin normale dönmesi gündeme geldi. Nisan 1992'de Milli Meclis 1980'den beri yürürlükte olan anayasanın yerine yeni bir anayasa kabul etti. Yeni anayasayla devlet konseyi ve Bakanlar Kurulu kaldırıldı. Devlet Konseyi başkanından daha fazla yetkilere sahip Cumhurbaşkanlığı makamı kuruldu. Sandalye sayısı 496'dan 295'e indirilen meclis için Temmuz 1992'de seçimler yapıldı. Yeni meclis eski savunma bakanı Le Duc Anh'ı cumhurbaşkanlığına seçti. Ekonomi 1992'de hızlı bir gelişme gösterdi. Aynı sene Rusya burada bulunan üslerdeki gemilerini ve askeri danışmanlarının hepsini geri çekti. Amerika ve yakın komşuları ile diplomatik ilişkileri yeniden başladı.

Vietnam, sanıldığı gibi bakımsız, dökük bir ülke değil aksine çok güzel ve düzenli… Dünyaya açılmış ve dünya ile entegre olmaya başlamış… Amerika'yla bile diyaloglar kurulmaya başlanmış.

Vietnam, Pasifik ülkelerinin hepsinin ortak özelliği olan bitki örtüsüne sahip, her yer yeşil, tüm meyveler mevcut, insanları canlı, her yerde bir hareket görülüyor. Dünyanın en çok motosiklet kullanılan ülkesiymiş.

Çok geniş kauçuk tarlaları ve kauçuk elde edilişini gördük. Fotoğraflar çektik. Daha sonra şehri gezdik.

Savaş müzesini ziyaret ettik. Amerikalılarla olan savaşta başlarından geçen hadiseleri, gördükleri işkenceleri ve savaşın tüm acımasızlığını gösteren fotoğraf ve malzemelerle dolu bir müze…

Akşam da Ali'nin Türkiye'ye gezmeye getirdiği Maliye Bakanlığı'nda çalışan bir Vietnamlının evinde yemek yedik. Çok ciddi hazırlanmışlar, Türkiye'yi ve Türkleri seviyorlar, Ali Bey'i sevmişler. Ali Bey ve eşi de buradaki yemekleri sevmişler. Aynen onlar gibi yediler. Biz, Ali Bey'in annesi ile yemeklerden zor yedik. Çünkü çok farklı yiyecekler… Ailecek bize hizmet etmek için âdeta kendilerini paraladılar. Çünkü Türkiye'de kendileri de böyle ilgi görmüşler.

Bu şekilde Türkiye'ye getirilen bu ülkelerin insanları, bizim ülkemizin insanlarının misafirperverliğini görüyor ve hiç unutamıyor. Demek ki bizim başka insanlara verebileceğimiz çok şeyimiz var, biz bunların farkında değiliz. Bizim kültürümüzdeki bu güzel hasletler, bu insanların çok dikkatlerini çekiyor. Ayrıca bu geziler esnasında, bu güzelliklerin pratiklerini görmeleri bir yana, tabii seyir içinde bu gelenek ve görenekler de karşıdakilere anlatılmış oluyor. Zaten böylece kültürler arası geçişler olmaya başlıyor. Karşılıklı olarak güzel bulunup benimsenen âdetler alınmış oluyor.

Daha sonra bana Vietnam'dan Ali'den gelen bir mektup şöyleydi;

Öğleye doğru kalktığım bir arife gününde, o günün arife günü olduğuna dair bir emare yoktu bende ve gördüğüm insan çehrelerinde... Hayat dün olduğu gibi ve yarın olacağı gibi akıp gidiyor, dünya dönüyor, bulutlar hareket ediyor, ağaçlar yapraklarını döküyor, sokaklardan motor sesleri eksik olmuyordu... Dışarıya çıktığımda yer sıcak, hava sıcak ve ortam hararetliydi... Bir zamanlar sıcak savaş günlerinin yaşandığı ülkede şimdi sıcak havalar hâkimdi... Ülkemde ise bir bayram havası esmekteydi...

İnsanlar tatili fırsat bilerek ya memleketlerine doğru yola çıkmışlar ya da alışveriş heyecanıyla çarşı pazarlara dökülmüşlerdi...

Arife günü münasebetiyle Anadolu'da insanlar kabristanda toplanmışlar, hıçkırıklarıyla veya ölümü hatırlamalarıyla bayram öncesi "hepimizAllah'tanız ve Allah'a döndürüleceğiz" ayetini hatırlıyor ve bayramdan önce, gerçek bayramın bu dünyada yaşanmayacağını tefekkür ve tezekkür ediyorlardı... Bugün, Arafat'ta ve yarın da Türkiye'de olmak vardı ama kaderde bugünü Ho Chi Minh'de yaşamak varmış, yarını ise Allah (c.c.) bilir... Rabbim tekrarını nasip etsin, inşallah... Bayramınız mübarek olsun.

Sadeliği içinde asilliği barındıran ülke

MYANMAR(BURMA)

Bankok'ta Şevket, Yılmaz ve Neşet bizi karşıladılar. Saat 15.00'de bir özel üniversiteyi ziyaret ettik, rektör yardımcısını gördük. Neşet ve Yılmaz bu üniversiteyi bitirmişler. Bir Müslüman lokantasında yemek yedik. Saat 16.00'da İbrahim Bey ve Mahir Beylerin de geldiği Essam Bey'in okullarını ziyaret ettik.

Saat 18.00'de havaalanına geldik. Ve 20.00'de Burma Yangon'a hareket ettik.

Yangon'da saat 21.30'da Murat Bey ve Ahmet Bey bizi karşıladılar ve Murat Bey'in evine gittik. Murat Bey de bir Taylandlı bayanla evli, daha önce Çenmay'da öğretmenlik yapmış. Kendisi Boğaziçi Fizik mezunu, zeki, çalışkan ve gözü açık bir arkadaş… Ispartalı, öğretmen olan Ahmet Bey de Ödemişli.

Ertesi gün, Yangon şehrini dolaştık ve Ahmet Bey'in evine geldik. Merdivenler minare merdiveni gibi çok dik. Yerden kazanmak için böyle yapıyorlarmış. Merdiven yerine çok dar olan balkon sistemini kullanıyorlar. Burada arkadaşlar ile kahvaltı yaptık. Sonra Ahmet ve İsmet Beyler ile birlikte şehri gezdik.

Burma, halen askerî bir yönetim altında... Bir bakıma dünyaya kapalı… Cep telefonları çekmiyor. Telefon edebilmek için sokaklarda masalara kurulmuş seyyar sistemlerle yazdırarak konuşulabiliyor. Bu da bir bakıma kontrol içinmiş. Ülke fakir, arabalar çok eski… Büyük oranda dış dünyaya kapalı olmasına rağ-

men, dışardan gelen birisi, bir rahatsızlık hissetmiyor. Burada da şehrin ortasından çok büyük bir nehir geçiyor.

Budist tapınaklarına gittik. Budist tapınakları açısından en zengin ülke burasıymış ve en büyük Budist tapınakları buradaymış. Şehrin her tarafı âdeta tapınaklarla dolu. İnsanlar, bu tapınaklarda kendi yaptıkları heykelcikler önünde dua ediyorlar, secde ediyorlar. Tapınaklar dolup taşıyor. Tapınakların içindeki sınıflarda halka, Budizm hakkında bilgi veriliyor. Dışardan gelen turistler için güzel oteller yapılmış.

Şehrin tam merkezinde büyük bir cami var. Camiye girerek oradakilerle tanıştık.

Bir tahta parçasının iki ucuna asıp sırtlarında taşıdıkları seyyar lokantalar var. Kaldırımlardaki bu lokantalarda yemeğinizi bir tabure üzerinde yiyorsunuz.

Bir bitkiden elde ettikleri, özel beyaz bir boyayı yüzlerine sürüyorlar. Bu boya güneşten korurmuş.

Sonra burada Türkler tarafından açılmış olan okula geldik.

Okul çok güzel… Tam bir kampüs gibi. Bu okulu Burmalı bir Müslümandan kiralamışlar. Yine Burmalı olan ekonomi konusunda master yapmış, çok iyi İngilizce bilen İsmail ile birlikte bir lokantada yemek yedik.

Okulun sahibi Süleyman amcayı evinde ziyaret ettik, çok memnun oldu, bu sene hacca gidecekmiş, torunları vardı. Sonra şehri dolaştık. Akşamüzeri, arkadaşların açtığı anaokulunu ziyaret ettik. Çok sempatik, temiz… Bu coğrafyaların hemen hepsinde arkadaşlar, anaokulları da açmışlar. Tek ihtiyaçları anaokulu öğretmenleri, Türkiye'den gelmesini arzu ediyorlar.

Okulda İngilizce beden eğitimi kursları da veriliyor. Beden eğitimi hocası çok girişken ve gayretli olduğu için, dışarıdan gelen çok öğrencisi varmış. Bir spor aleti almak için Singapur'a gitmiş. Mağaza sahibiyle tanışmış ve Burma'dan geldiğini ve okulları-

nın olduğunu söyleyince, meğer o da Burmalı imiş ve internetten okulun web sitesini gördüğünü ve çok memnun olduğunu söylemiş. Yangon dışındaki başka bir şehirde oteli olduğunu da söyleyince, arkadaşımız o şehirde de okulları olduğunu ve gelen misafirleri ağırlamakta zorluk çektiklerini belirtmiş. Mağaza sahibi de bundan sonra kendi otelinde misafirlere çok ciddi indirim yaptıracağını ve otele talimat vereceğini söylemiş. Spor aletini çok ucuza vermiş ve dost olmuşlar.

Sonra da Murat Bey'in evine akşam yemeğine gittik, bütün öğretmen arkadaşlar geldiler. Taylandlı, Türk, Burmalı, Moldovalı ve Kazakistanlı bayanlarla evlenmiş Türk öğretmen arkadaşlar vardı. Çocukları birbirleriyle gayet güzel oynuyorlardı. İşte burada herkesin teorik olarak adını ettiği, bu arkadaşların da pratiğini yaşadıkları küreselleşme gerçekleşmişti. Yine hepsi hayatlarından memnundu. Bu ülkeyi ve özelliklerini sevmişlerdi. Neşe içinde işlerine bakıyorlardı, buralara alışmışlardı, beraber sohbet ettik.

Adalar ülkesi
FİLİPİNLER

Sabah 06.00'da otelden havaalanına Murat Beyle hareket ettik. Bankok'a geldik. Dört saate yakın havaalanında kaldık, daha sonra 13.55'te Bankok'tan Filipinler Manila'ya hareket ettik.

Akşam saat 20.00 civarında Manila'ya geldik. Kayserili ve daha önce Başkurdistan'da bulunmuş olan Tevfik Bey, yine Başkurdistan'dan gelmiş, orada üniversiteyi bitirmiş Yusuf bey beni karşıladılar. Öğretmen arkadaşlardan Kadir Bey'in evine yemeğe gittik. Akşam yemeğini arkadaşlar ile birlikte yedik ve sohbet ettik. Sonra vakıf merkezindeki misafirhaneye istirahat için geldik.

Sabah erken vakıfta kahvaltı yaptık. Sabah 07.00'de Manila'nın varoşlarını gezdik. Müslüman mahallesine gittik, fotoğraflar çektik, sebze pazarını ve hediyelik eşya satan yerleri gezdik. Aynen bizim semt pazarlarına benziyor. Aranılan her şey bulunabiliyor.

Bu arada bir kapkaççı, Tevfik Bey'in cep telefonunu kaptı, daha sonra peşinden koştuk, telefonu yere atınca telefonu kurtarmış olduk.

Saat 11.30'da büyükelçiyi ziyaret ettik. Çok memnun oldu. Buradaki üniversiteler ile diyalog kurulmasını arzu ettiğini söyledi. Biz de daha sonra geleceğimizi, yılbaşı olduğundan herkesin tatilde olduğunu ve kimseyle görüşemediğimizi söyledik. Maalesef resmî makamlardan hiçbir yere bundan dolayı uğrayamadık. Zira uğrayıp görüş alışverişlerinde bulunmak önemli oluyor. Sonra onlar da Türkiye'ye geldiğinde bu dostluklar pekişmiş olu-

yor. Bu tip sivil toplum kuruluşlarının bu seviyelerdeki diyalog ve dostlukları, resmî temaslardan daha etkili de olabiliyor, hatta onlara yeni kapılar bile açabiliyor. Dünyanın her yerinde bu durum, bu şekilde cereyan ediyor.

Saat 14.00'de Yusuf beyin evinde yemek yedik. Daha sonra Manila'da bir tepede arkadaşlarla birlikte oturduk. Akşam vakfa geldik, arkadaşlar ve eşleri ile sinevizyondan da bir şeyler izleyerek birlikte sohbet ettik.

Sabah 04.00'de Zamboanga'ya hareket ettik. Bu şehir Filipinler'in güneyinde bir şehir. Saat 07.00'de Mahmut Bey, (hanımı Özbek, kendisi Urfalı) Sami Bey (Başkurdistandan gelmiş) havaalanında bizi karşıladılar. Mahmut Bey'in evinde daha önce Türkiye'ye getirdikleri Filipinli bir lise müdürü ile birlikte kahvaltı yaptık. Kahvaltıdan sonra okula hareket ettik. Okul çok büyük, bir kampüs halinde ve iki ayrı binadan oluşmuş. Denizle arasında bir yol var. Birisi anaokulu diğeri ortaokul ve lise… Fizikî imkânlar yönüyle hiçbir eksiği görülmüyor. Okulda öğretmen ve belletmenler ile sohbet ettik.

Buradaki arkadaşlardan biri başlarından geçen bir hadiseyi anlattı.

Arkadaşlarımız Zamboanga`ya ilk geldiklerinde dönemin Zambuanga valisi Bayan Lobregat'ı ziyaret ederek kendilerini tanıtırlar. (Bu bayan geçen sene 83 yaşında vefat etti. Yerine oğlu vali oldu.)Lobregat, Türkiye'den gelen arkadaşlarımıza çok şartlı bakar ve bu bakış davranışlarına da yansır. Ilk görüsme çok resmî ve soğuk geçmiştir. Vali idare-i kelâm nevinden üçbeş şey söyleyip, arkadaşlarımızı göndermiştir. Geçen zaman içerisinde arkadaşlarımızı takibe aldırmış ve gelen olumlu haberler karşısında şaşırmıştır. Hatta bizzat şahit olmak için habersiz okula ziyaretler yapmıştır. Neticede okulumuzu da arkadaşlarımızı da çok sevmiştir.

Birgün arkadaşlar makamına ziyarete gittiğinde, “Çocuklar sizlere çok müteşekkirim.” der ve ekler. “Sizleri tanımadan önce İslâmiyet ve Müslümanlık hakkında şöyle düşünüyordum: En iyi Müslüman ölü Müslümandır. Çünkü Müslüman’ın dirisinden adama hayır gelmez, bari ölüsünün zararı olmaz diye düşünürdüm. Ama sizler bana gerçek Müslümanlığı öğrettiniz. Evet, sizlere müteşekkirim.” Zannediyorum bu olay gerçekleştiğinde Vali 75 yaşındaydı. 75 yaşındaki bir insanın kanaatini değiştirmesinin zorluğu herkes tarafından bilinir. Demek ki en güzel tebliğ, temsilmiş.

Sonra bir balıkçı köyüne gittik. Oradan da bambulardan yapılmış küçük kulübeciklerde yaşayan ve hiç birşeyleri olmayan, ciddi bir sefillik içinde yaşayan, insanların olduğu gecekondu mahallesine gittik. Çoluk çocuğun bataklıkta yaşadığı, her birinin yardıma muhtaç olduğu bu yerden çok etkilendim, hâlâ bu manzaraları unutamıyorum. Tek bir bambu ağacı, köprü gibi kullanılıyor ve evlerine(!) öyle geçiyorlar. Küçücük çocuklar bile bu incecik bambuların üzerinden koşar adım yürüyebiliyorlar, altları deniz... Deniz çekilince aşağısı bataklık oluyor ve çocuklar bu bataklıklarda oynuyorlar. Med-cezir devamlı yaşandığından dolayı deniz gelince de âdeta denizin üzerinde bambuların üstünde yatıyorlar. İnsanlar aç, örtü yok, pencere yok, nasıl bir mahremiyet var, bu hayatı nasıl devam ettiriyorlar, doğrusu bir cevap bulamadım. Buralarda insanların ne şartlarda yaşadıklarını başkalarına göstermek ve kendime hatırlatmak için resimler çektim.

Tabii bu tip manzaralar -biraz farkları olsa da- maalesef bizim ülkemizde de mevcut. Pek tabii olarak öncelikle kendi ülkemizi düşünüp öncelikli olarak kendi problemlerimize çözümler arayacağız. Fakat bu tip yerler de görülünce, insan olarak daha ne kadar çok yapmamız gereken, el uzatmamızı gerektiren, uykularımızın kaçmasını haklı çıkaran hadiseler olduğunun farkına varıyoruz.

Bu ülkelerde eğitim faaliyetlerine devam ederken kendi ülkemiz ihmal edilmiş değil… Zira aynı gayretli ve samimi insanlar, ülkemizde hem daha mükemmel ve daha çok bu müesseseleri kurmuşlar, kuruyorlar, işletiliyor, çok güzel neticeler elde ediliyor. Dışarıda kurulması içeriye, içeride kurulması dışarıya mani değil… Öncelikle kendi içimiz olmak üzere hadise, bir bütün olarak ele alınıyor.

Bu mahallede II. Abdülhamit zamanında para ve hoca gönderilerek yaptırılan camiyi ziyaret ettik, namaz kıldık. Bu yardım da bir mermere yazılarak caminin girişindeki duvara asılmış.

Eski büyükelçi ve eski Dışişleri Bakanlarımızdan Yaşar Yakış Bey, Filipinler'le ilgili aşağıdaki hadiseyi anlatmıştı:

"1989 yılında ben Riyad'da Büyükelçi iken, ziyaretime gelen Güney Filipinler'deki Mindanao Kurtuluş Hareketi'nin Lideri Dr. Nur Mishuari (kendisini Mindanao Cumhurbaşkanı olarak takdim ediyordu), benden bir ricada bulundu: Mindanao Kurtuluş Hareketi, o tarihte, İslâm Konferansı Örgütüne gözlemci statüsü elde etmek için başvurmuştu. Türkiye'den bu başvuruları için destek istiyordu. Ben, bu talebini makamlarıma ileteceğimi söyledim. Nur Mishuari, 'Ama makamlarınıza şunu da söyleyiniz ki, Türkiye'nin bizim talebimizi desteklemede özel bir sorumluluğu var.' dedi. Nedenini sorduğumda şöyle cevap verdi: "1569 yılında Aceh Sultanınının talebi üzerine İstanbuldan gönderilen Osmanlı din adamları, Aceh'den sonra Borneo adasına, oradan da Mindanao adasına gelerek buradaki halkları Müslümanlaştırmışlardır. Dolayısıyla bizi Müslüman yapan sizsiniz. Şimdi de davamıza sahip çıkmada size özel bir sorumluluk düşmektedir."

Saat 15.00'de bir Hristiyan üniversitesi olan Cizvit Okulu Ateno Üniversitesi rektörünü ziyaret ettik. Kendisi Amerikalı bir pilotmuş. Daha sonra papaz olmuş, bu üniversitenin rektörlüğünü yürütüyor. 40 senedir Filipinlerdeymiş, hiç evlenmemiş. Bir

bakıma hayatını bu işe adamış. Bu üniversitenin Manila'da bir şubesi varmış. Bu insanın hareketliliğine ve buraya adapte olmasına hayran kaldım. Bize üniversitesini gezdirdi, karşılıklı görüşmeler yapıldı. Saat 16.30'da Manila'ya hareket ettik.

Saat 20.00'de Tevfikler'de arkadaşlar ile birlikte yemek yedik, sohbet edildi. Bu akşam 31 Aralık yılbaşı akşamı olduğu için, aynen savaş oluyor gibi Manila'nın her tarafında havai fişekler patlamaya başladı ve sayısı ve şiddeti her geçen dakika ilerledi. Saat 23.30'da gürültüden durulmuyordu. Filipinler, dünyada yılbaşının en gürültülü kutlandığı yermiş. Biz de buna rastgelmiş olduk.

Ben de kaldığımız yerden aşağı inip sokaktan bazı resimler çekmek için çıktığımda karşı komşu ile tanıştık. Kendisi Çin asıllı, mayıs ayında eşi ile İstanbul'a gelecekmiş. Üniversitede okuyan çocukları varmış.

Sabah 10.00'da Filipinler müftüsü ile vakıfta kahvaltı yaptık. Değişik konuları konuştuk. Daha sonra sessiz ve sakin hâlde bulunan (yılbaşından hemen sonra olduğu için) şehir merkezine geldik, fotoğraflar çektik, şehrin merkezinde çok modern ve yüksek binalar mevcut.

Filipinlerde herkes İngilizce konuşuyor. Yurt dışında çalışan çok insan varmış. İngilizce bildikleri için ve iş gücü ucuz olduğu için, her ülke bunları tercih ediyormuş.

Taşıt vasıtası olarak yine motosikletler çoğunlukta… Ayrıca, her tarafı açık, çok süslü, boyalı, rengârenk küçük otobüsler dikkat ve ilgi çekiyor.

Saat 16.40'da Kuala Lumpur'a hareket ettik. Saat 21.00'de havaalanında bizi Mehmet Bey ve Azeri bir arkadaş karşıladı. Beraber Singapur'daki Devlet Üniversitesi'nde sosyoloji doçenti Seyit Bey'in babasını ziyaret ettik. Bu zat profesör, sosyolog ve eski Kuala Lumpur Üniversitesi rektörü... Kendisi Türkiye'nin

hâlihazır durumununu çok iyi biliyor, gelişmeleri de yakından takip ediyor, 74 yaşında… Arkadaşlarımızı çok sevmiş, arada bir görüşüyorlarmış.

Ertesi sabah 05.00'de İstanbul'a gitmek üzere havaalanına hareket ettik.

Türkiye'ye gelirken uçakta Çin asıllı Malezyalı genç biriyle tanıştım. Malezya'dan memnun olup olmadığını sordum. "Görünüşte problem yok ama siyasî yönden Çinlilere ayırım uygulanıyor." dedi. Çinli, Malezyalı ve Hintlilerin ayrı okulları varmış. Malayca ortak dilmiş. İstanbul'u gezmeye gelmiş, ben de bana telefon ederse arkadaşlar ile bir yemek ayarlayacağımı söyledim. Sonra İstanbul'a, oradan da Ankara'ya gelmiş olduk.

Çalışkan insanlar diyarı

JAPONYA

Japonya'da uçaktan inip otele giderken edindiğimiz ilk intiba şu: Yer darlığından olsa gerek, şehrin etrafında oto yollar büyük viyadükler üzerine yapılmış ve viyadüklerin altında da dükkânlar mevcut, şehrin hemen her tarafını bu oto yollar dolaşıyor.

Yine Tokyo'nun her tarafı çok yüksek katlı binalarla donatılmış, modern dev yapılar ve tanıdık meşhur firmaların hepsinin merkezleri de yine burada olduğu için yukarılarında bütün bu Japon firmalarının isimleri görülüyor.

Sokakta, Japon insanlarının çok mütevazı oldukları dikkati çekiyor. Sanki o ülkenin insanları değilmiş de başka yerden misafir olarak gelmiş insanlarmış gibi başka insanlara davranıyorlar. Çok nazikler. Sokakları çok temiz tutuyorlar. Hatta sigara içen insanlar bile sigara izmaritini ceplerinde taşımış oldukları bir kutuya koyup daha sonra çöpe atıyorlar. Bundan dolayı da her taraf çok temiz. Tokyo'nun içindeki metro çok geniş bir ağa sahip ve daima tıklım tıklım dolu. Yine burada da temizlik, tertip ve düzen görünüyor. İnsanlar birbirlerine çok nazik davranıyorlar. Metro treni içinde insanlar, ya kitap okuyorlar ya da cep telefonuyla birlerlerine mesaj atıyorlar veya oyun oynuyorlar. Boş duran veya sağa sola bakan insan hemen hemen yok gibi.

Müslüman olan ve sivil toplum kuruluşunun birisinde araştırmacı olarak çalışan Profesör Sasaki'yi ziyaret ettik. Kendisi çok dinamik birisi. Bizlere dünyadaki son gelişmeleri uzun uzun an-

lattı. Özellikle Ortadoğu ile ilgili yapmış olduğu çalışmaları anlattı ve merkezini gezdirdi.

Gece sokağa çıkıldığı zaman yine sokaklar tıklım tıklım insanla dolu. Hemen her tarafta çok sıklıkla karşılaşılan bazı yerler, kumarhane olarak çalıştırılıyor ve makineler yerleştirilmiş. Buraların hepsi de gençlerle dolu ve gençler bu makinelerde oynayabilmek için sıra bekliyorlar. Bu da Japon gençliğinin çok ciddi bir boşluk ve tatminsizlik içinde olduğunu gösteriyor. Bu şekildeki gelişmiş bir Uzakdoğu ülkesinin bu durumuna insan üzülmeden edemiyor. Kendi yetkilileri de bu işin farkında ama "Çare bulamıyoruz." diyorlar.

Budist tapınaklarını ziyaret ettik. Tapınağın girişindeki bir heykele Japonlar sıra ile dokunuyorlar. Heykelin başına elleriyle dokunup sonra ellerini kendi başlarına götürüyorlar, gözlerine dokunup kendi gözlerine sürüyorlar.

Tabii bunların ne mana ifade ettiğini bilmiyoruz ama bu devirde bu şekildeki heykellere tapınmaları da gelişmiş bir ülkedeki insanları olarak dışardan gelenler tarafından hayretle ve şaşkınlıkla karşılanıyor.

Tokyo'da Türkiye tarafından Diyanet Vakfı'nın yaptırmış olduğu cami çok güzel… Caminin içinde kütüphane, konferans salonu, toplantı salonları var.

Tokyo'nun içi elektronik mağazalarıyla dolu. Özellikle dışarıdan gelen insanlar, ihtiyaçları olan şeyleri alıyorlar… Mağazalar günün her saatinde çok kalabalık. Sebze meyve satan mağazalarda ise karpuzlar, elmalar, erikler her birisi, çok değerli eşyaların sarıldığı paketler gibi paketlenmiş durumda… Zaten bunların her birisi çok pahalı, çünkü hepsi de dışarıdan geliyormuş.

Burada yani Tokyo'da açılmış olan Türk- Japon okulunu ziyaret ettik. Okul, müstakil bir binadan oluşuyor. Türkiye'den gelen öğretmen arkadaşlar işletiyorlar. Çok kısa sürede başarı-

ya ulaşmışlar. Japon televizyonu onların başarılarını günlerce vermiş. Aynı zamanda Japon öğretmenler de var. Burada üniversiteyi bitirmiş olan ve üniversiteyi Türkiye'de bitiren genç arkadaşlar aynı zamanda doktoralarını Japonya'da bitirmişler. Japonca'yı anadilleri gibi biliyorlar ve buranın çok büyük firmalarında çalışıyorlar. Bazıları da Japonlarla evlenmişler. Bunların evlerini ziyarete gittiğimizde, eşleri çok misafirperverlikgösterdiler. Aynen bizim misafirperverliklerimize benziyor, bize çok sıcak davrandılar.

Uçakla Osaka'ya gittik. Osaka'ya hızlı trenle de gidilebiliyor. Burada bulunan bir kaleyi ziyaret ettik ve daha sonra Toyota fabrikasını gezdik. Toyota fabrikası çok geniş bir fabrika… Misafirlerin gezdirildiği ve arabaların nasıl yapıldığını gösteren, içinde ayrı ayrı bölmelerin olduğu minik bir sergi salonu var, bunların her birisinde arabaların her tarafının nasıl yapıldığı gösteriliyor.

Japonlar çok çalışkan insanlar, sabah çok erken saatlerden gece geç saatlere kadar çalışıyorlar.

Ev kiraları çok yüksek ve aynı zamanda evler çok küçük…

Burada bulunan Türk arkadaşlarımız Türkiye'yi tanıtabilmek için kermesler ve yemekler tertip ediyorlarmış ve aynı zamanda da Türkçe dil kursu açmışlar. Bu dil kursuna devam eden çok sayıda Japon varmış ve bunlar Türkçeyi öğrenmeye başlamışlar. Japonya'da Türkiye ve Türkler çok seviliyor.

Netice olarak Japonya çok gelişmiş bir ülke, insanları çok mütevazı fakat çok ciddi bir manevî boşluk var. Bu boşluk maalesef, bir taraftan kumar oyunlarıyla, diğer taraftan da alkol ve esrarla doldurulmaya çalışılıyor. Bundan dolayı da Japonya bilim adamlarınca Japonya'nın geleceği bu açıdan sıkıntılı görülüyor. İnsanların huyları bizimkilere çok benziyor, sıcakkanlı insanlar. Bundan dolayı da zaten eskiden beri Türkler Japonları, Japonlar da Türkleri çok severmiş. Ama maalesef iki ülke arasında çok sıkı

bir diyalog yok. Çok az bir sayıdaki Türk genci tarafından açılan okullar, dil kursları ve yapılan faaliyetler, Türkiye'yi Türk insanını tanıtabiliyor. İş adamlarının gelip gitmeleri de son yıllarda artmış. Gönül arzu eder ki bu faaliyetler daha da genişleyerek devam etsin ve Japonya ile aramızdaki bağ daha da kuvvetlensin. Zira iki ülke arasında çok güzel bir tarihî bağ da var.

Kültürüyle medeniyeti yan yana götürebilen ülke

GÜNEY KORE

Saat 20.25'de İstanbul'dan Türk Hava Yolları ile Seul'e hareket ettik. Ertesi gün, saat 12.25 de Seul'e vardık. Havaalanında bizi Faruk Bey karşıladı.

Otobüsle şehre indik, daha sonra otele yerleştik. İki saat istirahat ettikten sonra bir taksiyle Seul camine hareket ettik. Seul Camiini ziyaret ettik. Bu cami, savaş için Kore'ye giden Mehmetçiğin namaz kıldığı çadırın yerinde inşa edilmiş. Daha sonra dışarıdan halk da gelsin diye karargâhın dışına çıkarılmış ve böylece halk da ilk defa Müslümanlığı bu şekilde tanımış ve Müslümanlık bu şekilde gelişmiş Kore'de. Bu cami daha sonra yapılmış. Türkiye'den bir hoca istemişler ve oraya görevli olarak Faruk gitmiş. Şu anda Faruk Bey orada kadrolu olarak görev yapıyor.

Caminin girişini, mihrabını ve etrafını Kütahya çinileri ile Faruk beyler döşetmişler ve dünya futbol karşılaşmasına bu şekilde yetiştirilmiş. O zaman çok ziyaretçi gelmiş. Halen de Kore'den çok ziyaretçi geliyor ve burada kendilerine İslamî bilgiler veriliyor. Caminin bir idare heyeti var. Bunların bir kısmı Fas'da tahsillerini tamamlamışlar, Arapçayı çok iyi biliyorlar, Faruk beyi de çok seviyorlar. Daha sonra bunlarla birlikte saat 18.00'de bir Hindistan lokantasında yemek yedik

Kore savaşı için Türkiye'den askerler gemiyle gönderilirken bir de din görevlisi gönderilir. Din görevlisi olduğu için kendisine gemide ayrı bir kamara verilir, rütbesi albaylığı yükseltilir.

Daha sonra gelir, burada yani Seul'de görev yapar, bu vazifesi bittikten sonra tekrar döner er olarak askerliğini de tamamlar. Arkadaşlarımız bu şahsı da gidip Samsun'da bulmuşlar, o sıralarda 90 yaşında imiş.

Daha sonra ikinci bir imam gelir o da güzel hizmetler yapar, üçüncü olarak da Faruk bey gelir. Faruk Bey, Koreceyi de öğrenmiş, çok güzel konuşup anlayabiliyor.

Bu yemekten sonra Seul'de arkadaşlarımızın kurmuş olduğu İstanbul Kültür Merkezi'ni ziyaret ettik.

Burada, Türk kültürü tanıtılıyor. Kore'de bulunan altmışa yakın üniversite mezunu, üniversitede okuyan, mastır yapan, doktora yapan Türkiye'den gelmiş arkadaş var. Bunların arasında bayan arkadaşlar da mevcut… Bunlarla birlikte sohbet yaptık, onların sorularını cevaplandırdık, daha sonra da otele döndük.

Pazar günü sabah 09.30'da öğrenci arkadaşların kaldığı eve gittik. Burada Koreli, Müslüman olmuş, tahsilinin bir kısmını Amerika'da bitirmiş ve benim daha önce kendisini Amerika'da gördüğüm bir arkadaşımız da vardı. Bunlarla birlikte kahvaltı yaptık, sohbet ettik. Oradan çıktıktan sonra, o gün Buda'nın doğum günü imiş ve bütün Budist tapınaklarında törenler vardı. Bunları görmek için gittik, fotoğraflar çektik. Kendilerine göre dua ediyorlar, törenler yapıyorlar. Ailecek çok güzel giysilerini de giyerek bu törenlere gelmişler.

Taşdan yapılmış olan heykelcikleri temizleyip yıkıyorlar, onların önünde el pençe divan duruyorlar.

Seul, çok bakımlı bir şehir… Amerika'dan hiç farkı yok. Trafik çok düzenli, evler çok bakımlı, yani her yönüyle gelişmiş bir ülke… Özellikle Samsung, Hyundai ve Kia gibi markalar çok öne geçmiş ve ülkenin her tarafında bunlar göze çarpıyor.

Bu kısa gezi ve fotoğraf çekiminden sonra Paşa Restaurant denilen ve yine Malatyalı bir iş adamı arkadaşımızın dünya futbol

müsabakaları zamanında açtığı güzel bir Türk lokantasına geldik. Daha önce Türkiye'ye gelmiş olan ve birbirlerinin arkasından Milli Eğitim Bakanlıkları yapmış olan iki profesörle birlikte, Faruk bey ve misafirimiz bu lokantada yemek yedik, konuştuk, bakanlara hediyelerimizi verdik. Çok memnun oldular, tekrar Türkiye'ye geleceklerini söylediler. Fakat bizim bu gezimizin çok kısa olduğunu, tekrar gelmemiz ve onlarla birlikte daha uzun süre kalmamız gerektiğini söylediler. Özellikle Kore'de mutlaka bizim de bir eğitim merkezi açmamızı istediler. Yurt dışındaki bu yerlere ekseriyetle hediye olarak maddî değeri çok büyük değil ama manevî değeri büyük sembolik hediyeler götürülüyor. Bunlar küçük bir Türk bayrağı, üniversitenin rozeti, üniversite ile ilgili bir broşür, CD, Türk yapımı bir kravat, fular ve Türkiye'yi tanıtan kitaplardan oluşuyor. Ziyaret edilen insanların da bu tip hediyeler çok hoşuna gidiyor. Böylece Türkiye ve Türk insanı hakkında bilgi sahibi olmuş oluyorlar.

Sonra, bu iki eski bakan "Madem bu işler Türkiye'de bu kadar güzel yapılmış, yurtdışına taşınmış, niçin Kore'ye geç geldiniz?" diye sordu. Erhan Bey, sekiz yıl önce ODTÜ ikinci sınıftan buraya yatay geçişle gelmiş, burada dil öğrenmiş, üniversiteyi bitirmiş, Koreli bir bayanla evlenmiş. Bakanlar latife olarak, Erhan Bey için, "Bu dili acaba Koreli bayanla evlenmek için mi öğrenmiş, niye şimdiye kadar geç kalmış, okul açmamış, bize kendisini ve bu güzel eğitim faaliyetlerini tanıtmamış?"dedi. Biz de, "Ancak şimdi zamanı imiş." dedik. Bu iki bakanı Türkiye'ye zaten Erhan Bey getirmiş.

Veyis bey de, yine ODTÜ ikinci sınıftan yatay geçişle gelip burada üniversiteyi bitirmiş. Bunlar, bir taraftan Koreceyi ana dilleri gibi biliyorlar, bir taraftan da İngilizceyi…

Misafirlerimizi uğurladıktan sonra Seul'ün değişik yerlerini arkadaşlarla birlikte gezdik, pazaryerlerini dolaştık. Daha sonra saat 18.30 da, Pasteur Kim ve yanında bir Budist rahip, yine

onun yanında İngiliz arkadaşı ve Müslüman olmuş Mikail ile akşam yemeğini aynı lokantada yedik. Pasteur Kim, Türkiye'ye gelmiş, Gazeteciler Yazarlar Vakfının davetiyle Mardin'de bulunmuş, Türkiye'yi çok sevmiş, arkadaşlarla iyi bir diyalog kurmuş ve bundan dolayı başkalarını da tanıştırmak istiyor. Faruk Hocayı da çok takdir ediyor. Diğer Budist rahip de Haziranın başında Moskova'da yapılacak olan Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın toplantısına gelecek. O da merakla o günü bekliyor. Kendileri ile adres alışverişinde bulunduk. Daha sonra, saat 20.30 da yine arkadaşların kaldığı bir evde, önceden Kore'de üniversiteyi bitirmiş ve şimdi burada iş yapan arkadaşlarla bir araya geldik, onlarla sohbet ettik. Müslüman olan İngiliz arkadaş da geldi. O da yakında Hong Kong'da çalışan ve yine Müslüman olan Hintli bir bayanla evlenecekmiş. Kendisi İngilizce öğretmeni… Fatih Üniversitesine ve bizim diğer üniversitelere de gelebileceğini söyledi.

Bizi otele getiren arkadaşımız İhsan Kalkavan Bey ve Veyis Bey'le birlikte Kore'den kalkıp Çin üzerinden Türkiye'ye ipek yolunu takip ederek gitme gibi bir plan yapmışlar, bunun için bir araba almışlar bizi de o arabayla otele getirdiler. Maalesef daha sonra bu arabayla üçü Çin'de hafif bir kaza geçirerek bu yolculuğu tamamlayamadılar.

Pazartesi günü sabah saat 06.20'de hızlı trenle Pusan şehrine ben, Veis bey ve misafirimiz birlikte hareket ettik. İstasyon, çok mükemmel, çok modern, tren çok güzel, aynen uçak gibi ve hızı bazı yerlerde 300 km'yi buluyor. Geçtiğimiz yerlerin hemen hepsi çok modern, mükemmel yerler, her taraf fabrika… Evler düzenli, insanların giyimleri düzgün, yolculuk sırasında bile devamlı bir şeylerle meşgul oluyorlar.

Pusan şehrine vardığımızda, yine orada bulunan ODTÜ mezunu ve oradaki üniversitede mastırını yapan arkadaşımız bizi karşıladı. Ve oradaki üniversitede Türkçe bölümünde öğret-

menlik yapan arkadaşımızın evine birlikte gittik, orada kahvaltıyı yaptık. Sonra saat 10.00'da bu şehirde bulunan Türk Şehitliğini ziyaret ettik. Aşağı yukarı bizim 700 insanımız Kore savaşında şehit olmuş… Bunlardan 270 tanesinin mezarı burada ve şehitliğe çok güzel bakıyorlar. Şehitlikte duygulanmamak mümkün değil… Hepsi 20 yaşında gencecik insanlar... İnsan, bunları görünce çok daha farklı şeyleri düşünüyor, çok farklı duygular içine giriyor… Günün şartları içinde buralara nasıl geldiler, neler düşünüyorlardı? İleride bu iki ülke arasında ebediyen dostluk ve hatta kardeşlik köprüsünün kurulacağını seziyorlar mıydı? Yoksa o savaş ortamında herkes zafere mi kilitlenmişti? Yaklaşan şehitliğin mutluluğunu mu hissediyorlardı? Herhâlde bunların cevaplarını öbür âlemde kendilerine sorarak öğrenebileceğiz.

Oradan çıkıp Pusan Milli Devlet Üniversitesi'ne gittik. Üniversitede, daha önce arkadaşlarımızın Türkiye'ye getirip gezdirdikleri, felsefe bölüm başkanı hoca ile görüştük. Hoca, bize karşı çok sıcak davrandı, bize üniversitesini gezdirdi. Kampus çok güzel, çok geniş ve hoca da çok sempatik... Daha sonra 40'a yakın felsefe hocasıyla birlikte Türkiye'ye geldiler. Türk insanını tanıdılar, çok memnun oldular. Hatta bir özel koleji gezerken, Koreli bir felsefe profesörü benim kolumdan tutarak "Siz kabahatlisiniz. Ben felsefe profesörüyüm ve İslâm hakkında hiçbirşey bilmiyorum. Niye gelip bana anlatmadınız? Gerçi ben de kabahatliyim, ben de gelip size sorabilirim." deyince ben doğrusu çok şaşırdım. Yanımızda bulunan ve Kore'de ikamet eden arkadaşlarla tanıştırdık, onlar diyalogları geliştirecekler.

Daha sonra bizi havaalanına Pusan'daki bu felsefe hocası, kendi arabasıyla getirdi ve oradan 17.30 da Tayvan'a hareket ettik.

Kore, hakikaten benim hiç tahmin etmediğim kadar gelişmiş bir ülke… İnsanları cana yakın, edepli ve düzenli… Bizim Türkiye'de sandığımız gibi çok basit, ufak tefek şeyler imal eden

bir ülke değil… Çok güzel işler yapıyorlar. Her sahada yaptıkları araştırmalar çok güzel. Bir kitabevine girdik, çoluk çocuk herkes kitaplarla meşgul ve kitap satılan yerlerde sadece kitapların okunması için özel yerler ayrılmış. Buralarda insanlar ayakkabılarını çıkarıp oturuyorlar. Bu kitabevlerinde sanki kütüphanedeymiş gibi saatlerce kitap okurlarmış. Çocuklar da buldukları yere oturup sevdikleri kitapları okuyorlar ve buralara aynen sinemaya tiyatroya giden çocukların sevinçle gittiği gibi gelirlermiş.

Böyle bir gezi, Kore için tabii çok kısa, en az bir hafta on gün kalmak gerekiyor, değişik üniversiteleri ziyaret etmek gerekiyor, o insanlarla birlikte olmak gerekiyor, görüş alışverişlerinde bulunmak gerekiyor.

Türk vatandaşlarına vize de uygulanmadığı için rahatlıkla Bu ülkeye gelinebilir, insanlar getirilebilir ve ülkenin hangi seviyeye geldiği görülebilir, örnek alınabilir. Kore'de Türkiye ve Türkler biliniyor. Taksi şoförleri bile biliyor ve Türkleri çok seviyorlar.

Burada da üniversiteleri bitirmiş, master/doktora yapan ve kendi işlerini kuran genç Türk arkadaşlar var. Kültür merkezleri açmışlar. Buralara Güney Koreli insanlar geliyor. Güzel bir diyalog ortamı oluşmuş. Güney Kore'nin değişik üniversiteleri ile irtibatlar kurulmuş, bu insanlar Türkiye'ye getirilmiş. Hatta yukarıda belirtilen, eskiden arka arkaya Milli Eğitim Bakanlığı yapan iki profesör de getirildiğinde, biz de Ankara'da onları misafir etmiştik. Her ikisi de Türkiye'ye gelmekten son derece memnundular. Bunlardan birisi halen Kore'nin en başarılı lisesinin idareciliğini yapıyormuş ve böyle bir başarılı lise kurmak için kendisi görevlendirilmiş. Bunun için de Avrupa'yı, Amerika'yı ve değişik ülkeleri gezerek en iyi lise modelini bulmaya çalışmış. Türkiye'ye geldiklerinde Türkiye'deki başarılı özel liseleri ziyaret etmişler, öğretmenlerle görüşmüşler, eğitim metodlarını görmüşler. Kendi ifadesi şöyle: "Ben öncelikle Türkiye'ye gelmeliymişim ve esas örnek olarak buraları almalıymışım. Bu diyalogları devam ettirelim." dedi.

Diğer profesör de "Bizim her gün Güney Kore'den uçaklar dolusu insanı Türkiye'ye getirmemiz lazım. Koreli insanlarımızın Türkiye'de güzel insanlık örneklerini görmeleri lazım."demişti. Bu insanlar, Kore'de bulunan genç öğretmen arkadaşlarımızı da çok sevmişler. Zaten bu arkadaşlarımızdan bazıları da Korelilerle evlendikleri için bir bakıma bunlarla akraba olmuşlar. Koreceyi, İngilizce'yi çok iyi bildikleri için Kore'den Türkiye'ye gelen Cumhurbaşkanı ve Başbakan seviyesindeki gezilere Kore makamları, bu arkadaşları tercüman olarak davet ediyorlarmış.

Kore'de başka kültür ve başka millete ait insanların toplamı eğer bin kişiyi bulursa, onlara bazı haklar veriliyormuş. Bizim bu genç arkadaşlarımız da bunun için müracaat etmişler. Koreli yetkililer de sizin bin kişi olmanız lazım, siz üç yüz kişisiniz deyince, arkadaşlarımızdan birisi, "Bizim yedi yüzümüz de yerin altındayız." diyerek Pusan şehrindeki şehitliğimizde yatan şehitleri hatırlatınca, Koreli yetkililer derhal bunları da bu statüye severek kabul etmişler.

Halen okul çalışmaları hızla devam ediyor.

Küçük Amerika

TAYVAN

Saat 19.00'da, Tayvan'ın başkentindeki Taipei Havaalanı'na vardık. Burada arkadaşlarımız Atilla ve Erol Beyler bizi karşıladı. Atilla Bey de ODTÜ mezunu, Tayvan'daki eğitim işlerinin koordinasyonu ile ilgileniyor. Erol Bey, orada dondurma işi yapan Karadenizli genç iş adamı bir arkadaşımız. Onun arabasıyla otele geldik, yerleştik. Otelde bizi karşılayanlar arasında Kayserili ve Kayseri'den bizim öğrencimiz olan Mehmet de vardı. Daha sonra yine Kore'de üniversiteyi bitirmiş Mehmet gibi Yavuz ve diğer arkadaşlar vardı.

Otele eşyalarımızı bıraktıktan sonra, öğrenci arkadaşlarımızın kaldığı eve gittik ve burada akşam yemeğini birlikte yedik. Burada, Koreli Müslüman bir arkadaşımız da vardı. Daha sonra da yine arkadaşlarımızın kurmuş olduğu İstanbul Kulübü dedikleri ve Türk kültürünü tanıttıkları merkeze geçtik. Orada arkadaşlarla sohbet ettik.

Sabah saat 09.00'da kahvaltımızı yaptıktan sonra Politika Üniversitesi'ne geçtik ve saat 10.00 da Türkçe bölüm başkanı Koreli Ayten hanımla görüşmeler yaptık.

Sonra Profesör Nebil Bey geldi. Nebil Bey de Ayten Hanım gibi Koreli ama Müslüman… Ürdün'de ve diğer Arap ülkelerinde kalmış, Arapçayı, İngilizceyi iyi biliyor. Nebil Bey, Ürdün'de iken rüyasında, beyaz elbiseli, sakallı nuranî birinin kendisini elinden tutarak bir yere götürdüğünü görmüş. Birisi kendisine, rüyasın-

da elinden tutan kişinin İslâm peygamberi olduğunu söylemiş. Ertesi gün bu rüyasını Ürdünlü arkadaşlarına anlatınca, onlar da bu rüya çok açık, İslam peygamberi seni İslâm'a davet ediyor demişler. O da hemen Müslüman olmuş. Bunu da kendisi utanarak anlatmıştı. Sonsuz Nur'u Koreceye çevirmiş. Çok nezih birisi, hanımı kanserden vefat etmiş, çocuğu yok, tekrar evlenmemiş.

Nebil Bey, bize eşlik etti ve daha sonra konferansın yapılacağı salona gittik. Salonda öğretim üyeleri ve öğrenciler vardı ve salon tamamen dolu idi. Bizi takdim ettiler, daha sonra da biz, slâytlarla İngilizce olarak gönüllüler hareketini, anlattık ve Nebil Bey bunları Koreceye çevirdi. Daha sonra öğrencilerin soruları oldu. Hatta bir kız öğrenci "Biz de bu hareketin içine girebilir miyiz?" diye sordu.

Daha sonra bu üniversitenin dış ilişkilerden sorumlu rektör yardımcısı bir profesör bayanla görüştük. Kendisi Amerika'da tahsilini tamamlamış, öğrenci mübadelesi ve diğer konularla ilgili kendileri ile tekrar yazışacağız. Sonra da Ayten Hanım ve Nebil Bey'le birlikte üniversitenin kafeteryasında öğle yemeği yedik.

Sonra Taipei'yi biraz dolaştık ve bizim Tübitak'a benzeyen çok büyük bir araştırma merkezini ziyaret ettik. Bu merkezde Türkiye'den gelen Ramazan Bey'le beraber onun hocası olan, kendisi Tayvanlı ama Amerika'da doğmuş, büyümüş bir hocayı ziyaret ettik. Çok çalışkan, dünya çapında meşhur bir kimya hocası… Los Angeles'te ders veriyor. Amerikan vatandaşı olmuş. Bu merkezin de başkan yardımcısı… Benim yanında kaldığım, Harvard'da hocalık yapan Nelson Kiang'ı da çok iyi tanıyor. Zira ikisi de Çin asıllı… Değişik konuları konuştuk… Eğer Tayvan'da Türk arkadaşlar okul açarsa gerek bununla ve gerekse başka faaliyetlerle ilgili arkadaşlara yardımcı olacağı sözünü verdi. Daha sonra İstanbul Kulübü'ne geçtik. İstanbul Kulübü'nde dinler arası diyalog toplantısı vardı. Taipei Camii'nin imamı, sonra bir Or-

todoks papaz, Katolik papaz, bir Budist, bir Yahova şahidi olmak üzere, bunların her birisi birer konuşma yaptı. Arkadaşlarımız da kendi çalışmalarını anlattı. Taipei' de ilk defa böyle bir toplantı oluyormuş, misafirlerin çok hoşuna gitti ve bunun devamını arzu ettiler. Ben de kısaca Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın diyalog toplantılarından bahsettim, bunun önemini anlattım. Soru cevaplar oldu ve birlikte çaylar içildi, fotoğraflar çektirildi, sonra otele döndük.

Sabah 09.30'da Kao-sing'e hareket ettik ve saat 11.30 da oraya vardık. Orada bizi, Tayvan'ın ortasındaki bir şehirde iş yapan ve yine burada üniversiteyi bitirmiş olan Yılmaz adında bir arkadaşımız arabasıyla karşıladı. Yılmaz, Düzceli… Üniversiteyi burada bitirmiş ve buralı bir bayanla evlenmiş… Şu anda dondurma işi yapıyor ve değişik yerlere bunları pazarlıyor. Onunla birlikte Kao-sing üniversitesinde rektör, yardımcıları ve dekanların hazır bulunduğu toplantıya gittik.

Toplantıya gitmeden önce, kendisi bayan olan Millî Eğitim Şube Müdürü ve bir hoca hanım da bize eşlik ettiler. Bunlar, buradaki arkadaşlar tarafından Türkiye'ye getirilmişler, Türk ailelere misafir olmuşlar ve bundan dolayı Türkiye'yi çok sevmişler. Aynen bir kardeş gibi bizi bağırlarına bastılar ve yanımızdan biz o şehirden ayrılıncaya kadar hiç ayrılmadılar. Bizi havaalanına da bunlar getirdi, diğer yerlere de bunlar götürdü. Hatta İngilizce hocası bayanın küçük bir çocuğu varmış. Arkadaşlarımız, her ne zaman bunların evlerine gitseler çocuk " Ben bu amcaları çok seviyorum, bunlar ille de bizde kalsın." diyormuş. Onlar da, "Daha sonraki gelişimizde…" diyormuş.

Demek ki diyaloglarda, sadece tanışılıp görüşülen kişiyle değil, onun bütün etrafıyla da tanışıp ilişkileri daha geniş dairede devam ettirmek çok önemli... O zaman gerçek bir tanışma olmuş oluyor.

Rektör, bizleri önce odasında ağırladı, sonra toplantı salonuna birlikte geçtik. Rektör, önce kendi hocalarını tanıttı, sonra üniversitesi ile ilgili bir "brifing" ve "Powerpoint" gösterisinde bulundu. Sonra da ben, beraber olduğumuz arkadaşları tanıttım, üniversitemizle ilgili hareketli sinevizyonu gösterdikten sonra kısaca gerek yurtiçi gerekse yurtdışı üniversitelerimizden bahsettim, öğrenci mübadelesi, öğretim üyesi mübadelesi olabileceğini söyledim. Çok memnun oldular, daha sonra üniversitenin kütüphanesini ziyaret ettik.

Oradan çıktık, yine bu üniversitenin iki rektör yardımcısı ve bu iki bayanla beraber, İstanbul'a diğer misafirlerle birlikte gelmiş ve bizi öğle yemeğine davet eden diğer Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ile çok büyük bir otelin en üst katında ve Kao-sing'in her tarafını gören bir yerde öğle yemeği yedik. Yemekten sonra, bir başka üniversiteyi ziyaret ettik. Bu üniversite de hemen deniz kenarında ve çok güzel bir kampuse sahip… Özellikle sosyal bilimlerde çok meşhurmuş ve bizi yurtdışı ilişkiler bölümüne aldılar.

Hangi üniversitelerle anlaşma yapmışlar, kimler üniversitelerine ziyarete gelmiş ve kendi üniversiteleri ile ilgili genel bilgiler, yayınları, kitaplarının bulunduğu ayrı bir bölüm yapmışlar, burayı gezdirdiler. Daha sonra kısaca üniversitenin değişik yerlerini ve kütüphanelerini birlikte gezdik, yurtdışı ofisi ile ilgili bilgi alışverişinde bulunduk, dekanlarını tanıdık. Kanada'dan üniversite idarecileri gelmiş, onlar da bu üniversite ile anlaşma yapıyorlardı. Sonra da bizi ayrı bir dekanla tanıştırdılar.

Sonra yine bu iki bayanın arabasıyla birlikte havaalanına döndük ve ancak yetişebildik.

Saat 18.00'de Taipei'ye geri geldik. Akşam yemeği için bir Özbek lokantasına gittik, orada onların yemeklerinden yedik ve daha sonra İstanbul Kulübü'ne geldik. Bu sefer de İstanbul Kulü-

bü'nde Endonezya'daki tsunami hadisesinden dolayı oralara yardım eden insanlara ve kurbanda oralara para gönderen insanlara yardımlarından dolayı plâketler ve diplomalar verildi. Biz de orada hazır bulunduk, kısa bir konuşma yaptık. Türkiye'deki deprem esnasında Tayvan'dan Türkiye'ye yardım için gelen insanlar olduğunu, bunların bir insanlık vazifesi olduğunu ve kendilerine çok teşekkür ettiğimizi bildirdik. Sonra otele döndük.

Doğu ile batı arasındaki sanal köprü

HONG KONG

Sabah 06.30'da Taipei havaalanında idik ve oradan Hong Kong'a hareket ettik. Saat 10.00'da Hong Kong'a vardık ve orada bizi Hamza Bey karşıladı. Hamza Bey, Türkiye'de üniversiteyi bitirmiş… Birlikte bir trenle şehre geldik. Tren oldukça hızlı… Eşyalarımızı havaalanındaki emanete bıraktık. Çünkü akşam Şangay'a hareket edeceğimiz için bunları yanımıza almadık. Şehirde, Türk girişimcilerin açtığı ilkokulu ziyaret ettik. Henüz öğrenci alınmamış, çok büyük bir binanın bir katı kiralanmış, izinleri alınmış, bu senenin sonunda öğrenci alımına da başlanacakmış. Daha sonra birlikte Hong Kong'u dolaştık. Bir Özbek lokantasında yemek yedikten sonra Hong Kong'un değişik yerlerini ziyaret ettik.

Hong Kong, çok gelişmiş bir ülke... Şu anda Çin'lilere bırakılmış, çok yüksek binalar var, ticaret merkezi hâline gelmiş, denizle içli dışlı… Zaten 16 tane adadan meydana geliyormuş, her tarafta İngilizce konuşuluyor. Çok yoğun bir trafik var. Tepeden Hong Kong'u gören bir yerden her tarafı seyrettik, sonra belli çarşıları dolaştık ve Hong Kong'un merkezindeki bir camide namazımızı kıldık.

Uzaklıkların ve büyüklüklerin sembolü
ÇİN

Manhattan'ı bulunan şehir
ŞANGAY

Saat 18.20 de havaalanına geldik. Uçağımız 08.30 da kalkacaktı ama saat 07.00'de ayrı bir uçak daha varmış, ona bindik ve daha erken olarak Şangay'a uçtuk. Ve böylece Çin'e girmiş olduk.

Çin hakkında kafamızda çok değişik sorular olmasına rağmen, Çin'e ilk girişte iyi bir izlenim edindik. Pasaport polisinin güler yüzlü oluşu ve hiçbir sıkıntı çıkarmadan "Hoş geldiniz." diyerek ve çok kısa süre içinde işimizi tamamlaması bizde olumlu bir etki bıraktı. Pasaporta bakarken ben "Yeşil pasaporta vize yok." deyince "Evet, biliyorum." dedi, sonra kontrolden geçtik. Havaalanı çok büyük… Her taraf pırıl pırıl… Bizi karşılayan Süleyman Bey, ODTÜ kimya mezunu… İzmir'den gelen ve burada üniversite son sınıfta okuyan Cumhur da vardı.

Şangay çok bakımlı… Çok geniş yolları var. Havaalanından şehre giren yol, altı şeritli, aynı zamanda hızlı tren de geliyormuş buraya… Eşyalarımız ile birlikte öğrenci arkadaşlarımızın kaldığı yere geldik ve burada akşam yemeğini birlikte yedik, sohbet ettik. Türkiye'den yeni gelen, dil kursu gören arkadaşlar var. Ayrıca burada üniversiteyi bitirmiş, master yapan, masterını bitirmiş ve burada çalışan arkadaşlar da vardı. Bunları görünce çok şaşırdık.

Çin'de üniversiteyi bitirmiş, masterını bitirmiş, iş yapan arkadaşları görmek bizleri gerçekten çok sevindirdi, duygulandırdı. Sonra arkadaşlarımızdan ayrıldık ve otele gittik.

Sabah yine Çin'de üniversiteyi bitirmiş, masterını bitirmiş Mustafa'nın evinde, burada iş yapan genç arkadaşlarla kahvaltı yaptık. Kahvaltıdan sonra da Prof. Nelson Kiang'ın adresini verdiği kulak ve göz hastanesi başhekimine gittik, tabii adresi çok zor bulduk. Telâffuz yanlışlığı bizi başka yerlere götürdü. Sonra şoför telâffuzu düzeltince, adresi bulmuş olduk, bizi çok iyi karşıladılar.

Kulak ve göz hastanesinin başhekimi pediatrist… KBB'ın başında bulunan profesör ise Fransada Portmann'ın yanında kalmış, Paris'te bulunmuş, Fransızca'yı çok iyi konuşuyor ve İngilizce'yi de iyi konuşuyor. Pediatrist, ingilizce'yi çok iyi konuşamıyor. Kendi aramızda bilgi alışverişinde bulunduk, asistan göndermeyi kararlaştırdık, onlar da bize asistan gönderecekler ve böylece diyaloğu devam ettireceğiz. Zaten iki gün sonra buraya Prof. Kiang da gelecek ve arkadaşlar onunla da buluşup daha sonra onun tanıdıkları ile tanışacaklar. Bu vesile ile Hamza Bey de İstanbul'dan gelecek. Çünkü Kiang, İstanbul'a kongreye geldiğinde bir akşam Çin Başkonsolosu ile birlikte yemek yemiştik ve Hamza Beyi tanıyordu. Hamza Bey de sadece onun burada tanıştıkları ile tanışmak için gelmiş olacak.

Oradan çıktıktan sonra bir camiye gittik ve Cuma namazını orada eda ettik. Cuma namazından sonra caminin hocası ile tanıştık. Sonra da caminin yakınındaki tarihî yerleri gezdik ve orada bir Müslüman lokantasında yemek yedik, sonra diğer camiyi ziyaret ettik. İmamı ile tanıştık, bize camii gezdirdi. Sonra Şangay'ı ikiye ayıran nehrin kenarına geldik. Burada Manhatten'a benzettikleri binaları, 88 katlı yüksek binayı, televizyon kulesini gördük. Sonra da bir Uygur lokantasında yine burada üniversiteyi bitirmiş ve ticarete atılmış genç işadamı arkadaşlar ile akşam yemeği yedik,

tanıştık, değişik meselelerimizi birlikte konuştuk, görüş alışverişlerinde bulunduk ve sonra havaalanına hareket ettik.

Havaalanına geldiğimizde uçağın tehirli olduğunu söylediler ve aşağı yukarı havaalanında, bir üç saat bekledik ve ancak gece 23.30'da uçak hareket etti.

Gizemli şehir

PEKİN

Saat 01.30'da Pekin'e geldik, Pekin'de bizi Müjdat Bey ve genç bir öğrenci arkadaş karşıladı. Sonra otele gelip yerleştik.

Sabah saat 10.00'da arkadaşlarımızın kaldığı eve geldik, orada kahvaltı yaptık. Daha sonra da yine genç arkadaşlardan Yamanlar Koleji'ni bitirmiş, fizik dalında dünya üçüncüsü olmuş, yani bronz madalya almış, Hasan ve diğer arkadaşlarla tanıştık. Hasan, Bilkent Üniversitesi Elektrik Elektronik bölümünü de burslu kazanmış ama yurt dışına gitme düşüncesi olduğu için Pekin'e gelmiş ve burada iki senedir hazırlık sınıfını yani Çince'yi bitirmiş. Çince'yi mükemmel konuşuyor ve mükemmel anlıyor.

O, bizi bir taksi tutarak Çin Seddi'ne götürdü. Hava hafif yağışlı idi, birer küçük mont aldık. Çin Seddi'ni dolaştık. Aşağı yukarı Pekin'den 60 km. uzaklıkta… Bir rivayete göre 2000 bir rivayete göre 8000 km. uzunlukta bir setmiş. Moğollara karşı yapılmış olan bir set diye söyleniyor. Çok düzgün, hangi şartlarda bu taşlar nasıl oraya kadar çıkarılmış, dağın tepesinde böyle bir set nasıl yapılmış, hakikaten Moğollara karşı mı yapılmış, yoksa o devirdeki imparatorlar, halkı sadece meşgul etmek için mi yaptırmışlar, o da belli değil, rivayetler değişik, çok fazla yerli ve yabancı turist var.

Cumartesi de olduğu için epey kalabalıktı. Çin Seddi'ni dolaştık. Daha sonra aynı taksi ile Tienenman Meydanı'na geldik. Meydanı dolaştıktan sonra yasak şehir denilen, eski kralların ya-

şadığı sarayın içine girdik. Çok büyük ve iç içe kapılar var. Burayı dolaştıktan sonra, yine metro ile akşam yemeği için bir üniversite kampusüne geldik. . Burası bir dil üniversitesi… Çince'yi dünyada en iyi öğreten bu üniversite imiş. Kampüs içindeki çok büyük yazılar ile Müslüman Lokantası, (Muslim Restaurant) yazan Uygur lokantasında Uygurların yemeklerini yedik. Daha sonra da otele geldik.

Sabah saat 10.30'da otelde kahvaltı yaptıktan sonra arkadaşların kaldığı diğer eve gittik. Burada bulunan 9 öğrenci arkadaşla beraber sohbet ettik. Saat 12.00'de, bu sefer Müjdat bey ile birlikte Çin'in sembolü olan, ayrı bir tapınaklar bölgesine gittik ve o bölgeyi gezdik. Oradan yine Pekin'in çok meşhur bir alışveriş merkezine gittik. Bu merkezin adı: Halk Alış veriş Merkezi. Burada her şey satılıyor, akla ne gelirse her şey bulunabiliyor. Verdikleri fiyatın aşağı yukarı beşte birine kadar pazarlık ile indirilebiliyor fiyatlar. Çok hareketli, her ülkeden insan var, tabii buradaki malların kalitesi üçüncü sınıf bir kalite.

Burayı dolaştıktan sonra yine Pekin'e has, Pekin operasına elimizdeki eşyalar ile birlikte gittik. Operayı izledik. Pekin'e gelen her turistin izlediği bir opera imiş bu. Çok güzel ve kendilerine ait giysiler, figürler, bir de yüzlerini boyama şekilleri ve âdetleri mevcut. Müzik eşliğinde, değişik hareketlerle, tarihte geçmiş olan hadiseler anlatılıyor. Konuşmalar, büyük ekranlarda İngilizce olarak veriliyor.

Operadan sonra yine arkadaşların kalmış olduğu eve gittik, akşam yemeğini birlikte yedik, sonra otele döndük.

Ertesi gün saat 12.00'ye kadar otelde kaldık. Saat 13.00 gibi Kerami Bey ile Mücahit Bey, Müjdat Bey geldiler. Sonra Kerami Bey ile birlikte gezmeye çıktık. Kerami Bey buraya geleli 8 yıl olmuş, bir yıl hazırlık okumuş, daha sonra İngiliz dili bölümünü bitirmiş. Tabii Çinceyi de iyi biliyor. Onunla birlikte "departman

stor"lara ve Pekin'in en büyük alışveriş merkezlerine ziyarete gittik. Buralar hakkında malumatlar aldık. Buralarda tanınmış markaların malları olduğu gibi, Çin de çok kaliteli mallar yaparak yeni markalar oluşturma peşinde.

Maalesef daha önceden Kiang'ın Pekin'de vermiş olduğu dört adresin hiç birisine ulaşılamamış ve bazıları araya setler koymuşlar. Burada öyle bir âdet varmış, çok rahat randevu alınamıyormuş, randevu almak için resmî yerlerden izin gerekiyormuş, bundan dolayı maalesef bu günümüzü çok fazla değerlendirememiş olduk. Burada daha önceden böyle bir sistem olmadığı için, arkadaşlarımız da belli yerlerle diyalog kuramadıklarından dolayı, görüşmeler çok zor oluyormuş. Sonra akşam yemeğini Mc Donalds'da yedik, otelde istirahata geçtik.

Çin, zıtlıkların yaşandığı çok farklı bir ülke... Buraya gelince iki yönden şaşırdık: Birincisi Çin, Türkiye'den bakıldığında, hiç gidilemez, girilemez çok sıkı bir ülke gibi görünüyor fakat hiç öyle değil… Yemek, gezmek açısından hiçbir problem yok… Sizi takip etseler bile takip edip etmediklerini bilmiyorsunuz, onu hiç hissettirmiyorlar. İkincisi ise, dışarıdan Çin ekonomisi gittikçe büyüyen ve dünyayı tehdit altına alan bir ekonomi gibi görünmesine rağmen, fakir dünya kadar insan var. Bundan dolayı şöyle deniliyor: "Çin'in bir buçuk milyara yakın nüfusu var, bunlardan ancak yüz milyonu belli gelir seviyesine sahip insanlar…" Fakat insanları çok sempatik, güler yüzlü, edepli, cana yakın… Özellikle kadınların giysileri âdet, gelenek ve göreneklerimize benziyor.

Gençler arasında çok az bir şekilde açıklık yaygın, maalesef dışarıdan gelen Avrupalı turistlerde laubali davranışlar görülüyor ve bunlar da zaten onlara garip bakıyorlar ama onlardan etkilendikleri de kesin… Bundan 7–8 yıl önce Çin üniversitelerinde kız ile erkeğin el ele tutuşması bile olmazmış, şimdi yeni yeni bunlar başlamış, Amerikan gençliğine benzer giyimler, davranışlar yeni yeni artmaya başlamış durumda…

Bir taraftan çok büyük binalar, çok lüks binalar, bir taraftan da tam tersine gelişmemiş yerler de görülebiliyor, hepsi içiçe…

Öğleye kadar otelde istirahat ettik. Öğleyin, Kerami, Müjdat ile birlikte geldi. Daha sonra Kerami, misafirimiz ve ben, Pekin'in bazı yerlerini dolaştık. Kerami'den Pekin ile ilgili bilgiler aldık. Kerami de diğer arkadaşlar gibi çok gayretli... Bu genç arkadaşlarımız, yurt dışına çıkınca, önleri ister istemez açıldığı için bütün kabiliyetlerini sergileme fırsatı bulabiliyorlar. Bizim ummadığımız, alışkın olmadığımız ve beklemediğimiz işleri başarabiliyorlar. Çünkü bizde yanlış bir eğitim felsefesinin neticesi olarak gençlere karşı güvenimiz olmadığı için, kendi ülkemizde onların önünü açmıyoruz, onları devamlı baskı altında tutuyoruz. Neticede de insiyatif kullanamayan, fikir üretemeyen nesiller meydana geliyor. Dolayısıyla da hala gelişmekte olan ülke rolünü oynamaya devam ediyoruz. Artık insanımıza güvenmemiz gerektiğini, gençlerin önünün açılması mecburiyetini, yurt dışındaki bu gençlerin başarısını görünce daha iyi anlayabiliyoruz.

Aynen bunun gibi, yıllar önce İsviçre'den bir hocamızla Moğolistan'a gittiğimizde, her şehirde kendisine kılavuz olarak orada üniversitelerde okuyan Türkiye'den gelmiş öğrencileri veriyorduk. Bir seferinde hoca bana "Bu mükemmel çocukları nereden buluyorsunuz? Hepsi de mükemmel, bugün beraber olduğumuz arkadaş da çok mükemmel…" demişti. Ben o öğrenci arkadaşı çağırıp hocanın kendisi için söylediklerini söyleyince, bu sefer arkadaşımız ağlamaya başlamıştı. Ben ve hoca şaşırmıştık. Ağlamasının sebebini sorunca bize şöyle anlattı: "Ben, Bingöllüyüm, babam inşaat işçisi. İstanbul'a göç ettik ve ben ilkokulu bitirdikten sonra inşaatlarda çalışmaya başlayacaktım. Evimizin yakınında bulunan özel bir öğrenci yurduna da arada bir gidip geliyordum. Oranın idarecileri bana, yurtta kalabileceğimi ve okula devam edebileceğimi söyleyince dünyalar benim oldu. Ben ortaokul ve liseyi bitirdim. Bu arada yurt dışını da merak ediyor-

dum. Moğolistan'da üniversiyeyi okuma gibi bir fırsat çıkınca derhal bunu değerlendirdim ve buraya geldim. Yurda gimeden önce Türkçeyi zor konuşuyordum. Bir de buraya gelince, İngilizce ve Moğolca yanında Rusça da öğrendim. Eğer bir güzellik varsa bu benden kaynaklanmıyor, eğitim işine gönül veren bu fedakâr insanlardan kaynaklanıyor."demişti.

Değişik yerleri dolaştıktan sonra metro ile tekrar otele geldik. Otelde, bir Amerikan üniversitesinde çalışan İstanbul Teknik Üniversitesi mezunu bir arkadaşımız ile birlikte oturduk. O da Pekin'e yerleşmiş, daha önce Kore'deymiş. Sonra Kerami'ler ayrıldılar. Biz de misafirimiz ile birlikte dışarıda bir akşam yemeği yedik, gezdik ve istirahat için otele geldik.

Sabah saat 08.30'da Kerami ve Müjdat ile buluştuk, misafirimiz otelde kaldı. Biz, Kiang'ın vermiş olduğu Çin Tıp Birliğinin Genel Sekreteri Masuy diye bir bayanı ziyarete gittik, kendisi ile tanıştık. Eşi ile birlikte Türkiye'ye gelecek, eşi de bir yerde genel müdürmüş, bir oğlu tıp doktoru, bir oğlu muhasebeci imiş. Çin asıllı Müslüman bir bayan, kendi annesinin düzenli namaz kıldığını, köylerinin hepsinin Müslüman olduğunu söyledi. Oradan çıktıktan sonra, kök hücre nakli yapan beyin cerrahı bir profesörü hastanesinde ziyaret ettik, tanıştık. Türkiye'den de bu doktora hastalar geliyormuş. Kendisi genç bir doktor, adresini aldık, adresimizi verdik, kendisine doktor göndereceğimizi veya kendisini davet edeceğimizi söyledik. Hastane çok kalabalıktı ve doktoru da sırada bekleyen hastalar vardı.

Öğleden sonra saat 15.00'de Kerami ile birlikte büyükelçimizi ziyaret ettik, bir saate yakın değişik konuları konuştuk. Daha önce Türkmenistan'da büyükelçilik yapmış.

Bu sabah da daha önce Bangaldeş'te tanıştığımız Bangaldeş büyükelçisi ve eşi ile otelde görüştük, onlar da Çin'e gezmeye gelmişler. Büyükelçimiz, Türkiye'ye gelince bizi arayacağını söy-

ledi, üniversitemizin Çince bölümü olduğunu söyledik, ona da çok memnun oldu. Aslında, yurt dışına çıkan insanlarımız imkânlar ölçüsünde o ülkedeki büyükelçilerimizi ziyaret etmeliler. Böylece, hem o ülke ile ilgili bilgileri ilk elden edinmiş olurlar, hem kendileri niçin buraya geldikleri ve burada ne yapmak istedikleri ile ilgili istişare etmiş olurlar.

TEDAİLER VE TESBİTLER

"Gezen tilki aslandan yeğdir" sözü gereğince gerçekten geziler, insana çok şey öğretiyor, çok değişik insanlar ile tanışılıyor, dostluklar kuruluyor. Bu arada, çok farklı gözlemlerde bulunuluyor. Bu gözlemler, gerek bu eğitim faaliyetleri açısından, gerekse daha değişik konularda oluyor. İnsana daha sonrası için bir bakıma kılavuz oluyor, fikir veriyor, pencere açıyor.

Pek tabii olarak her gezinin de kendisine göre zorlukları, sıkıntıları olmuyor değil… Ama her şeyin bir faturası vardır kaidesince bunlara katlanmak gerekiyor. Sabırlı olmak iktiza ediyor. O zaman güzel neticeler ve semereler elde edilebiliyor. Dinimizde seyahatlerde namazların kısa kılınabileceği, ramazan ayında orucun seyahat esnasında tutulmayabileceği gibi ruhsatlar herhâlde bunun için verilmiş. Zaten böyle olunmazsa o geziden istifade de edilemez. Ayrıca gezi arkadaşlığı da çok önemli… Devamlı problem çıkaran, hiç memnun olmayan, hep rahatını arayan gezi arkadaşı, insana o geziyi zehir eder ve insan bir an önce gezinin bitmesini ister. Belki de bunların hepsini geziye başlamadan önce hesap etmek, ona göre bir plân ve hazırlık safhasından geçmek gerekiyor.

Bu geziler esnasında insanın buralarda görüp duyduğu güzel şeyler dışında bunların insana tedai ettirdiği çok daha farklı ama yine bu güzel aktiviteler dâhilinde düşünceler meydana geliyor. Bu tip düşünceler de ancak bu şekilde kendi ortamından uzak, ayrı yörüngelerde ve ayrı atmosferlerde oluşabildiği için

bazen insan hayatına yön veren farklı düşünceler bile oluşabiliyor. Bu şekildeki düşünceler bazen diğer görülen güzelliklerden daha önemli kazanımlar bile sağlayabiliyor. Pek tabi bu da yine bu gezilerin bir semeresi olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla yine hangi şartlarda olursa olsun mutlaka bu tip gezileri devam ettirmeli ve değişik insanlarla buraları ziyaret etmeli.

Geziye katılanlar, döndükten sonra bu güzellikleri çevrelerine anlatıyorlar, böylece daha başka insanlar da bu güzelliklerinden haberdar olmuş oluyorlar. Bu şekildeki yurt dışında açılmış olan okulları ziyaret için giderken misafir olarak götürülmek istenen insanlar, önce tek tek aranıp davet ediliyor, daha sonra tekrar aranıyor. Vize mecburiyeti varsa pasaportları isteniyor, daha sonra program kendilerine gönderiliyor, onların soruları varsa cevaplandırılıyor, programda değişiklik varsa bunlar bildiriliyor. Sonra hangi saatte ve nasıl gidileceği bildiriliyor. Dolayısıyla bu hazırlık safhası çok uzun bir zaman alıyor. Ayrıca yolda ihtiyaçların karşılanması, o ülkelerdeki ihtiyaçların görülmesi gibi bir dizi yapılacak iş ortaya çıkıyor. Bütün bunların yanında bazıları ilk defa bu şekilde bir geziye gelmiş oluyorlar. Uyum sağlayamayabiliyorlar, programa riayet edemeyebiliyorlar. Bu sefer diğer misafirler bunlardan rahatsız oluyor. Neticede hepsinin arasında bir denge bulma, kimseyi küstürmeme, herkesi memnun etme ve buralardan güzel hatıralarla dönmeye çalışılıyor ki bu da uzun bir süreç ve sabır isteyen bir iş. Ama neticede geziler bittikten sonra hemen herkes, bu güzellikleri görmekten son derece memnun olduğunu söylüyor ve bu insanlarla irtibatlar devam ediyor. Türkiye tarafından gitme hazırlıkları bu şekilde yapılırken gidilecek ülkelere de haber verildiği için bu sefer oralarda da hazırlık telâşı başlıyor. Bu aynen şuna benziyor: Ben çocukken yaz aylarında köyden yaylaya giderdik. Burada çadırlar kurulurdu, koyunlar otlatılırdı. Köyle yaylanın arası çok uzak olduğu için ancak haftada bir defa köyden yaylaya ihtiyaçlar merkeple getirilirdi. Ve

bu ekseriya pazartesi günleri olurdu. Benim gibi diğer çocuklar, hep birlikte pazartesini iple çekerdik. Yayla biraz çukurda olduğu için çok uzaklardaki tepenin bir geçidinden muhtemelen gelinecek saati bildiğimiz için o saatte gelenleri gözlemeye başlardık. Herkes kendi babasının giysisinin renginden veya merkeplerinin yürüyüş şeklinden " Babam geliyor." diye sevinçle o tarafa koşmaya başlardı. Aynen bunun gibi yurt dışındaki bu arkadaşlar da bıkmadan usanmadan her seferinde gelen insanları bu şekilde bekliyorlar, karşılıyorlar, onları rahat ettirmeye çalışıyorlar. Ziyaret edilen bu ülkelerde okullar yanında o ülkelerin işadamları, bürokratları ve diğer insanlar da ziyaret ediliyor. Bilgi alışverişlerinde bulunuluyor ve Türkiye'ye davet ediliyor. Çoğu zaman bu öğretmen arkadaşlarla birlikte onlar da Türkiye'ye geliyorlar ve bu ikinci görüşme, dostluğu biraz daha perkiştiriyor, daha ayrı bir samimiyet gelişiyor. Veya onlar önce Türkiye'ye gelmişse oralara gidildiğinde, bu sefer insanlar, Türkiye'den gelenleri misafir etmek için çırpınıyorlar. Böylece güzel insanlık örnekleri sergilenmiş oluyor. Gelen ve getirilen her kesimden insan, kendi işleri ile ilgili, görüş alışverişlerinde bulunuyor, yeni bağlantılar kuruluyor, işler geliştiriliyor. Pek tabii olarak bunların katma değerleri de her iki ülkenin yararına oluyor ve bunların neticeleri zaman içinde görülüyor.

MALDİVLER

Ertesi gün, saat 10.00'da Puket'den Maldivler'e hareket ettik. Yaklaşık altı saatlik bir uçuştan sonra saat 13.50'de Maldiv adalarının baş şehrine yakın havaalanına indik. Hemen küçük uçaklara geçildi ve bir buçuk saat boyunca Maldiv Cumhuriyeti'nin binaltıyüz adadan oluşan belli başlı adacıkları görüldü. Adalar çok küçük, birbirlerine küçük motorlar ile geçilebiliyor, Hindistan cevizi çok yaygın, nüfusu 270.000 civarında, halkın tamamı Müslüman… İnsanlar Hint kökenli… Uçak gezisinden sonra kalacağımız otelin bulunduğu adaya motor ile geçtik.

Sabah saat 07.30'da kaldığımız otelin bulunduğu adadan, havaalanının bulunduğu adaya hareket ettik. Ahmet Davutoğlu'nun Malezya'dan bir öğrencisi burada Dışişleri Bakanlığı'nda şube müdürü imiş. Kendisi ile tanıştık, eğitim işlerini konuştuk. Ben de Milli Eğitim Bakanı'na bir iki arkadaşımızı kendisine göndereceğimizi söyledim, o da memnuniyetle beklediğini söyledi.

SRİLANKA

Sonra uçağa geçtik ve Sri Lanka'ya hareket ettik. Öğle saatlerinde Sri Lanka'ya vardık. Tsunaminin buralarda yapmış olduğu hasarlar görüldü, yardımlar yapıldı. Heyet olarak bir otelde Sri Lanka'nın ileri gelenleri ile beraber yemek yenildi. Burada bulunan bir dil kursunda idarecilik ve öğretmenlik yapan, Sri Lanka'daki tek Türk olan genç Türk arkadaşımız Tarık'la da görüş alış verişinde bulunduk.

Sri Lanka, bir adadan ibaret, müstakil bir devlet, ada nüfusunun %15'i Müslüman…

Görüşmelerden sonra, havaalanına hareket edildi. Bizi taşıyan minibüs konvoyu kaçırınca, başbakanın konvoyuna takıldık. Meğer onlar da ülkenin Cumhurbaşkanını ziyaret edip oradan helikopterle havaalanına gideceklermiş. Bizim bu durumda yetişemeyeceğimizi anlayan yetkililer, bize de bir helikopter tahsis ettiler, biz de böylece havaalanına gelebildik.

Havaalanından da Türkiye'ye hareket edildi.

TEDAİLER

Bu kadar kısa zaman dilimi içinde bu kadar ülkeye hızlı bir şekilde gidip gelince, insan hem çok şey görüyor hem de çok şey yaşıyor ve görülenleri birbirleriyle ve daha önceki bilgilerle daha çabuk mukayese edebiliyor.

Bazılarına göre-ki haklılık payları çok-bir ülkeyi ve özelliklerini tanıyabilmek için belki ayları hatta seneleri o ülkede geçirmek lazım. Araştırıcılar ve bu sahaların ilim adamları tarafından böyle yapılmalıdır. Bu konuların uzmanı olmayanlar için ise bu kadar uzun sürekalsalar da onların gözlediklerini gözleyemeyebilirler, onların tespitlerini yapamayabilirler. Tabii ki benim de bu gezide dikkatimi çeken çok değişik hadiseler oldu, farklı tablolar gördüm. Etkilendiğim ve duygulandığım anlar oldu. Sevindiğim ve üzüldüğüm tablolarla karşılaştım. Bu tabloların bana tedai ettirdiği, yani geniş anlamda hâlihazır özellikleri ve geleceğe yansımaları açısından düşündürdükleri oldu. Bundan sonra unutmamam gereken, yapmam gereken, dikkat etmem gereken durumların olduğunu ve bu konularla ilgili bana düşen görevlerimi öğrendim, hatırladım.

"Sade ve düz bir insan olarak demek ki…" dedim kendi kendime, "Benim sadece kendi ülkemde değil ama bütün bir dünyada görevlerim var, sorumluluk alanlarım var." Bu insanların benden benim de bu insanlardan beklentilerimiz olduğunu sezdim. Irkları, dinleri, milliyetleri, kültürleri ne olursa olsun, neticede insan olma ortak paydamız yok muydu hepimizin?

Dünyanın neresinde olursa olsun insanların çektikleri dertlere duyarsız kalmama, elinden ne geliyorsa onu yapmaya gayret sarfetme bir insanlık vecibesi olsa gerek. Bizden önce yaşayan nesillerin, eğer bu tip davranışları varsa-ki var-onları şükran ve minnetle anıyoruz. Yok, duyarsız ve ilgisiz kaldılarsa, onları onlar adına hayıflanarak anıyoruz. "Gelecekte nasıl anılmak istiyorsak şimdi o davranış biçimlerini sergilememiz gerekmektedir." diye düşünüyorum.

O zaman, bu bakış açısı ve geniş değerlendirme ölçeğinde, buralarda bulunan ve Türkiye'den giden genç arkadaşların, hedefi tam 12'den vurdukları gibi bir düşünce geldi aklıma. Zira onlar, buralarda gördüğüm hadise ve olayların bana tedai ettirdiklerini bizzat pratiğiyle yaşıyorlar. Daha ne denebilir ki?

İşte bu gözlükle bu geziden benim bakış açılarımın bana verebildiği ve hatırlatabildiği kadarıyla bazı tesbitler şöyleydi:

Vietnam'da iki kişi üniversiteyi bitirmiş, birisi burada, birisi Türkiye'de… Buradaki iş yapıyor, ortak olarak da Ispartalı genç bir arkadaşı buraya getirmiş, hâlinden memnun ve buraya adapte olmuş. Buranın dilini, kültürünü gayet iyi biliyor, benimsemiş, özümsemiş. Türkiye'den ilk defa buralara gelen her seviyedeki insanın gözü, kulağı, eli, ayağı olmuş. Şimdi de bunların sayıları artmış artık.

Türkiye'de, birisi için, "Vietnam'da üniversiteyi bitirmiş bir Türk genci" dense insanın inanası gelmez. Vietnam nere, Türkiye nere? Ama olmuş…

Vietnam'daki Ali Beyin kayınpederi, kayınvalidesi, annesi, babası gelmişler, onları kendi ortamlarında görmüşler, çok memnun olmuşlar. Tanışılan iki Vietnamlıdan birisi Türkiye'ye getirilip gezdirilmiş, her ikisi de bu işlere çok ciddi sahip çıkmışlar, arkadaşlarla sıkı bir diyalog kurmuşlar.

Gençler, artık bazı konuları onlara göre biraz daha yaşlı olan bizlerden daha ileri düşünebiliyorlar, öğrenmişler, biliyorlar ve

yapıyorlar. Meselelere biraz bu gözle bakmak gerekiyor. Nesil farklarına bu yönüyle alışmak gerekiyor. Hemen her konuda çok farklı ve çok güzel düşünceleri var. Tabii kendilerinden yaşlı olanların tecrübelerinden de istifade ediyorlar. Her şeyi geniş açı ile görebiliyorlar. Beş yıldızlı otellere gidip oralarda, ancak oralara gelebilecek olan misafirleriyle beraber yemek yeme, spor yapma, değişik insanları çağırma, daha farklı ortamlarda beraber olabilmeyi başarmışlar.

Türkiye'den ilk defa bu coğrafyalara gelen, insan gönderen, bu işleri takip eden İsmail Bey'in ciddi gayretleri olmuş. Demek ki bu ve benzeri arkadaşlar, çok samimi çalışmışlar. Hiç kimsenin olmadığı ve gelmediği, gelemediği zamanlarda buralarda tabiri caizse iğne ile kuyu kazmışlar, insanlarla tanışmaya gayret etmişler, çevreyi tanımaya çalışmışlar, tanıdıkları insanları Türkiye'ye getirmeye çalışmışlar, Türkiye'den de buralara gençleri yönlendirmişler. Bütün bu gayretlerden sonra, seneler geçince, bunlar meyvelerini vermeye başlamış ve biz şimdi bu meyveleri görüyoruz. Bundan dolayı da bu konum ve seviyedeki arkadaşlar, şimdi veya daha sonra küçük bazı hatalar yapsalar bile, hiç bunlara takılmamak ve onların bu haklarını asla yememek gerekiyor.

Keşke her seviyeden, her düşünceden insanlarla birlikte buralara gelinebilse, onlar da bu güzellikleri kendi bakış açılarıyla, kendi birikimleriyle, kendi gözlükleriyle görseler diye insan hayıflanıyor. Çünkü bu faaliyet, az sayıdaki insanın yapacağı faaliyeti çoktan geçmiş. Çok ellerin bu işe omuz vermesi gerekiyor. Sonra, illâ dar bir kalıp içinde olunacak ve kalınacak diye ne bir hedef ne bir söylem var.

Esas söylem, kim olurlarsa olsunlar bütün insanlara ulaşmak ve elde olan ne imkân varsa onu onlarla paylaşmak, onlardaki güzellikleri almak… Bu durumda, bu çorbada herkesin tuzunun, biberinin olması kadar doğal bir şey yok… Durum böyle olunca, buralara her çeşit düşünce yapısına sahip insanla gelinmeli, her

çeşit düşünce yapısına sahip insana gidilmeli… Herkesin güzel fikirlerinden, güzel davranışlarından istifade edilmeli. Esasında yapılmaya gayret edilen hadise de bu... Bunlar yapılmıyor değil, yapılıyor. Gönül istiyor ki daha geniş dairede, daha hızlı, daha çok yapılmalı bu hizmetler. Az bir gayretle bile insana tekrar insanlığını hatırlatan güzel neticeler alındığına göre, büyük ölçeklerde kimbilir ne güzellikler yaşanacak...

Bunlar yapılırken de her türlü, siyasî, ideolojik ve menfaat sağlayan düşünceler söz konusu olmadığından, rahatsızlık verici ve endişe edilecek çerçeve oluşturulmuyor. Herkesin kendi konumunda kabul edilmesi esası, âdeta bir kanun gibi nazarı dikkate alındığından ve çok hassas bir şekilde buna riayet edildiğinden kimsenin bir kuşkusu ve endişesi kalmıyor. Dolayısıyla bu tip faaliyetler, ne o devletlerin sistem ve rejimleriyle ne de onların özel işleriyle ilgileniyor. İlgilenilen husus, eğitim yoluyla elde edilen tecrübelerin paylaşılması, diyalog köprülerinin kurulması, karşılıklı kültürel, siyasî ve ekonomik alışverişler…

Günümüzün insanının da zaten, bulunduğumuz zaman dilimi içinde en çok muhtaç olduğu bu garazsız ve ivazsız (hiçbir kötü niyet olmadan) hareket tarzıdır. Zira insanlık, şimdiye kadar şu veya bu söylem altında çok suistimal edildiğinden, insanlarda artık, birbirlerine karşı bir güven bunalımı meydana geldi. Bu bunalımların, bu tip faaliyetlerle aşılacağının habercisi ve yol göstericileridir bu tip faaliyetler… Gönüllülük esasına dayalı bu tip sivil toplum hareketlerinin daima desteklenmesi bütün bunlardan dolayı çok önemli… Bugünün dünyasında gelişmişlik endeksleri içinde, bu tür sivil toplum kuruluşlarının sayıları ve faaliyetleri en ön sıralarda yer alıyor.

Artık bu taraflara da gezi ekipleri oluşturulabilir, belli gruplarla gelinebilir ve gelinmeli. Buralarda değişik gruplarla tanışma, görüşme, beraber olma ortamları oluşturulabilir, arkadaşlar ile beraber olunabilir. Gerek ticaret sahasında, gerekse kültürel alışverişlerde bulunulabilir.

Geniş düşünmeyi bilme, takılmamayı öğrenme, ancak böyle gezilerle olabiliyor. Benim görebildiğim ve tesbit edebildiğim, ilk gelenlerden, Tayland'da üç kişi, Endonezya'da üç kişi, Vietnam-da iki kişi buralarda üniversiteleri bitirmişler, buraların dillerini ve kültürlerini öğrenmişler, buralardan evlenmişler, iş kurmuşlar, okulların başlarına geçmişler ve buralarda bu hizmeti bunlar yüklenmişler. O günden bugüne artık buralarda üniversiteleri okuyan ve Türkiye'den gelen gençlerin sayısı-hayal edildiği kadar olamasa da- oldukça fazla…

Bu arkadaşlar ve yaptıkları, ilk geldikleri günlerdeki durumlarla mevcut durum mukayese edildiğinde insan, bu hizmetin geleceği açısından çok ciddi moral buluyor, motive oluyor ve daha sonra da şunu demeden edemiyor: 'Keşke bu gelişler, bu kalışlar, bu evlenmelerin sayısı artsa, bu cemiyetlerin içine daha fazla girilse, bu çark daha hızlı ve geniş çapta dönülse… O zaman Fethullah Gülen Hocaefendi'nin: "Türkiye'de bu nüfus çok fazla, en az on milyon insan mutlaka yurt dışına gitmeli.' dediği meseleyi çok daha iyi anlıyor. Hatta yine Fethullah Gülen Hocaefendi'nin yıllar önce bir konuşmasında "İstanbul, Fatih'ten önce fethedilseydi, Fatih'e kimbilir nereleri fethetmek kalırdı." şeklindeki yaklaşımıyla, "Yıllar önce bu işler buralarda başlatılmış olsaydı, bu gençlere kimbilir daha ne güzel işleri yapmak kalırdı?" diyebiliriz.

Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Pasifik'i seneler önce (1990'larda) düşünüp, tek tek buralara hem de lise mezunu seviyesinde insanlar gönderilmesi için teşviklerde bulunması, çok ciddi bir ileri görüşlülük olarak değerlendirilmeli ve takdir edilmelidir. Lise mezunlarının bizzat Hocaefendi tarafından muhatap kabul edilip gidilen yerlere tek tek kura çekildiğinde, her birisine oranın geçmişteki ve hâlihazır sayılan, tanınan, itibarlı büyüklerine selâm göndermesini, genç arkadaşlar hâlâ unutamıyorlar. Seneler ve asırlar önce ölmüş bulunan değerli insanların

da kabirlerine gitmelerini ve onlara selâmla birlikte dua ve yardımlarını beklediklerini söylemeyi unutmamalarını kendilerine tembih ettiğini söylüyorlar.

Türkiye'de ve özellikle bizim kuşağımızın ve halen hayatta bulunan yaşlı kuşakların yaşadığı devirlerde, bu yaştakilerin, yani lise mezunlarının muhatap kabul edilerek onlara iş verilmesi, mutad olmayan şeylerden ve davranışlardandı. Bunun da ayrıca altının çizilmesi gerekir. Zira bu yaşlardakilere çocuk nazarıyla bakılır ve hiçbir sorumluluk ve görev verilmezdi. Maalesef eskisi kadar olmasa da halen bu durum devam etmektedir. Demek ki gençlerin önünün açılması gerekir ve açıldığında neler yapabileceklerinin delili ise o yaşta dışarıya giden bu insanlardır.

Tayland'a ilk gelenlerin önce bir küçük şehre gittiklerini orayı ziyaretinde gören, İsmail Bey'in daha sonra onları Bankok'a yönlendirmesi de ayrı bir ileri görüşlülüktür.

Gerek bu bölgelerde gerek dünyanın her yerinde, gerekse Türkiye'nin içerisinde, bu hizmet ilk defa başlarken, daima oranın yerlilerinden buraya gelen ilk arkadaşlara sahip çıkan, çok samimi, herkesin sevdiği, takdir ettiği insanlar olmuş. Bunlar, hemen her yerde görülüyor. Dinleri, kültürleri, ırkları farklı olabilir ama her yerde bu tarz insanların olması çok enteresan bir tespittir. Doğruluk ve samimiyetlerinden dolayı itibarlı olan bu insanlar, bu genç arkadaşlara her konuda yardımcı olmuşlar, halen de olmaya devam ediyorlar. Yardımcı olan bu insanların, dinleri düşünceleri farklı olabiliyor. Türkiye'den gelen bu genç insanları yıllarca izlemeden sonra yanlış bir söylem, ters bir eylem görmüyorlar. O zaman da bunlara bağlanıyorlar. Bu dostluklar sağlam ve kalıcı oluyor.

Bu coğrafyanın hemen her yerinde motosiklet kullanıldığı için, kırmızı ışıkta motosikletliler en öne geçerler. İsmail Bey bir seferinde geldiğinde, bunları görünce, "Bunlar yarış için mi buradalar?" diye sorar.

Yine burada meşhur olan "düryan" adında bir meyve var. Kokusu biraz farklı… Bundan dolayı bu meyvenin toplu taşıma araçlarına konulması yasak. İsmail Bey'in bulunduğu arabaya bu meyveden konulunca, İsmail Bey, kokudan çok rahatsız olur ve "Arkadaşlardan rahatsız olan varsa lütfen arabadan insin" der. Onlar da bu meyvenin koktuğunu söylerler. Sonra, o da bu meyveye alışır. Bu meyvenin ayrı bir özelliği de, önce insanlar beğenmezler, sonra da alışkanlık yaparmış.

Tüm Pasifik'in ortak özellikleri: İklimin aynı olması… Yani Türkiye'deki haziran sonu, temmuz başı gibi sıcak ama aynı zamanda rutubetli… Hemen her tarafta klimalar çalışıyor, meyveler aynı ve her çeşit meyve mevcut… İnsanlar yumuşak tabiatlı, bahis oynama çok yaygın, özellikle horoz döğüştürme… Horozlar döğüştürülürken, ayaklarına keskin jiletler bağlanıyormuş, birbirini öldürünceye kadar döğüştürülüyormuş ve bunun üzerine bahisler oynanıyormuş. Her yerde kafeslerin içinde beslenen horozlar görülebiliyor. Bisiklet ve motosiklet çok yaygın, her çeşidi kullanılıyor. Yemeği mutlaka dışarıda yeme gibi bir alışkanlık var.

Güne çok erken başlanıyor.

Çin'in dışındaki bu ülkelerde, Çinliler en zengin, elit ve içlerine kapalı.

Kravat, ceket yerine özel gömlekler giyilebiliyor ve buna Endonezya'da "batik" deniyor.

Trafik genelde soldan…

Zengin fakir arasındaki uçurum çok fazla…

Hayat, kendi ülkelerine göre daha ucuz olduğundan, yaşlı Avrupalılar ve Amerikalılar emekliliklerini bu bölgelerde yerlilerle yeniden evlenerek de geçirebiliyorlar.

Budizm yaygın bir din… Tapınaklar çok şatafatlı… Her yerde Budist rahipler görülebiliyor.

Pirinç lapası başyemek… İçinde tuz ve yağ yok… Bunu ekmek yerine yiyorlar. Balık yaygın… Deniz kültürü yaygın…

Vietnam, Kamboçya ve Burma'da hırsızlığa karşı, kapılar çok güvenlikli olmak zorunda, bunun için demir parmaklıklarla örtülü ve kilitli… İnsanlar güler yüzlü, yumuşak, diyaloga açık…

Arkadaşların genelde hepsi çok iyi uyum gösterip bulundukları yeri sevmişler ve oraya alışmışlar. Oranın âdetlerine uyum sağlamışlar. Onlarla, onlar gibi yiyip içip onlar gibi giyiniyorlar. İlişkileri ve diyalogları çok iyi... Hemen her yerde dünyanın başka yerlerinde olduğu gibi yerli insanlardan arkadaşlara yardımcı insanlar olmuş, istisnasız birbirlerini sevmişler, sahip çıkmışlar.

Türkiye'ye getirilenler ve Türkiye'de benzer eğitim müesseseleri ve sponsorları görenler bu işten çok etkilenmişler ve oralarda bu müesseselere sahip çıkmışlar, destek oluyorlar.

1977 yılında rahmetli Sakıp Sabancı'yı, rahmetli Hacı Kemal Abi, Işılay Hanım ve birkaç arkadaşla birlikte bir rahatsızlığından dolayı İstanbuldaki işyerinde ziyaret edip o zamana göre küçük çaptaki bu eğitim faaliyetlerini anlatmıştık. Rahmetlik Hacı Kemal, o güzel ve inandırıcı uslûbuyla eğitim faaliyetlerini ve yapılanları anlattı. Sakıp Bey de, kendilerinin eğitimle ilgili bir vakıf kurduklarını ve hatırlayamadığım bir miktar bursu da öğrencilere verdiklerini söyledi. Hacı Kemal, "Sakıp Bey, sizin söylediğiniz bu miktar bursu, sadece İstanbul'dan bir iş adamı bize veriyor ve biz de ihtiyaç sahibi öğrencilere dağıtıyoruz." deyince, Sakıp Bey, sekreterini arayıp "Bir daha bana telefon bağlama."dedikten sonra, "Hele şu işi teferruatıyla bir anlatın."demişti. Genel anlamda o günkü imkânlarla yapılan bu eğitim faaliyetleri tekrar anlatılınca bu sefer Sakıp Bey, "Benim Türkiye'nin yıkılmayacağına olan inancıma bir taş daha ilave ettiniz." demişti. Hacı Kemal de "Biz de sizin gibi bu işlerin dertlisi büyüklerimizi görünce, doğrusu biz de aynı kanaate vardık."demişti. Aynen bunun gibi, ben de

buralara gelip buradaki arkadaşları ve müesseseleri görünce bir kez daha bu hizmete hayran oldum. Buraları görünce, arkadaşları dinleyince, moral buldum, motive oldum.

Üç yerde ağlamamak için kendimi zor tuttum. Birincisi; bu geziye ilk başlarken İzmir'de sabah, bir deniz kenarında kahvaltıya gittiğimizde, öğrenci arkadaşların başlarındaki arkadaşlar ile çok erken bir lokantaya gelmelerine çok duygulandım. Sabahın erken saatinde, güzel duygular ile kahvaltıya gelinmişti.

İkincisi; Yog Jakarta'da öğrencilerin kaldığı evi gezerken çok duygulandım. 11 Endonezyalı üniversite öğrencisi, birbirlerini severek sayarak burada kalıyorlar ve başlarında da öğretmen ağabeyleri ve Türkiye'den gelen belletmenler mevcut, bu da görülmeye değer bir tabloydu.

Üçüncüsü; Vietnamda Ali Bey ile birlikte Vietnamlı misafirleri beş yıldızlı otelde yemeğe çıkarırken çok duygulandım. Zira genç arkadaşımız, bu insanlarla diyalog kurmuş, bu tip yerlere getirebilmeyi düşünebilmiş… "Ne kadar güzel bir gelişme!" diye hem hayran kaldım, hem gurur duydum.

Gerek bu eğitim faaliyetlerinde, gerekse dışarıda her seviyedeki insana değer vermeyi, bu vesileler ile daha iyi anlamış oluyoruz, zira seneler çok süratli geçiyor. Lise mezunu ve çocuk gibi gördüğümüz insanlar, şimdi evlenip, işin başına geçmişler.

Lise mezunlarının gönderilmesine devam etmek lâzım… Lise mezunları o dili, o kültürü bu yaşlarda yaşayarak nüanslarına kadar öğrenmeliler, orada kalmalılar, evlenmeliler. Tabii ki kendi kültürümüzü her yönüyle anlayıp kavrama, yaşama ve geliştirme temeli üzerine yapılmalı bunlar.

Tüm Pasifikte çok fakir insanlar var, bunlara el uzatmak lazım. Yaşantıları çok kötü… Buralardaki açılmış ve açılacak olan eğitim müesseseleri ile buralara el atacak gençler de yetiştirilmeli. Zaten yapılan ve yapılmaya gayret edilen de bu.

Netice olarak:

Rengi, dili, dini, ırkı, ülkesi ne olursa olsun, genelde dünyanın her yerinde, özelde bu kitapta ziyaret edilen Pasifik ülkelerinde de insanın, aynı insan olduğu aşikâr bir şekilde görülmektedir. İnsan olma ortak paydası gözlüğünden bakıldığında ortak olmayan paydaların, çok önemli olmadığı anlaşılmaktadır. Bu insanlar da ağlıyor, gülüyor, duygulanıyor, bu insanların da hobileri ve korkuları var.

Sadece bizim ülkemiz, sadece bizim ülkemizin insanlarının özellikleri ve güzellikleri yanında, başka ülkeler, başka ülkelerin insanlarının da özellikleri ve güzellikleri olduğunu insan ancak, bu tip ziyaretlerde anlayabiliyor.

Peki, bunları görmek, anlamak, düşünmek ne işe yarar? Bize pratikte bunun nasıl bir faydası olur?

Dünya hızla küreselleşmeye doğru gidiyor, yani büyük bir köy hâlini alıyor. Artık gerek fizikî olarak, her çeşit insanla, iş, kültür ve benzeri değişik vesilelerle yan yana bulunma, gerekse yine benzer vesilelerle sanal ortamlarda karşılaşma durumundayız.

Bu tip gezilerde yukarıdaki özellikler de öğrenilince, bu vesileler ile yan yana gelince, ötekinden korkma, çekinme, onu küçük görme ve veya ulaşılmaz görme gibi bir sürü yanlış anlaşılma dışında, onların da bizim gibi birer insan olduğu gerçeğinden hareket ederek, daha iyi ilişkiler kurabiliriz, her türlü ticareti (iş, eğitim, kültür) vs. geliştirebiliriz. Korkulardan uzak, karşılıklı muadelet (eşitlik) esasına dayalı ilişkileri sürdürebiliriz. 'İnsan bilmediğinin ve tanımadığının düşmanıdır' prensibindeki bilmeme ve tanımama, bilme ve tanımaya çevrilince bu sefer 'insan bildiğinin ve tanıdığının dostudur' gibi, güzel bir netice ile karşılaşırız.

Bu durumda da, savaşlar ortadan kalkar, koca bir dünya sulh adacıklarından oluşan, sulh yerküresi haline gelir.

Pasifik ülkelerin hemen hepsinde "düryan" denilen bir meyve mevcut... Sert, dikensi bir kabuğa sahip olan düryan, iki metre gibi bir yükseklikten düşecek olsa insanı öldürebilir. Çok lezzetli, bambaşka bir tadı olan enerji deposu bir meyve… Bu meyve iki metrelik ağaçlar üzerinde oluşur, çok büyük dikenleri ve çok da rahatsız edici bir kokusu vardır. Bu nedenle toplu taşıma araçlarında taşınmaz, evlere getirilmez, sokaklarda satılır ve orada kesilir, farklı bir tadı vardır. Ve daha sonra da yiyenlerde bir alışkanlık meydana getirir. Kendileri bu meyveye meyvelerin kralı derler ve bu ülkeleri ziyaret edenlere de bu meyveyi tadıp tatmadıklarını sorarlar.

İşte insanların birbirleriyle tanışması, diyalogları bir bakıma bu "düryan" meyvesini tanımaya ve daha sonra onunla bir alışkanlık kurmaya benzer. Yenilmesi zor da olsa, yiyenler bu tada daha sonra alışırlar ve onu arar olurlar. Pek tabiki, hemen her şeyin bir faturası olduğu gibi, "düryan"ı yemenin de, diyalogları geliştirmenin de faturaları vardır. Ve bu faturalar ödenmelidir. "Düryan"a alışılmalıdır. Diyalog yapılmalıdır, geliştirilmelidir.

Bu gezilerde, bu ütopi gibi görülen durumların gerçekleşmeye başladığı da müşahede edilmektedir.

Türkiye'den samimi ve iyi niyetli işadamlarının desteği ile ciddi bir fedakarlık içinde dünyanın her yerine olduğu gibi, Pasifik ülkelerine de giden genç öğretmen ve idareciler, bu köprüleri kurmuşlar, diyalog kapılarını açmışlar, dostluk binalarının temellerini atmışlardır. Gelecek nesiller artık, bu binaları tamamlayacak, bu binaların içinde birlikte oturacaklar, bu köprülerden geçecekler, bu kapıları kullanacaklardır.

Hiçbir art niyet olmadan başlatılan bu eğitim faaliyetleri, o ülkelerde çok güzel kabul görmüştür. Fizikteki bileşik kaplar usulü, ülkeler arası, bilim, kültür, sanat geçişleri başlamıştır, insanî ölçüler içinde karşılıklı tanışmalar artmıştır. Tanışılan bu insanlar birbirlerini ve birbirlerinin ülkelerini sevmeye başlamışlardır.

Bu çalışmaların her ülke için güzel meyveleri de alınmaya başlanmıştır.

Sivil toplum kuruluşlarının bu çalışmaları gelişerek devam ettikçe bu şekilde meydana gelen sulh adacıkları birleşerek sulh kıtalarını, sonra da sulh yer küresini meydana getireceklerdir.

İşte bütün bunlardan dolayı, gezilip görülen ülkelerdeki görülüp yaşanılanların başkaları ile paylaşılması, bu olumlu ve olması gereken süreyi de arttıracağı için önemlidir.

Yunus Emre ne güzel demiş;

Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım,
Sevelim sevilelim,
Bu dünya kimseye kalmaz.

Ne dersiniz, öyle değil mi?